



विपद्पूर्व पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाको अद्यावधिक

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका, काठमाडौं ।

पेश गरिएको:

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका
काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेश, नेपाल

पेश गर्ने:

स्मार्ट इन्फ्राटेक सोलुसन्स
काठमाडौं

पेश गरिएको मिति:

२०८३-०२-२५

सामग्रीहरू

तथ्याङ्कहरूको सूची.....	5
तालिकाहरूको सूची.....	6
शब्दहरूको सूची.....	6
१. कार्यकारी सारांश.....	8
२. पृष्ठभूमि र सन्दर्भ.....	10
२.१ नगरपालिका प्रोफाइल.....	10
२.२ जलवायु र वातावरणीय सन्दर्भ.....	13
२.३ सामाजिक-आर्थिक सन्दर्भ.....	13
२.४ विपद् जोखिम सन्दर्भ.....	14
२.५ PDPRP अद्यावधिक गर्ने औचित्य.....	16
३. परियोजनाको उद्देश्य.....	25
उद्देश्य १: विपद् जोखिम पहिचान र मूल्याङ्कन.....	25
उद्देश्य २: प्रतिक्रिया संयन्त्रको विकास.....	25
उद्देश्य ३: पूर्वतयारी र स्रोत योजना.....	25
उद्देश्य ४: समन्वय र संस्थागत संयन्त्रको सुदृढीकरण.....	25
४. पद्धति.....	28
४.१.१ रिमोट सेन्सिङ र डीईएम प्रोसेसिंग.....	29
४.१.२ हाइड्रोलोजिकल मोडेलिंग (एचईसी-आरएएस).....	30
४.१.३ बाढी, पहिरोको संवेदनशीलताको नक्साङ्कन.....	31
४.१.४ माध्यमिक डेटा समीक्षा.....	33
४.२.१ घरायसी सर्वेक्षण सम्पादन गर्ने.....	34
४.२.२ मुख्य सूचनाकर्ताको अन्तर्वार्ता.....	34
४.२.३ फोकस समूह छलफलहरू.....	35
४.२.४ क्षेत्र टोही र साइट भ्रमणहरू.....	36
४.३ प्रतिकार्य संयन्त्र विकास.....	36
४.४ संस्थागत र समन्वयात्मक ढाँचा.....	38

५. विस्तृत कार्ययोजना	39
५.१ स्थापना र परिचालन	41
५.२ क्षेत्र सर्वेक्षण र डाटा संग्रह	41
५.३ विश्लेषण र मस्यौदा योजना तयारी	42
५.४ अन्तिम रूप	43
६. प्रारम्भिक डाटा सूची	44
६.१ स्थानिक र जीआईएस डेटा	45
६.२ सामाजिक-आर्थिक र जनसांख्यिकीय तथ्यांक	46
६.३ विपद् इतिहास र संस्थागत तथ्यांक	47
७. सर्वेक्षण उपकरणहरू र क्षेत्र प्रोटोकलहरू	48
७.१ घरधुरी सर्वेक्षणको प्रश्नावली	48
७.२ केआईआई दिशानिर्देशहरू	48
७.३ एफजीडी सहजकर्ता गाइड	48
८. डेलिभरेबल्स र प्रोजेक्ट आउटपुटहरू	49
८.१ स्थानिक नक्साङ्कन (उद्देश्य १)	49
८.१.१ बाढी संवेदनशीलता नक्साङ्कन	49
८.१.२ पहिरोको संवेदनशीलताको नक्साङ्कन :	51
८.१.३ बाढी डुबान नक्साङ्कन	54
८.१.४ विगतको खतरा नक्साङ्कन	56
८.१.५ नदी दूयाक परिवर्तन म्यापिङ (2025-2025)	58
८.१.६ एकीकृत स्रोत तथा पूर्वाधार नक्साङ्कन :	59
८.१.७ सेटलमेन्ट म्यापिङ:	60
८.१.८ स्वास्थ्य सुविधा मान चित्रण:	62
८.१.९ खुला ठाउँहरू र सुरक्षित निकासी म्यापिङ:	64
८.१.१० विगतको वर्षा विश्लेषण:	66
८.२ अत्यावश्यक उपकरण, राहत सामग्री, आकस्मिक आश्रय, सञ्चार प्रणाली र उद्धार टोलीको पूर्वतयारी सुनिश्चित गर्ने (उद्देश्य २)	70

८.२.१ पूर्व चेतावनी, समन्वय, खोज तथा उद्धार, आपतकालीन आश्रय, सञ्चार प्रणाली र आकस्मिक स्रोतको पूर्वतयारी योजना :.....	71
८.२.२ खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण पूर्वतयारी योजना :.....	75
८.२.३ खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण पूर्वतयारी योजना :.....	78
८.२.३ खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्वतयारी योजना :.....	81
८.२.४ शिक्षा पूर्वतयारी योजना :.....	82
८.२.४ संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा पूर्वतयारी योजना :.....	84
८.३ विपद् प्रतिकार्य संयन्त्रको स्थापना (उद्देश्य ३).....	86
८.३.१ खोजी, उद्धार र सुरक्षित निकासीका लागि आपतकालीन प्रतिकार्य योजना.....	88
८.३.२ खाद्य, कृषि तथा पोषणसम्बन्धी आपतकालीन प्रतिकार्य योजना.....	95
८.३.३ स्वास्थ्य क्षेत्रमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना.....	97
८.३.४ खानेपानी, सरसफाई, सरसफाइ तथा आवास व्यवस्थापनमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :.....	99
८.३.५ शिक्षामा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना.....	102
८.३.६ सामाजिक संरक्षण तथा संरक्षणमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :.....	105
८.४ नगरपालिका, विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वयंसेवक र अन्य सरोकारवालाहरूबीच प्रभावकारी समन्वय सुनिश्चित गर्ने (उद्देश्य ४).....	107
९. निष्कर्ष र अर्को चरणहरू.....	111

तथ्याङ्कहरूको सूची

चित्र 4 बाढी डुबान नक्सा[सम्पादन गर्ने].....	55
चित्र 5 विगतको खतरा नक्साङ्कन.....	57
चित्र 6 नदी विक्षेपण.....	58
चित्र 7 एकीकृत स्रोत र पूर्वाधार नक्सा.....	60
चित्र 8 बस्ती क्षेत्रको नक्सा[सम्पादन गर्ने].....	61
चित्र 9 स्वास्थ्य सुविधाको नक्साङ्कन.....	63
चित्र 10 खुला ठाउँहरू र सुरक्षित निकासी मार्गहरू.....	65
चित्र 11 विगतको वर्षा[सम्पादन गर्ने].....	67
चित्र 13 खाली स्थान मानचित्र खोल्नुहोस्.....	71
चित्र 14 खोज, उद्धार र सुरक्षित निकासीको लागि प्रतिक्रिया योजना.....	94
चित्र 15 खाद्य, कृषि र पोषणका लागि आपतकालीन प्रतिकार्य योजना.....	97
चित्र 16 एजेन्सीहरूबीच समन्वय र सहकार्य.....	109

तालिकाहरूको सूची

तालिका 1 कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको आधारभूत नगरपालिका प्रोफाइल	11
तालिका 2 नगरपालिकामा विपद् जोखिम र जोखिमयुक्त क्षेत्रको वडागत पहिचान	19
तालिका 5 वस्तुनिष्ठ तालिका	27
तालिका 6 फ्लड एमसीडीए तालिका	32
तालिका 7 पहिरोको एमसीडीए तालिका	33
तालिका 8 विस्तृत कार्य योजना र गतिविधि समयरेखा	41
तालिका 9 प्रारम्भिक डेटा सूची	45
तालिका 10 पूर्व चेतावनी, समन्वय, खोज र उद्धार, आपतकालीन आश्रय, संचार प्रणाली, र आपतकालीन संसाधनहरूको लागि तयारी योजना	74
तालिका 11 खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण	78
तालिका 12 स्वास्थ्य पूर्वतयारी र आपतकालीन चिकित्सा प्रतिक्रिया योजना	81
तालिका 13 खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्वतयारी योजना	82
तालिका 14 शिक्षा पूर्वतयारीको योजना	84
तालिका 15 संरक्षण र सामाजिक सुरक्षा पूर्वतयारी योजना	85
तालिका 16 आपतकालीन सम्पर्कहरू	88
तालिका 17 स्वास्थ्य क्षेत्रमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना	99
तालिका 18 खानेपानी, सरसफाइ, सरसफाइ र आवास व्यवस्थापनमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना	102
तालिका 19 शिक्षामा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना	105
तालिका 20 शिक्षामा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना	105
तालिका 21 सामाजिक संरक्षण र संरक्षणमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना	107

शब्दहरूको सूची

परिवर्णी शब्द	पूरा फारम
सीबीएस	केन्द्रीय तथ्यांक विभाग[सम्पादन गर्ने]
DDR	विपद् र प्रकोपको जोखिम
DEOC	जिल्ला आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र
डेम	डिजिटल एलिभेसन मोडेल
DRRM	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन
DDMC	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
EOC	आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र
FGD	फोकस समूह छलफल
जीआईएस	भौगोलिक सूचना प्रणाली
GoN	नेपाल सरकार[सम्पादन गर्ने]
HEC-RAS	हाइड्रोलोजिक इन्जिनियरिङ केन्द्र — नदी विश्लेषण प्रणाली
KII	मुख्य सूचनाकर्ताको अन्तर्वार्ता
केडीई एमएम	कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका वडा नं.
MDMC	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति
MEOC	नगरपालिका आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र
मोह ए	गृह मन्त्रालय
एन.डी.आर.आर.एम.ए.	राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण
PDPRP	विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजना
TOR	सन्दर्भका सर्तहरू
WDMC	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति

१. कार्यकारी सारांश

यो प्रतिवेदनले Kageshwori Manahara नगरपालिकाका लागि अद्यावधिक गरिएको **Pre-Disaster Preparedness and Response Plan (PDPRP)** प्रस्तुत गर्दछ, जुन Smart Infra Tech Solutions ले नगरपालिकाको मनसुन सुरु हुनु अघि र मनसुनको समयमा तयारी, समन्वय, र प्रतिक्रिया क्षमता सुदृढ पार्नका लागि तयार गरेको हो। यो अद्यावधिक योजना बदलिँदो स्थानीय जोखिम अवस्था, हालैका विपद् अनुभव, बढ्दो बस्ती चाप, र अझ व्यावहारिक, वडा-संवेदनशील, तथा कार्यान्वयनमुखी विपद् व्यवस्थापन संरचनाको आवश्यकताका आधारमा गरिएको हो।

Kageshwori Manahara नगरपालिका बागमती प्रदेशअन्तर्गत काठमाडौं जिल्लाको उत्तर-पूर्वी भागमा अवस्थित छ र ९ वटा वडामा फैलिएको २७.३८ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा विस्तारित छ। २०२१ को जनगणना अनुसार यसको जनसंख्या १३०,४३३ रहेको छ। यो नगरपालिका बहुविपद् जोखिममा रहेको क्षेत्र हो, जहाँ विशेषगरी मनसुनजन्य बाढी, भिरालो तथा पहाडी भागमा पहिरो, घना बस्ती क्षेत्रमा शहरी आगलागीको जोखिम, र नेपालको सक्रिय भूकम्पीय अवस्थालाई सम्बन्धित संरचनात्मक संवेदनशीलता प्रमुख छन्। बागमती र मनोहरा नदीहरू, साथै अन्य स्थानीय निकास प्रणालीहरूको उपस्थितिले तीव्र वर्षाका समयमा डुबान, किनाराभंग, स्थानीय बाढी, तथा बस्ती, पूर्वाधार, र अत्यावश्यक सेवामा क्षतिको सम्भावना बढाउँछ।

यस असाइनमेन्टको मुख्य उद्देश्य नगरपालिकाका विभिन्न भागहरूमा बाढी, पहिरो, र अन्य मनसुनसम्बन्धी जोखिमहरूको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्नु तथा त्यसलाई कार्यान्वयनयोग्य तयारी र प्रतिक्रिया प्रणालीमा रूपान्तरण गर्नु हो। यसले विपद्को समयमा तत्काल प्रतिक्रिया दिने संयन्त्र स्थापना गर्न, उपकरण, राहत सामग्री, आश्रयस्थल, सञ्चार प्रणाली, र उद्धार टोलीहरूको तयारी सुनिश्चित गर्न, तथा नगरपालिका, विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वयंसेवक, वडा कार्यालय, र अन्य सम्बन्धित निकायबीच समन्वय सुदृढ गर्न पनि लक्ष्य राख्छ।

अद्यावधिक PDPRP पहिलेको योजनाको समीक्षा, नगरपालिका अभिलेख, उपलब्ध दोस्रोहात डाटा, सरोकारवालासँगको छलफल, स्थल अवलोकन, र अध्ययन अवधिमा तयार गरिएको भौगोलिक विश्लेषणमा आधारित छ। योजनाको प्रक्रियामा हालको विपद् जानकारी, बस्तीको ढाँचा, महत्वपूर्ण संरचना, संवेदनशील

जनसंख्या, र हालैका आपत्कालीन घटनाबाट प्राप्त सिकाइहरू समावेश गरिएका छन्, ताकि संशोधित योजना केवल औपचारिक कागजातमा सीमित नहोस्, बरु वास्तविक जोखिम र नगरपालिका सञ्चालनको अवस्थालाई प्रतिबिम्बित गरोस्।

अध्ययनको एक प्रमुख निष्कर्ष के हो भने नगरपालिका भित्र विपद् जोखिम स्थानानुसार समान छैन र यसका लागि वडा-विशेष योजना आवश्यक छ, एउटै समान ढाँचाको प्रतिक्रिया पर्याप्त हुँदैन। मनसुनको समयमा नदी किनार र तल्लो भूभागहरू बाढीबाट बढी प्रभावित हुन्छन् भने उचाइमा रहेका र भिरालो क्षेत्रहरू पहिरोको जोखिममा पर्छन्। घना बस्ती र सेवा केन्द्रहरूमा जोखिम अझ जटिल हुन्छ, किनकि यस्ता स्थानमा अवरोध हुँदा छोटो समयमा धेरै जनसंख्या प्रभावित हुन सक्छ। यसले पीक मनसुन सुरु हुनुअघि नै उच्च जोखिमयुक्त स्थान, सुरक्षित विकास मार्ग, अस्थायी आश्रय विकल्प, आपत्कालीन पहुँच बिन्दु, र प्राथमिक प्रतिक्रिया क्षेत्र पहिचान गर्नु अत्यावश्यक छ भन्ने कुरा पुष्टि गर्छ।

योजना अद्यावधिकमा प्रतिक्रिया स्रोतसाधनहरूको कार्यान्वयन तयारीमा पनि विशेष ध्यान दिइएको छ। यसअन्तर्गत उपलब्ध उद्धार तथा आपत्कालीन सहयोग संयन्त्रहरूको पहिचान, सञ्चार र सूचना प्रणालीको समीक्षा, अत्यावश्यक सेवा केन्द्रहरूको नक्साङ्कन, तथा राहत वितरण र द्रुत परिचालनका लागि आवश्यक लजिस्टिक तयारीको मूल्याङ्कन समावेश छ। प्रतिक्रिया प्रणाली केवल प्राविधिक रूपमा सही मात्र नभई नगरपालिका नेतृत्व, वडा तहको संलग्नता, र सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य संस्था, तथा समुदायमा आधारित सरोकारवालासँगको समन्वयमार्फत स्थानीय रूपमा कार्यान्वयनयोग्य हुनुपर्छ भन्ने कुरामा पनि जोड दिइएको छ।

अद्यावधिक योजनाको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष यसको संवेदनशील समूह र सेवा निरन्तरतामाथिको ध्यान हो। विपद् अवस्थामा बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, न्यून आय भएका घरपरिवार, तथा उच्च जोखिमयुक्त बस्तीमा बसोबास गर्ने जनसंख्याले समयमै सूचना पाउन, सुरक्षित स्थानमा पुग्न, र राहत सेवा प्राप्त गर्न बढी कठिनाई भोग्न सक्छन्। जनसांख्यिक र बस्तीसम्बन्धी पक्षहरूलाई तयारी योजनामा समेटेर यो अद्यावधिक PDPRP ले अझ समावेशी प्रतिक्रिया दृष्टिकोणलाई समर्थन गर्छ र जहाँ अत्यन्त आवश्यक छ त्यहाँ सहायताको प्राथमिकता निर्धारण गर्न नगरपालिकाको क्षमता वृद्धि गर्छ।

सन् २०२४ को सेप्टेम्बरमा आएको बाढी र पहिरोले काठमाडौं उपत्यका र वरपर तीव्र वर्षाले कति ठूलो अवरोध निम्त्याउन सक्छ भन्ने देखायो, जसमा जनधनको क्षति, घर, सडक, स्वास्थ्य संस्था, तथा अत्यावश्यक सेवामा पहुँच अवरुद्ध हुनु जस्ता असरहरू देखिए। यस्ता घटनाहरूले विपद् तयारी केवल घटना पछिको प्रतिक्रियामा आधारित हुन सक्दैन भन्ने पुष्टि गर्छन्; यो अग्रिम योजना, संस्थागत स्पष्टता, स्थानीय स्रोतसाधनको नक्साङ्कन, र परीक्षण गरिएका समन्वय प्रणालीमा आधारित हुनुपर्छ। त्यसैले अद्यावधिक PDPRP ले विपद् आउनुअघि नै नगरपालिका तयारी सुधार गर्न, र विपद् भएको बेला छरितो, समन्वित, र उत्तरदायी प्रतिक्रिया सम्भव बनाउन संरचित आधार प्रदान गर्छ।

समग्रमा, यो प्रतिवेदनले बढ्दो जनसंख्या, बहुविपद् जोखिम, र पछिल्ला वर्षहरूमा देखिएको मनसुनजन्य विपद्को बढ्दो तीव्रतालाई ध्यानमा राख्दै Kageshwori Manohara नगरपालिकाका लागि PDPRP अद्यावधिक गर्नु अत्यावश्यक र समयानुकूल भएको निष्कर्ष निकालेको छ। संशोधित योजना तयारी, पूर्वसतर्कता, आपतकालीन प्रतिक्रिया, राहत समन्वय, र नगरपालिका तथा वडा तहमा संस्थागत सहकार्यका लागि व्यावहारिक निर्णय-समर्थक कागजातका रूपमा प्रयोग हुने अपेक्षा गरिएको छ। यसरी, यो असाइनमेन्टले स्थानीय विपद् शासनलाई सुदृढ पार्न र भविष्यका जोखिमहरूका बेला जीवन, जीविका, पूर्वाधार, तथा अत्यावश्यक सेवाको संरक्षण गर्ने नगरपालिका क्षमतालाई बढाउन योगदान पुऱ्याउँछ।

२. पृष्ठभूमि र सन्दर्भ

२.१ नगरपालिका प्रोफाइल

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका (KMM) आधिकारिक रूपमा १६ मंसिर २०७१ मा गोठाटार, मूलपानी, डाँची, भद्रवास, आलापोट र गागलफेदीका पूर्व गाउँ विकास समितिहरूको संयोजनबाट स्थापना भएको थियो। यो नगरपालिका बागमती प्रदेशको काठमाडौं जिल्लाको उत्तर-पूर्वी भागमा अवस्थित छ र हाल स्थानीय शासन र सेवा प्रवाहको लागि ९ प्रशासनिक वडाहरूमा विभाजित छ। यसको गठनले दक्षिण र दक्षिण-पश्चिममा घना पेरी-शहरी छिमेकदेखि उत्तरी र उत्तर-पूर्वी भागहरूमा बढी उचाइ र वातावरणीय रूपमा संवेदनशील क्षेत्रहरू सम्मका विभिन्न स्थलाकृतिक, बस्ती र जीविकोपार्जन विशेषताहरू भएका क्षेत्रहरूलाई एकसाथ ल्यायो।

परिमितिहरू	एउटा खाता
क्षेत्र	बागमती प्रदेश[सम्पादन गर्ने]
जिल्ला	काठमाडौं
जम्मा क्षेत्रफल	27.38 ...
वडाको संख्या	९ (वडा १-९)
कुल जनसंख्या (२०२१)	130,433
पुरुष जनसंख्या	65,031 (49.९%)
महिलाको जनसंख्या[सम्पादन गर्ने]	65,402 (50.१%)
जनसंख्याको घनत्व[सम्पादन गर्ने]	4,764 /वर्ग
साक्षरताको दर[सम्पादन गर्ने]	88.41%
प्रमुख नदीहरू	मनोहरा खोला, बागमती नदी ()
उचाइ दायरा	करिब १,३००-१,४०० मिटर समुद्री सतहदेखि
जलवायु प्रकार	उपोष्ण उच्चभूमि जलवायु (Köppen Cwb)

तालिका 1 कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको आधारभूत नगरपालिका प्रोफाइल

भौगोलिक दृष्टिले, यो नगरपालिकाले २७.३८ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल ओगटेको छ र काठमाडौं उपत्यकाको विस्तार हुँदै गएको शहरी संरचना र उत्तरतर्फको बढी भिरालो तथा अर्ध-ग्रामीण भू-भागबीचको एक महत्वपूर्ण संक्रमण क्षेत्रको रूपमा अवस्थित छ। यसको पूर्वमा शंकरापुर नगरपालिका र चाँगुनारायण नगरपालिका, पश्चिममा काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३२ र गोकर्णेश्वर नगरपालिका, उत्तरमा शंकरापुर र गोकर्णेश्वर, तथा दक्षिणमा मध्यपुर थिमी नगरपालिका पर्छन्। यसरी यो नगरपालिका प्रशासनिक रूपमा मात्र नभई वातावरणीय रूपमा पनि छिमेकी स्थानीय तहहरूसँग गहिरो रूपमा जोडिएको छ। काठमाडौं उपत्यकाभित्रको यसको अवस्थाले

स्थानीय जोखिमहरू केवल आन्तरिक भूमि-उपयोग परिवर्तनबाट मात्र नभई माथिल्लो जलनिकास, उपत्यकाभरको वर्षाको स्वरूप, र क्षेत्रीय पूर्वाधार चापबाट पनि प्रभावित हुने गर्छ।

नगरपालिका र अन्य द्वितीयक स्रोतहरूमा उल्लेखित २०२१ को जनगणना अनुसार, कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको कुल जनसंख्या १३०,४३३ छ, जसमा ६५,०३१ पुरुष र ६५,४०२ महिला रहेका छन्। प्रति वर्ग किलोमिटर ४,७६४ जनसंख्या घनत्व र ८८.४१ प्रतिशत साक्षरता दरले यो नगरपालिका तीव्र रूपमा शहरीकरण हुँदै गएको सामाजिक संरचना भएको क्षेत्रको रूपमा देखिन्छ, जहाँ भूमि, आवास, सडक, सार्वजनिक सेवा, र युटिलिटी प्रणालीमाथि उच्च चाप परेको छ। यस्ता जनसांख्यिक विशेषताहरू विपद् योजनाका लागि अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छन्, किनकि उच्च जनघनत्व र विस्तार हुँदै गएको बस्तीले जोखिमलाई बढाउँछ, निकासी प्रक्रिया जटिल बनाउँछ, र आपतकालीन अवस्थामा उद्धार, राहत, तथा सञ्चार प्रणालीमाथि बढी माग सिर्जना गर्छ।

यस नगरपालिकाको भौतिक भू-दृश्य पनि मिश्रित प्रकृतिको छ, जसमा नदी करिडोर, उपत्यकाको तल्लो भूभाग, विकसित आवासीय क्षेत्र, रूपान्तरण हुँदै गरेको कृषि भूमि, र उत्तरतर्फको भिरालो भू-भाग समावेश छन्। उचाइ करिब तल्लो पहाडी र उपत्यका-किनार क्षेत्रभित्र फरक-फरक हुने भएकाले विभिन्न वडाहरूमा बस्तीको ढाँचा, जलनिकासको व्यवहार, ढलान स्थिरता, र सेवा पहुँचमा भिन्नता देखिन्छ। आन्तरिक विविधता योजनाका लागि महत्वपूर्ण विषय हो, किनकि सबै वडामा जोखिम समान रूपमा देखिँदैन; बरु जोखिमको प्रकार र तीव्रता भू-आकृति, भूमि आवरण परिवर्तन, र पूर्वाधार विकासको स्तरमा धेरै निर्भर गर्छ।

कागेश्वरी मनोहरा जलस्रोतको दृष्टिले पनि महत्वपूर्ण छ, किनकि यो मनोहरा नदी र बागमती नदी प्रणालीबाट प्रभावित छ, साथै नगरपालिका प्रोफाइल सामग्रीमा उल्लेख गरिएका बसुकी खोला, झरुवा खोला, ढकाल खोला, कागेश्वरी खोला, घट्टेखोला, र महादेव खोला जस्ता साना नदी-खोलाहरूले पनि यसको जलनिकास प्रणालीलाई आकार दिन्छन्। यी जलस्रोतहरूले स्थानीय जलनिकास ढाँचा, बस्ती विस्तारको सीमा, र बाढी-संवेदनशील क्षेत्रहरू निर्धारण गर्न मद्दत गर्छन्, विशेषगरी तीव्र मनसुनी वर्षाको समयमा। शहरी सतह विस्तार हुँदै जाँदा र प्राकृतिक सोखिने क्षेत्र घट्दै जाँदा सतही बहाव बढ्छ, जसले गर्दा यी नदी-खोला करिडोरहरू तयारी योजनामा केन्द्रिय महत्वका बन्न पुगेका छन्।

२.२ जलवायु र वातावरणीय सन्दर्भ

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकामा काठमाडौं उपत्यकाको समग्र अवस्थालाई मेल खाने उपोष्ण उच्चभूमि जलवायु पाइन्छ, जहाँ मनसुनका महिनाहरूमा तातो र आर्द्र मौसम तथा जाडोयाममा तुलनात्मक रूपमा सुख्खा र चिसो अवस्था रहने गर्छ। वार्षिक वर्षाको ठूलो हिस्सा जुनदेखि सेप्टेम्बरसम्मको मनसुन अवधिमा केन्द्रित हुने भएकाले छोटो समयमै हुने तीव्र वर्षाले सतही बहाव, स्थानीय डुबान, भिरालो जमिनको अस्थिरता, र जलनिकास अवरोध सिर्जना गर्न सक्छ। वर्षाको यस्तो मौसमी केन्द्रित स्वरूप नगरपालिकामा बाढी र पहिरो जोखिमका प्रमुख कारणहरूमध्ये एक हो।

नगरपालिकाको जलवायु यसको भू-आकृति र भूमि-उपयोग ढाँचासँग प्रत्यक्ष रूपमा अन्तरक्रिया गर्छ। तल्लो भूभाग र नदीसँग जोडिएका क्षेत्रमा लामो वा तीव्र वर्षाले नदीको जलस्तर बढ्ने, पानी फर्किने प्रभाव (backwater effect) हुने, र जलजमावको सम्भावना बढाउँछ, विशेषतः जहाँ निकास नहरहरू साँघुरिएका वा अतिक्रमिit छन्। यसको विपरीत, बढी उचाइमा रहेका र भिरालो वडाहरू वर्षाजन्य कटान र पहिरोप्रति बढी संवेदनशील हुन्छन्, विशेषतः जहाँ वनस्पति आवरण हटाइएको छ, सडक वा भवन निर्माणका लागि ढलान काटिएको छ, वा सतही जलनिकास कमजोर छ।

वातावरणीय परिवर्तन पनि जोखिमको महत्वपूर्ण पक्ष हो। कृषि भूमि र खुला क्षेत्रलाई तीव्र गतिमा आवासीय तथा व्यावसायिक प्रयोगमा रूपान्तरण गर्दा सोखिने सतह घटेको छ र प्राकृतिक जलनिकास मार्गहरू परिवर्तन भएका छन्। त्यस्तै, जलाशय वा खोला किनार र कमजोर ढलानमा योजनाबद्ध नगरी गरिएको निर्माणले बहुविपद् घटनाप्रति संवेदनशीलता बढाएको छ। परिणामस्वरूप, मध्यम स्तरका जोखिमयुक्त घटना पनि कमजोर वातावरणीय अवरोध भएका स्थानहरूमा अपेक्षाभन्दा धेरै क्षति पुऱ्याउन सक्छन्।

२.३ सामाजिक-आर्थिक सन्दर्भ

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको सामाजिक-आर्थिक स्वरूप काठमाडौं उपत्यकाभित्र तीव्र रूपमा बढ्दै गएको peri-urban नगरपालिकाको हैसियतबाट प्रभावित छ। पछिल्ला वर्षहरूमा पहिले ग्रामीण र कृषि प्रधान रहेका क्षेत्रहरू आवासीय तथा मिश्रित उपयोगका घना बस्तीमा रूपान्तरण भएका छन्, जसले जनसंख्या वृद्धि, निजी

आवास निर्माण, र व्यापारिक गतिविधि विस्तारलाई आकर्षित गरेको छ। यस संक्रमणले आर्थिक वृद्धि र सेवा पहुँचका अवसरहरू सिर्जना गरे पनि पूर्वाधार, सार्वजनिक जमिन, जलनिकास प्रणाली, र नगरपालिका नियमन क्षमतामाथि दबाव पनि बढाएको छ।

जनसंख्या वृद्धि र शहरी विस्तारले मानिस, आवास, र सार्वजनिक सम्पत्तिलाई विपद् जोखिमतर्फ अझ धेरै exposed बनाएको छ। घना बस्ती भएका क्षेत्र, अनौपचारिक वा कमजोर आवास समूह, र नदी किनारका बस्तीहरू प्रायः बढी संवेदनशील हुन्छन्, किनभने त्यहाँ पर्याप्त पहुँच सडक, जलनिकास, संरचनागत सुरक्षा, वा खुला निकासी स्थानको कमी हुन सक्छ। विपद्को अवस्थामा यस्ता अवस्थाले आपतकालीन पहुँच ढिला गर्न, चेतावनी प्रसार जटिल बनाउन, र क्षतिको परिमाण बढाउन सक्छ।

नगरपालिकाको तुलनात्मक रूपमा उच्च साक्षरता दर तयारी, जनचेतना अभिवृद्धि, र समुदाय परिचालनका लागि सकारात्मक पक्ष हो। तर साक्षरता मात्रले संवेदनशीलता हटाउँदैन, किनकि जोखिम आयस्तर, आवासको गुणस्तर, स्वामित्व सुरक्षा, अपाङ्गता, उमेर, सामाजिक बहिष्करण, र घरपरिवारले झट्काको सामना गर्ने तथा पुनःस्थापना गर्ने क्षमताले पनि निर्धारण गर्छ। न्यून आय भएका घरपरिवार, वृद्धवृद्धा, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, र जोखिमयुक्त नदी किनार वा ढलान क्षेत्रमा बसोबास गर्ने परिवारहरूलाई तयारी र प्रतिक्रिया योजनामा विशेष ध्यान दिन आवश्यक हुन्छ।

सामाजिक-आर्थिक अवस्था सेवा पूर्वाधारसँग पनि प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको हुन्छ। खानेपानी, सरसफाइ, पहुँच सडक, सञ्चार लाइन, स्वास्थ्य संस्था, र आपतकालीन सहयोग प्रणाली नगरपालिकाभर समान रूपमा कार्य गर्दैनन्, र विपद् घटनाका बेला हुने अवरोधले प्रतिक्रिया सञ्चालन र जनस्वास्थ्य दुवैमा असर पार्न सक्छ। द्रुत शहरीकरण भइरहेका नगरपालिकाहरूमा यस्ता सेवा-अन्तरहरू बाढी, पहिरो, र भूकम्पको समयमा अझ स्पष्ट रूपमा देखिन्छन्, जब समन्वित आपतकालीन कार्यको माग तीव्र रूपमा बढ्छ।

२.४ विपद् जोखिम सन्दर्भ

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका प्राकृतिक प्रक्रियाहरू र भूमि-उपयोग, बस्ती ढाँचा, तथा पूर्वाधार विकासमा भएका मानव-प्रेरित परिवर्तनहरूको अन्तरक्रियाबाट उत्पन्न बहु र परस्पर-सम्बन्धित विपद् जोखिमहरूको

सामना गरिरहेको छ। नगरपालिकाको प्रमुख जल-मौसमीय जोखिम मनोहरा नदी र त्यससँग सम्बन्धित जलनिकास प्रणालीसँग जोडिएको नदीजन्य तथा स्थानीय बाढी हो। नदी करिडोर नजिकका बस्तीहरू, विशेषगरी तल्लो भूभागमा रहेका क्षेत्रहरू, भारी मनसुनी वर्षा र नदीको जलस्तर वृद्धि हुँदा डुबानको जोखिममा रहन्छन्।

अचानक आउने बाढी र शहरी जलजमाव पनि महत्वपूर्ण चुनौती हुन्। जति जति अपारगम्य सतह विस्तार हुँदै जान्छ र वर्षा-पानी निकास प्रणाली असमान वा अपर्याप्त रहन्छ, त्यति नै तीव्र वर्षाले मुख्य नदीबाट टाढाका क्षेत्रहरूमा पनि पानी जम्ने, निकास ओभरफ्लो हुने, सडक अवरुद्ध हुने, र छरिएको बस्ती स्तरको बाढी निम्त्याउन सक्छ। प्राकृतिक जलनिकास मार्गमाथिको अतिक्रमण र अनियन्त्रित निर्माणले बहाव मार्ग अवरोध गराई यस समस्यालाई थप तीव्र बनाउँछ।

पहिरो जोखिम मुख्यतः उत्तरी र उत्तर-पूर्वी भिरालो वडाहरूमा केन्द्रित छ, जस्तै गागलफेदी र आसपासका ढलान क्षेत्रहरू। तीव्र ढलान, मौसमले क्षय गरिएका माटो, ढलान काटेर बनाइएका सडक, वनस्पति आवरणमा आएको विघटन, र तीव्र वर्षा मिलेर मनसुनको समयमा भूस्खलनको सम्भावना बढाउँछन्। यस्ता घटना स्थानगत रूपमा सीमित भए पनि तिनले बस्ती अलग-थलग पार्ने, सडक तथा युटिलिटी क्षति गर्न, र आपतकालीन पहुँच अवरुद्ध गर्न सक्छन्।

भूकम्प जोखिम पनि एक महत्वपूर्ण विषय हो, किनकि यो नगरपालिका भूकम्पीय रूपमा सक्रिय काठमाडौँ उपत्यकाभित्र पर्छ, जसले २०१५ को गोरखा भूकम्पमा गम्भीर असर भोगेको थियो। जोखिम केवल जमिन हल्लिने घटनामा मात्र सीमित छैन; यसमा कमजोर भवनहरूको संरचनात्मक विफलता, जीवन-रेखा पूर्वाधारमा क्षति, भूकम्पपछिको आगलागी, र प्रतिक्रिया प्रणालीमा श्रृंखलाबद्ध अवरोध पनि समावेश छन्। मिश्रित भवन गुणस्तर र बढ्दो बस्ती घनत्व भएको नगरपालिकामा भूकम्पीय जोखिमले तयारी, खोज तथा उद्धार क्षमता, र सुरक्षित आश्रय योजनामा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्छ।

आगलागी जोखिम पनि अर्को महत्वपूर्ण शहरी जोखिम हो, विशेषतः घना आवासीय क्षेत्र र भवनबीचको दूरी कम भएको, पहुँच सडक सीमित भएको, तथा आपतकालीन प्रतिक्रिया चलायमानता बाधित हुने स्थानहरूमा। यस्ता अवस्थाहरूमा सानो आगोको घटना पनि छिट्टै फैलिन सक्छ र अनुपातहीन क्षति पुऱ्याउन सक्छ। यो विशेषगरी

मिश्रित उपयोग भएका र घना जनसंख्या भएका क्षेत्रहरूमा अझ सान्दर्भिक छ, जहाँ आवासीय, भण्डारण, र साना व्यावसायिक प्रयोगहरू सहअस्तित्वमा हुन्छन्।

सन् २०२४ को सेप्टेम्बरमा आएको बाढी र पहिरोले यस्ता व्यापक जोखिमहरूको बलियो स्मरण गरायो। त्यस घटनामा राष्ट्रिय रूपमा २४४ जनाको मृत्यु भयो, र अत्यधिक वर्षा, बाढी, पहिरो, सडक अवरोध, र बस्तीमा असरका कारण मध्य नेपाल तथा काठमाडौं उपत्यकाभर व्यापक क्षति भयो। यी घटनाले नदी किनारका बस्तीहरूको संवेदनशीलता, अपर्याप्त जलनिकास र भूमि-उपयोग चापका परिणाम, र अद्यावधिक तथा कार्यान्वयनमुखी नगरपालिका विपद् संरचनाको आवश्यकता उजागर गरे।

२.५ PDPRP अद्यावधिक गर्ने औचित्य

विद्यमान Pre-Disaster Preparedness and Response Plan लाई संशोधन गर्नु आवश्यक छ, किनभने नगरपालिकाको जोखिम वातावरण पछिल्लो योजना चक्रपछि उल्लेखनीय रूपमा बदलिएको छ। तीव्र शहरीकरणले पहिलेका कृषि तथा अर्ध-ग्रामीण क्षेत्रहरूलाई अझ घना निर्मित बस्तीमा रूपान्तरण गरेको छ, जसले जोखिम ढाँचामा परिवर्तन ल्याएको छ र धेरै मानिस तथा सम्पत्ति जोखिमयुक्त क्षेत्रमा केन्द्रित हुन थालेका छन्। यसकारण, सुरक्षित क्षेत्र, निकासी अवस्था, र स्रोत आवश्यकताका पुराना अनुमानहरू अब वर्तमान वास्तविकतासँग मेल नखान सक्छन्।

पूर्वाधार विकासले पनि नगरपालिका जोखिम परिदृश्य परिवर्तन गरेको छ। नयाँ सडक, आवासीय क्लस्टर, जलनिकास परिमार्जन, तटबन्ध, र सेवा विस्तारले बहाव मार्ग, पहुँच मार्ग, र आपतकालीन लजिस्टिक्सलाई असर गरेका छन्, जसले केही स्थानमा जोखिम घटाए पनि अन्यत्र जोखिम सारिएको वा बढाइएको हुन सक्छ। त्यसैले अद्यावधिक PDPRP मा वर्तमान पूर्वाधार अवस्थालाई समेटेर प्रतिक्रिया योजनामा त्यसका प्रभावहरू समावेश गर्नु आवश्यक छ।

हालैका विपद् घटनाले पनि योजनामा समावेश गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण सिकाइहरू दिएका छन्। २०२२ का मनसुन आपत्कालहरू र विशेषतः २०२४ सेप्टेम्बरको बाढीले तयारीमा रहेका व्यावहारिक कमजोरीहरू देखाए, जसमा

अद्यावधिक स्रोतसूची, स्पष्ट भूमिका र जिम्मेवारी, बलियो सञ्चार व्यवस्था, र नगरपालिका तथा वडा तहका actor हरूबीच राम्रो समन्वयको आवश्यकता समावेश छ। संशोधित योजनाले यी सिकाइहरूलाई ठोस तयारी र प्रतिक्रिया उपायमा रूपान्तरण गर्न सक्छ।

नीतिगत र संस्थागत वातावरण पनि विकसित भएको छ। नगरपालिका विपद् योजना Disaster Risk Reduction and Management Act 2074, Local Government Operation Act 2074, तथा राष्ट्रिय स्तरमा प्रवर्द्धित सम्बन्धित निर्देश र संस्थागत संरचनासँग मेल खानुपर्छ। साथै, वडा तहका विपद् व्यवस्थापन संरचना र स्थानीय समन्वय संयन्त्रहरू समयसँगै विकास भएका छन् र तिनका अद्यावधिक mandate, कार्यविधि, तथा नगरपालिका आपतकालीन प्रणालीसँगको सम्बन्ध पुनःपरिभाषित गर्न आवश्यक छ।

यी सबै कारणले PDPRP अद्यावधिक गर्नु साधारण प्रशासनिक प्रक्रिया मात्र होइन, बरु कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकामा जीवन, जीविका, पूर्वाधार, र अत्यावश्यक सेवाको संरक्षणका लागि रणनीतिक आवश्यकता हो। संशोधित योजना तयारी, पूर्वकार्यवाही, आपतकालीन प्रतिक्रिया, र विपद्अघि, विपद्को बेला, र तुरुन्तपछि समन्वयका लागि व्यावहारिक, तथ्याधारित, र स्थानीय सन्दर्भमा आधारित संरचना प्रदान गर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

तलको तालिकामा नगरपालिकाभित्र पहिचान गरिएका प्रमुख विपद् जोखिम र जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको वडा-स्तरीय वितरण प्रस्तुत गरिएको छ। यो जानकारी स्थल अवलोकन, सरोकारवालासँगको छलफल, र स्थानीय ज्ञानका आधारमा संकलन गरिएको हो, जसले पहिरो, बाढी, भूकम्प, आगलागी, महामारी, हुरीबतास, चट्याङ, भूस्खलन, र पानीका स्रोत सुक्ने जस्ता जोखिमयुक्त स्थानहरूलाई उजागर गर्छ। यस मूल्याङ्कनले विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना, mitigation उपायहरूको प्राथमिकता निर्धारण, तथा वडा-स्तरमा लक्षित तयारी र प्रतिक्रिया रणनीति विकासका लागि आधार प्रदान गर्छ।



वडा नं.	पहिरो / माटो कटान	बाढी (नदी किनार कटान र ढुबान)	भूकम्प[सम्पादन गर्ने]	आगो	महामारी (COVID-19)	मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व	हुरिबाटस	चट्याङ	पहिरो/पहिरो[सम्पादन गर्ने]
१	रत्ता, तार, साल्टारी, कुम्सरगाउँ, सगाल, कुन्दुकेल गाउँ	शिवपुरी	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	केही स्थानहरू
२	महादेव खोलाको वरिपरि		सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
३	चापाडाँडा	बासमती फाँट, महादेव खोला	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
४	नया गाउँ, सिस्वाडा गाउँ	बोसिने क्षेत्र	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
५	-----	-----	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	



वडा नं.	पहिरो / माटो कटान	बाढी (नदी किनार कटान र डुबान)	भूकम्प[सम्पादन गर्ने]	आगो	महामारी (COVID-19)	मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व	हुरिबाटस	चट्याङ	पहिरो/पहिरो[सम्पादन गर्ने]
६	अंधेरी टोल, दूनाघर, मूलपानी	सुन्तला टोल, पारिटोल, मेघचौर, मूलपानी, तिवारी चौक	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
७	-----	पूर्व वडाहरू १, २, ३, ४, ५, ६, ७ र मनोहरा फाँट	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
८	गोठाटार, बालाफिट, रमाइलो डाँडा	कर्मकुमारी मार्ग, बागमती करिडोर	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	
९	सज्जल गाउँ, गुरुङथारी टोल	उज्ज्वल नगर, हिमालय टोल, शिव नगरदेखि मनोहरासम्म	सम्पूर्ण वार्ड		सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	सम्पूर्ण वार्ड	

तालिका २ नगरपालिकामा विपद् जोखिम र जोखिमयुक्त क्षेत्रको वडागत पहिचान

यस तालिकाले नगरपालिकाका नौ वटै वडामा प्रमुख विपद्हरूको अनुमानित असरको स्तर प्रस्तुत गर्छ। मूल्याङ्कनले बाढी, भूकम्प, पहिरो, महामारी, र अन्य जोखिमहरूले वडाअनुसार फरक-फरक प्रभाव पार्ने देखाउँछ। अधिकांश वडा १, ५, ६, ७, ८, र ९ उच्च संवेदनशीलताको श्रेणीमा पर्ने भएकाले यी क्षेत्रमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र तयारीका उपायहरू थप आवश्यक देखिन्छन्। वडा ३ र ४ मध्यम संवेदनशीलतामा पर्छन् भने वडा २ न्यून संवेदनशीलताको रूपमा वर्गीकृत गरिएको छ। समग्र परिणामले विपद् जोखिम समान रूपमा वितरण नभएको देखाउँछ, र समुदायको प्रतिरोध क्षमता बढाउन उच्च संवेदनशील वडाहरूमा प्राथमिक हस्तक्षेप

वडा	भूकम्प[सम्पादन गर्ने]	बाढी आउनु	पहिरो[सम्पादन गर्ने]	आगो	हुरिबाटस	चट्याङ	सडक दुर्घटना[सम्पादन गर्ने]	महामारी	जङ्गल को आगो	संवेदनशीलता को तह
१	4	2	3	3	2	2	2	4	5	उच्च
2	4	2	3	2	2	3	2	4	1	तल
3	3	4	4	1	2	1	1	4	–	मध्यम
४	3	5	3	1	1	1	1	3	–	मध्यम
५	4	3	1	1	1	1	2	5	–	उच्च
६	3	5	3	1	1	1	3	4	–	उच्च
7	3	5	1	2	1	1	2	4	–	उच्च
८	3	5	4	3	1	1	2	4	–	उच्च
९	3	5	2	2	1	1	2	3	–	उच्च

केन्द्रित गर्नुपर्ने संकेत गर्छ।

तालिका ३: सम्भावित विपद् असरको स्तर

प्रभावकारी विपद् प्रतिक्रिया प्रणालीको लागि नगरपालिकाका अधिकारीहरू, वडा प्रतिनिधिहरू, आपतकालीन प्रतिक्रियाकर्ताहरू, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू, र सहयोगी संस्थाहरू लगायत प्रमुख सरोकारवालाहरू बीच स्पष्ट सञ्चार र समन्वय आवश्यक पर्दछ। आपतकालीन समयमा समयमै जानकारी साझेदारी र समन्वयित कार्यलाई सहज बनाउन, महत्वपूर्ण सम्पर्क व्यक्तिहरू र आपतकालीन सेवा प्रदायकहरूको निर्देशिका तयार गरिएको छ।

निम्न तालिकाले नगरपालिका भित्र विपद् व्यवस्थापन, आपतकालीन प्रतिक्रिया, सार्वजनिक सुरक्षा, स्वास्थ्य सेवाहरू, र उपयोगिता समर्थनमा संलग्न प्रमुख कर्मचारीहरू र संस्थाहरूको सम्पर्क विवरण प्रस्तुत गर्दछ।

होइन।होइन।	सङ्गठन/कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पोस्ट गर्नुहोस्	सम्पर्क नम्बर
१	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	हरि प्रसाद ढकाल	विपद् व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख	9845027406
2	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा	रविन खड्का	विपद् व्यवस्थापन शाखा अधिकृत	9849200833
3	मेयरको सचिवालय	सुवास फुयाल	सचिवालयका कर्मचारीहरू	985139066
४	उपमेयरको सचिवालय	मकरध्वज के.सी.	सचिवालयका कर्मचारीहरू	9841354956
५	नगरपालिका प्रहरी	सुविन कार्की	नगरपालिका प्रहरी कर्मचारी	9860034810
६	वडा नं. १ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851048869
7	वडा नं. २ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851080462
८	वडा नं. ३ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9841162322

होइन।होइन।	सङ्गठन/कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पोस्ट गर्नुहोस्	सम्पर्क नम्बर
		गर्ने]		
९	वडा नं. ४ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9841827193
10	वडा नं. ५ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	985105069
११	वडा नं. ६ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851057560
12	वडा नं. ७ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	98513383333
13	वडा नं. ८ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9841750570
१४	वडा नं. ९ कार्यालय	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडा अध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851023560
१५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, काकाई	वासुदेव पौडेल	प्रतिनिधि	9841521964

होइन।होइन।	सङ्गठन/कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पोस्ट गर्नुहोस्	सम्पर्क नम्बर
16	स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका	कुमार सिंह डाँगी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	9841715546
१७	नगरपालिका अस्पताल एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9860436666
18	नगरपालिका अस्पताल एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9861669306
19	नगरपालिका अस्पताल एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9741100000
२०	शहरी स्वास्थ्य केन्द्रहरू[सम्पादन गर्ने]	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	984165621
21	गर्गलफेदी स्वास्थ्य चौकी	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	9849400788
22	गर्गलफेदी स्वास्थ्य चौकी	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	9863378540
२३	सशस्त्र प्रहरी बल (APF)	उज्यालो रङहरू	मेजर[सम्पादन गर्ने]	9860244654
24	आगो निभाउने यन्त्र	-	आगलागी तथा उद्धार सेवा	101
25	नेपाल प्रहरी[सम्पादन गर्ने]	-	आपतकालीन प्रहरी सेवा	100



होइन।होइन।	सङ्गठन/कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पोस्ट गर्नुहोस्	सम्पर्क नम्बर
२६	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, गुह्येश्वरी	-	सुरक्षा निकायहरु	014514510

तालिका ४: आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरु

३. परियोजनाको उद्देश्य

यस कार्यभारको प्राथमिक उद्देश्य कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको विपद् पूर्व पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई विपद् जोखिमको पहिचान गर्ने, पूर्वतयारी संयन्त्रको सुदृढीकरण गर्ने र एकीकृत र सहभागितामूलक दृष्टिकोणबाट प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गर्ने रहेको छ ।

उद्देश्य १: विपद् जोखिम पहिचान र मूल्याङ्कन

नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा विपद् जोखिम, विशेष गरी बाढी, पहिरो, र अन्य मनसुनजन्य जोखिमहरूको पहिचान र आँकलन गर्ने र बस्ती, पूर्वाधार र जीविकोपार्जनमा सम्भावित प्रभावहरूको मूल्यांकन गर्ने । यो हाइड्रोलोजिकल मोडलिङ (एचईसी-आरएएस), जीआईएस-आधारित जोखिम म्यापिङ, रिमोट सेन्सिङ विश्लेषण, घरायसी सर्वेक्षण, र सामुदायिक परामर्शको माध्यमबाट प्राप्त गरिनेछ।

उद्देश्य २: प्रतिक्रिया संयन्त्रको विकास

आपतकालीन प्रक्रियाहरू, मानक अपरेटिङ प्रक्रियाहरू (एसओपी), निकासी प्रोटोकलहरू, र नगरपालिका आपतकालीन अपरेशन सेन्टर (MEOC) को लागि परिचालन ढाँचाहरू सहित विपद् घटनाहरूको समयमा समयमै र कुशल कार्य सक्षम पार्ने प्रभावकारी र व्यावहारिक प्रतिक्रिया संयन्त्रहरू स्थापना गर्ने।

उद्देश्य ३: पूर्वतयारी र स्रोत योजना

सबै ९ वडाहरूमा प्रभावकारी प्रकोप प्रतिकार्यको लागि आवश्यक उपकरण, राहत सामग्री, आपतकालीन आश्रय, सञ्चार प्रणाली र तालिम प्राप्त उद्धार टोलीहरू जस्ता आवश्यक स्रोतहरूको पूर्वतयारी सुनिश्चित गर्ने।

उद्देश्य ४: समन्वय र संस्थागत संयन्त्रको सुदृढीकरण

नगरपालिका, नगर विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वयंसेवक, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना र अन्य सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबीच भूमिका, जिम्मेवारी र सञ्चार च्यानल स्पष्ट रूपमा परिभाषित गरी समन्वय बढाउने । तलको तालिकाले माथिको उद्देश्यहरू अनुसार परियोजना डेलिभरहरू देखाउँदछ:



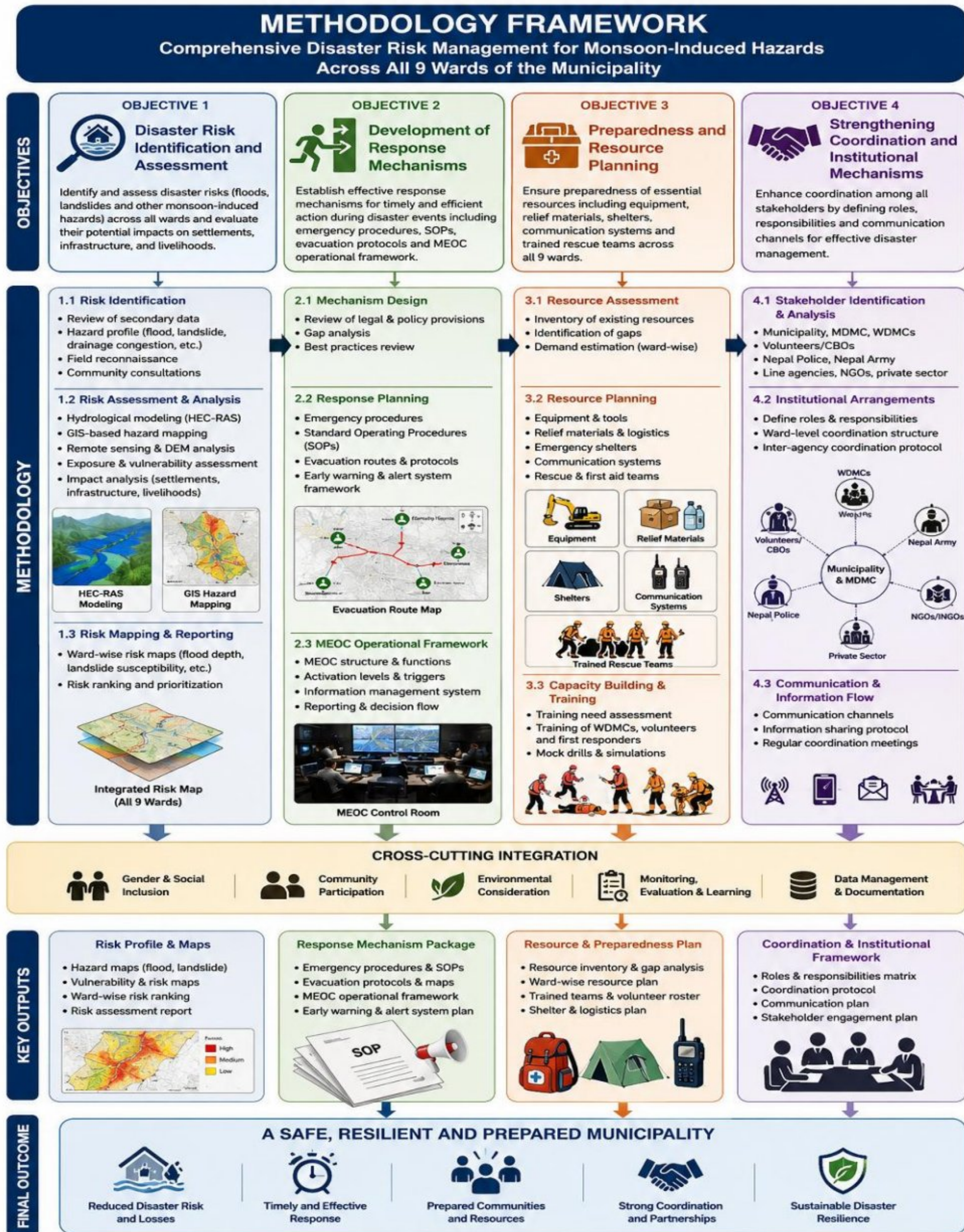
उद्देश्य[सम्पादन गर्ने]	विधिहरू / उपकरणहरू	मुख्य क्रियाकलापहरू	आउटपुटहरू
१. विपद् जोखिम पहिचान र मूल्याङ्कन	- हाइड्रोलोजिकल मोडेलिंग (एचईसीआरएएस) - जीआईएस खतरा म्यापिङ - रिमोट सेन्सिङ विश्लेषण - घरायसी सर्वेक्षणहरू - सामुदायिक परामर्श	- बाढी र पहिरोको सिमुलेशन - खतरा क्षेत्र चित्रण - उपग्रह छवि वर्गीकरण - क्षेत्र डेटा संग्रह - सहभागितामूलक जोखिम नक्साङ्कन	- खतराको नक्सा (बाढी, पहिरो, मनसुनको खतरा) - जोखिम मूल्यांकन नक्साहरू - सामुदायिक जोखिम प्रोफाइलहरू
२. प्रतिक्रिया संयन्त्रको विकास	- एसओपी ड्राफ्टिंग - निकासी मोडेलिंग (जीआईएस आधारित) - एमईओसी फ्रेमवर्क डिजाइन - स्टेकहोल्डर कार्यशालाहरू	- आपतकालीन प्रक्रियाहरू तयार गर्नुहोस् - निकासी मार्गहरू परिभाषित गर्नुहोस् - MEOC परिचालन ढाँचा स्थापना गर्नुहोस् - सरोकारवालाहरूसँग प्रोटोकलहरू प्रमाणित गर्नुहोस्	- एसओपी र निकासी प्रोटोकलहरू - MEOC परिचालन म्यानुअल - प्रतिक्रिया संयन्त्र दिशानिर्देशहरू



३. पूर्वतयारी र स्रोत योजना	- संसाधन सूची - आश्रयहरूको जीआईएस म्यापिङ - सञ्चार प्रणालीको मूल्याङ्कन - प्रशिक्षण मोड्युलहरू	- आपतकालीन आश्रयहरू पहिचान र नक्साङ्कन गर्नुहोस् - राहत सामग्री भण्डारको आकलन गर्नुहोस् -संचार नेटवर्कहरूको मूल्यांकन गर्नुहोस् - उद्धार टोलीहरूलाई तालिम दिनुहोस्	-स्रोत तयारी योजना - संचार तत्परता रिपोर्ट
४. समन्वय र संस्थागत संयन्त्रको सुदृढीकरण	- संस्थागत विश्लेषण - स्टेकहोल्डर म्यापिङ - समन्वय कार्यशालाहरू - भूमिका परिभाषा अभ्यासहरू	- मानचित्रण सरोकारवालाहरू (एमडीएमसी, डब्ल्यूडीएमसी, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, स्वयंसेवक) - भूमिका र जिम्मेवारीहरू परिभाषित गर्नुहोस् - संचार च्यानलहरू स्थापना गर्नुहोस् - सिमुलेशन अभ्यासहरू सञ्चालन गर्नुहोस्	- समन्वय ढाँचा - भूमिका / जिम्मेवारी म्याट्रिक्स - संचार प्रोटोकल - संस्थागत सम्बन्धहरू बलियो

४. पद्धति

PDPRP अद्यावधिकको लागि विधि चार एकीकृत कार्यप्रवाहहरूको वरिपरि संरचित गरिएको छ, प्रत्येक



चित्र 1 समग्र पद्धति

टीओआरमा उल्लिखित विशिष्ट उद्देश्यहरू मध्ये एक वा बढी सम्बोधन गर्न डिजाइन गरिएको छ।

४.१ जोखिम नक्साङ्कन र जोखिम मूल्याङ्कन

यस खण्डले वर्णन गर्दछ कि कसरी नगरपालिकाको जोखिम-प्रवण क्षेत्रहरू पहिचान गरिनेछ, नक्साङ्कन गरिनेछ, र दुवै प्राविधिक स्थानिक विश्लेषण र सहायक क्षेत्र र माध्यमिक डेटा प्रयोग गरेर मूल्यांकन गरिनेछ। यसको उद्देश्य सबै वडाहरूमा बाढी, पहिरो, र मनसुनबाट उत्पन्न जोखिमहरूको लागि भरपर्दो जोखिम चित्र सिर्जना गर्नु हो। यस खण्डको आउटपुटले तयारी योजना, प्रतिक्रिया डिजाइन, र संस्थागत समन्वयको लागि मुख्य प्रमाण आधार बनाउनेछ।

४.१.१ रिमोट सेन्सिङ र डीईएम प्रोसेसिंग

उच्च-रिजोलुसन डिजिटल एलिभेसन मोडेल डेटा जीआईएस वातावरणमा सम्पूर्ण नगरपालिकाको लागि ढलान, पक्ष, प्रवाह संचय, र ड्रेनेज नेटवर्क ढाँचाहरू जस्ता भू-भाग विशेषताहरू निकाल्न प्रशोधन गरिनेछ। यी भू-भाग चरहरू आवश्यक छन् किनकि तिनीहरूले पानी कसरी परिदृश्यमा सर्छ, जहाँ अपवाह केन्द्रित हुन्छ, र कुन क्षेत्रहरूमा बाढी वा ढलान अस्थिरताको अनुभव हुने सम्भावना बढी हुन्छ। डीईएमले वाटरशेड सीमाहरू, तल्लो सञ्चय क्षेत्रहरू, र भिरालो भू-भाग पहिचान गर्न पनि मद्दत गर्दछ जुन पहिरोको जोखिममा हुन सक्छ।

प्राथमिक एलिभेसन डेटासेट ALOS AW3D30 12.5-मिटर रिजोलुसनको साथ हुनेछ, जहाँ पहुँचयोग्य कुनै पनि उपलब्ध LiDAR वा सर्वेक्षण-ग्रेड एलिभेसन डेटाद्वारा समर्थित छ। उच्च-रिजोलुसन उचाइ जानकारी प्रयोग गरेर सामान्यीकरण कम गरेर र स्थानीय भू-भागको अवस्थालाई अझ राम्रो प्रतिनिधित्व गरेर खतरा म्यापिंगको सटीकता सुधार गर्दछ। व्युत्पन्न ढलान र ड्रेनेज तहहरू भूमिलाई विभिन्न जोखिम क्षेत्रहरूमा वर्गीकृत गर्न र त्यसपछिको मोडेलिंग र संवेदनशीलता विश्लेषणलाई समर्थन गर्न प्रयोग गरिनेछ।

यी प्रशोधित भू-भाग उत्पादनहरू विशेष गरी उत्तरी र पहाड-साइड वार्डहरूको लागि उपयोगी हुनेछन्, जहाँ ठाडो ढलान र अशान्त ढलानहरूले पहिरोको जोखिम बढाउँछन्। तल्लो उपत्यका र नदी-छेउछाउका क्षेत्रहरूमा, उही भू-

भाग तहहरूले बाढी-प्रवण खाडलहरू, प्रवाह मार्गहरू, र पानी स्थिर हुने वा जम्मा हुने सम्भावना भएका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। यस तरिकाले, डीईएम प्रशोधन बाढी र पहिरो विश्लेषण दुवैको लागि आधार बन्छ।

४.१.२ हाइड्रोलोजिकल मोडेलिंग (एचईसी-आरएस)

यस नगरपालिका भित्र मनोहरा नदी र यसको प्रमुख सहायक नदीहरूको हाइड्रोलिक व्यवहार अनुकरण गर्न प्रयोग गरिनेछ। मोडेलले बाढीको पानी कसरी बाढीको मैदानमा विभिन्न डिस्चार्ज परिस्थितिहरूमा फैलिन्छ भनेर अनुमान गर्नेछ, जसले प्रमुख मनसुन घटनाहरूमा डुबानको सम्भावना भएका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न सम्भव बनाउँदछ। दुवै एक-आयामी र दुई-आयामी मोडेलिङ दृष्टिकोणहरू नदीको पहुँच र वरपरको इलाकाको जटिलताको आधारमा लागू गर्न सकिन्छ।

मोडेलले 10-वर्ष, 25-वर्ष, 50-वर्ष, र 100-वर्ष फिर्ती अवधि घटनाहरूको लागि बाढी डुबानको अनुकरण गर्दछ। यी फिर्ती अवधिहरूले बाढीको गम्भीरताको बढ्दो स्तरलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ र सामान्यतया एक निश्चित बाढी परिमाण कति पटक हुन सक्छ भनेर बुझ्नको लागि प्रयोग गरिन्छ। बहु फिर्ती अवधिहरूको तुलना गरेर, परियोजनाले देखाउन सक्छ कि कसरी बाढीको जोखिम साना मौसमी घटनाहरूबाट अधिक चरम जोखिम परिदृश्यहरूमा विस्तार हुन्छ।

मोडेल इनपुटहरूमा प्रशोधित डीईएम-आधारित क्रस-सेक्सनहरू, जल विज्ञान र मौसम विज्ञान विभागको गेजिंग स्टेशनहरूबाट डिस्चार्ज डेटा, र सतह खुरदरापनको प्रतिनिधित्व गर्ने म्यानिङको एन मानहरू समावेश हुनेछन्। जहाँ उपलब्ध छ, मोडेल क्यालिब्रेसनले सटीकता सुधार गर्न भर्खरको बाढी घटनाहरूबाट अवलोकन गरिएको उच्च-पानी चिन्हहरू प्रयोग गर्दछ। परिणामस्वरूप आउटपुटहरूमा बाढी डुबान नक्साहरू, बाढी गहिराइ ग्रिडहरू, र प्रत्येक फिर्ती अवधिको लागि प्रवाह वेग नक्साहरू समावेश हुनेछन्, जुन त्यसपछि बाढीको जोखिममा परेका व्यक्तिहरू, संरचनाहरू र सुविधाहरूको संख्या अनुमान गर्न बस्ती डेटाको साथ ओभरले गरिनेछ।

यो मोडेलिंग महत्वपूर्ण छ किनकि यसले केवल नदी कहाँ बग्छ भनेर देखाउँदैन; यसले बाढीको पानी कति टाढा फैलिन सक्छ, कति गहिरो हुन सक्छ र यो कति छिटो अघि बढ्न सक्छ भनेर देखाउँछ। त्यो जानकारी निकासी

योजना, आश्रय स्थान, बाढी चेतावनी क्षेत्रहरू, र जोखिममा महत्वपूर्ण सम्पत्तिहरूको पहिचानको लागि आवश्यक छ। यसले योजनाकारहरूलाई कहिलेकाहीँ प्रभावित हुने र ठूला बाढीका घटनाहरूमा गम्भीर रूपमा उजागर हुने क्षेत्रहरू बीच भिन्नता छुट्याउन पनि अनुमति दिन्छ।

४.१.३ बाढी, पहिरोको संवेदनशीलताको नक्साङ्कन

मनसुनी वर्षा र नदी ओभरफ्लोको समयमा डुबानबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित हुने क्षेत्रका क्षेत्रको पहिचान गर्न बाढी संवेदनशीलता नक्साङ्कन तयार गरिएको थियो। यो गर्नका लागि, धेरै बाढी-सम्बन्धित कारकहरू जीआईएस-आधारित बहु-मापदण्ड निर्णय विश्लेषण ढाँचामा एकसाथ विश्लेषण गरिएको थियो। प्रत्येक मापदण्डलाई बाढीको घटनामा यसको प्रभाव अनुसार सामान्य १-५ स्केलमा पुनः वर्गीकृत गरिएको थियो, र प्रत्येक कारकको सापेक्ष महत्त्वको आधारमा तौलहरू तोकिएको थियो। तलको तालिकाले अन्तिम बाढी संवेदनशीलता नक्सा उत्पन्न गर्न प्रयोग गरिने मापदण्ड, वर्ग दायरा, भार, र स्कोरिंग प्रणाली प्रस्तुत गर्दछ।

एस.एन.	मापदण्ड	तौल (%)	मापन १	मापन २	मापन ३	मापन ४	मापन ५
1	उचाइ (एम)	15	>1400	1380–1400	1360–1380	1340–1360	<1340
2	ढलान (डिग्री)	15	>45	30–45	15–30	5–15	0–5
3	नदी/खोलाको दूरी (एम)	20	>1000	750–1000	500–750	250–500	0–250
4	प्रवाह संचय	15	धेरै कम	न्यून	मध्यम	उच्च	धेरै उच्च
5	ड्रेनेज घनत्व	10	धेरै राम्रो ड्रेन गरिएको छ	राम्रोसँग सुकेको	मध्यम	गरिब	धेरै गरिब
6	भू-उपयोग/भू-संरक्षण[सम्पादन गर्ने]	10	वन[सम्पादन गर्ने]	विरल वनस्पति[सम्पादन गर्ने]	मिश्रित भूमि	निर्माण गरिएको	नाङ्गो/अभेद्य
7	वर्षाको तीव्रता (मिमी/घन्टा वा मिमी/दिन वर्ग)	5	धेरै कम	न्यून	मध्यम	उच्च	धेरै उच्च
8	माटोको पारगम्यता	5	धेरै उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	धेरै कम
9	ऐतिहासिक बाढी	5	कुनै पनि	दुर्लभ	कहिलेकाहीँ	बारम्बार	धेरै बारम्बार

	घटना[सम्पादन गर्ने]		छैन				
--	---------------------	--	-----	--	--	--	--

तालिका 6 फ्लड एमसीडीए तालिका

त्यस्तै, भारी वर्षा र अन्य ट्रिगर अवस्थाहरूमा ढलान विफलताको सम्भावना बढी हुने नगरपालिकाका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न पहिरो संवेदनशीलता म्यापिङ गरिएको थियो। विश्लेषणले भू-भौगर्भिक, भू-आवरण, ढल, सडक निकटता, वर्षा, र ऐतिहासिक पहिरोको जानकारी जीआईएस-आधारित बहु-मापदण्ड निर्णय विश्लेषण ढाँचा भित्र संयोजन गर्‍यो। प्रत्येक कारकलाई पहिरोको घटनामा यसको योगदानको आधारमा १-५ स्केलमा मानकीकृत गरिएको थियो, र सापेक्ष महत्त्वको आधारमा तौलहरू तोकिएको थियो। तलको तालिकाले अन्तिम पहिरोको संवेदनशीलता नक्सा उत्पन्न गर्न प्रयोग गरिने मापदण्ड, वर्ग दायरा, भाराङ्क र स्कोरिंग प्रणाली प्रस्तुत गर्दछ।

एस.ए न.	मापदण्ड	तौल (%)	मापन १	मापन २	मापन ३	मापन ४	मापन ५
1	ढलान (डिग्री)	25	0-5	5-15	15-30	30-45	>45
2	लिथोलोजी	15	धेरै स्थिर चट्टान	स्थिर चट्टान	मध्यम रूपमा स्थिर सामाग्री	कमजोर सामाग्री	धेरै कमजोर/अस्थिर सामाग्री
3	भू-उपयोग/भू-संरक्षण[सम्पादन गर्ने]	25	घना जंगल[सम्पादन गर्ने]	मिश्रित वनस्पति[सम्पादन गर्ने]	कृषि भूमि[सम्पादन गर्ने]	विरल आवरण	नाङ्गो/अस्तव्यस्त भूमि
4	पहलू	10	कम संवेदनशील पक्ष	कम संवेदनशीलता	मध्यम संवेदनशीलता	उच्च संवेदनशीलता[सम्पादन गर्ने]	धेरै उच्च संवेदनशीलता
5	सडकको दूरी (एम)	10	>1000	750-1000	500-750	250-500	0-250
6	वर्षाको तीव्रता[सम्पादन गर्ने]	7	धेरै कम	न्यून	मध्यम	उच्च	धेरै उच्च
7	माटोको गहिराइ / माटोको प्रकार	5	गहिरो/स्थिर	स्थिर	मध्यम	उथलो	धेरै कम / खुकुलो

8	ऐतिहासिक पहिरो[सम्पादन गर्ने]	3	कुनै पनि छैन	दुर्लभ	कहिलेकाहीँ	बारम्बार	धेरै बारम्बार
---	----------------------------------	---	--------------	--------	------------	----------	---------------

तालिका 7 पहिरोको एमसिडीए तालिका

४.१.४ माध्यमिक डेटा समीक्षा

माध्यमिक डेटा समीक्षा स्थानिक र क्षेत्र-आधारित विश्लेषणलाई समर्थन र प्रमाणित गर्न व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ। यस समीक्षाले धेरै आधिकारिक स्रोतहरूमा आकर्षित गर्नेछ ताकि जोखिम र जोखिमता मूल्याङ्कन आधिकारिक रेकर्ड र अवस्थित ज्ञानमा आधारित छ। यसले दीर्घकालीन प्रवृत्तिहरू पहिचान गर्न र नगरपालिकाको भर्खरको प्रकोप अनुभवलाई सान्दर्भिक बनाउन पनि मद्दत गर्दछ।

मुख्य स्रोतहरूमा विपद् सूची र हानि जानकारीको लागि बीआईपीएडी पोर्टल, वर्षा र डिस्चार्ज रेकर्डको लागि डीएचएम, राष्ट्रिय जोखिम मूल्यांकन र जोखिम नक्साको लागि एनडीआरआरएमए, अवस्थित पीडीपीआरपी र वार्ड प्रोफाइलको लागि नगरपालिका रेकर्ड, जनगणना र आवास डेटाको लागि सीबीएस, र स्थलाकृतिक नक्सा र भूकर जानकारीको लागि सर्वेक्षण विभाग समावेश छन्। प्रत्येक स्रोतले शारीरिक खतराको अवस्थादेखि जनसांख्यिकीय जोखिम र प्रशासनिक सीमाहरूमा समझको फरक तह योगदान गर्दछ।

यी स्रोतहरूको संयोजन गरेर, अध्ययनले मोडेलिंग र फिल्डवर्कबाट निष्कर्षहरू क्रस-चेक गर्न सक्छ, वार्ड-वार व्याख्याको विश्वसनीयता सुधार गर्न सक्छ, र एकल डेटासेटमा निर्भर हुने जोखिम कम गर्न सक्छ। यो विशेष गरी नगरपालिकाहरूमा महत्वपूर्ण छ जहाँ खतराको प्रभाव र बसोबासको ढाँचा द्रुत रूपमा परिवर्तन भइरहेको छ। यसैले माध्यमिक डेटा समीक्षाले दुवै प्रमाणीकरण उपकरण र बाँकी पद्धतिको लागि प्रासंगिक समर्थन आधारको रूपमा कार्य गर्दछ।

४.२ स्थलगत सर्वेक्षण र सामुदायिक संलग्नता

यस खण्डले स्थानीय ज्ञानलाई मूल्याङ्कन प्रक्रियामा ल्याउँदछ र यो सुनिश्चित गर्दछ कि योजनाले धरातलमा वास्तविक अवस्थाहरू प्रतिबिम्बित गर्दछ। प्राविधिक नक्सा र नमुनाहरू महत्वपूर्ण छन्, तर ती आफैमा पर्याप्त हुँदैनन् किनभने समुदायमा प्रायः विगतका विपद्हरू, अनौपचारिक मानव स्थानबाट उद्धार गर्ने अभ्यासहरू,

पूर्वाधारका कमजोर पक्षहरू र जोखिममा रहेका घरपरिवारहरूका बारेमा आवश्यक जानकारी हुन्छन्। क्षेत्र सर्वेक्षण र संलग्नता गतिविधिहरूले स्थानिक विश्लेषणलाई जीवित अनुभवसँग जोड्न मद्दत गर्दछ।

४.२.१ घरायसी सर्वेक्षण सम्पादन गर्ने

९ वटै वडामा विपद्को अनुभव, जोखिम, पूर्वसूचना जागरूकता, उद्धार सम्बन्धी जानकारी र राहत स्रोतमा पहुँचका बारेमा वडा स्तरको जानकारी संकलन गर्न संरचित घरधुरी सर्वेक्षण गरिनेछ। प्रति वार्ड कम्तिमा ३० घरहरू, वा कुल २७० घरहरू, पूर्व-परीक्षण प्रश्नावली प्रयोग गरेर सर्वेक्षण गरिनेछ। यसले सुनिश्चित गर्दछ कि प्रत्येक वार्डको प्रतिनिधित्व गरिएको छ र डेटासेटले तुलनात्मक वार्ड-वार विश्लेषणलाई समर्थन गर्न सक्छ।

सुतरीकृत अनियमित नमूना प्रयोग गरिनेछ ताकि विभिन्न बस्तीका प्रकारहरू समावेश हुन्छन्, जस्तै नदी किनारको अनौपचारिक बस्तीहरू, पहाडी समुदायहरू, र कोर शहरी क्षेत्रहरू। यो महत्वपूर्ण छ किनकि भेद्यता प्रायः बसोबासको फारम र स्थान अनुसार भिन्न हुन्छ, र एकल नमूना ढाँचाले उच्च जोखिम समूहहरू छुटाउन सक्छ। सर्वेक्षणले एक्सपोजर-सम्बन्धित जानकारी र तयारी-सम्बन्धित व्यवहार दुबै क्याप्चर गर्दछ, जसले जागरूकता वा संसाधन अन्तरालहरू कहाँ अवस्थित छ भनेर पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ।

संकलित डेटा अज्ञात हुनेछ, मोबाइल डाटा संग्रह प्लेटफर्ममा प्रविष्ट गरिनेछ, सफा गरिनेछ, र CSV ढाँचामा विश्लेषण गरिनेछ। यस विश्लेषणबाट, वार्ड-स्तरीय भेद्यता प्रोफाइलहरू कुन समुदायहरू बढी उजागर, कम जानकारी, वा कम तयार छन् भनेर देखाउन तयार गर्न सकिन्छ। यी प्रोफाइलहरूले पछि निकासी योजना, राहत वितरण योजना, र संचार रणनीति डिजाइनलाई समर्थन गर्दछ।

४.२.२ मुख्य सूचनाकर्ताको अन्तर्वार्ता

विपद् व्यवस्थापन, स्थानीय प्रशासन, प्रतिकार्य र सेवा प्रवाहको प्रत्यक्ष ज्ञान भएका सरोकारवालाहरूसँग मुख्य सूचनात्मक अन्तर्वार्ता सञ्चालन गरिनेछ। जसमा वडा अध्यक्ष, वडा विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्य, नगर निकायका पदाधिकारी, प्रहरी, रेडक्रसका प्रतिनिधि, नेपाल सेनाका प्रतिनिधि, स्वास्थ्य संस्थाका प्रतिनिधि,

विद्यालयका प्रधानाध्यापक र नदी बेसिन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । यसको उद्देश्य संस्थागत र व्यावहारिक अन्तर्दृष्टि प्राप्त गर्नु हो जुन माध्यमिक डेटा वा घरेलु सर्वेक्षणमा देखा नपर्न सक्छ।

अन्तर्वार्ताहरूले अर्ध-संरचित दिशानिर्देशहरू प्रयोग गर्नेछन् ताकि विषयवस्तुहरूको एक मानक सेट कभर गरिएको छ जबकि अझै पनि विस्तृत छलफललाई अनुमति दिन्छ। विषयहरूमा संस्थागत भूमिका, विगतको विपद् प्रतिकार्यको अनुभव, स्रोतको उपलब्धता, सञ्चार अन्तर, निकासी अभ्यास, र समन्वय चुनौतीहरू समावेश हुनेछन्। यो दृष्टिकोण उपयोगी छ किनकि यसले स्थानीय तयारी र प्रतिक्रियामा सक्रिय रूपमा संलग्न व्यक्तिहरूबाट तथ्यात्मक जानकारी र विशेषज्ञ व्याख्या दुवै कब्जा गर्दछ।

केआईआईको नतिजाले कुन संस्थाहरू कुन कार्यका लागि जिम्मेवार छन्, जहाँ समन्वय अवरोधहरू उत्पन्न हुन सक्छन्, र अद्यावधिक गरिएको पीडीपीआरपीमा कुन परिचालन कमजोरीहरूलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक छ भनेर स्पष्ट पार्न मद्दत गर्नेछ। तिनीहरूले यथार्थवादी प्रतिक्रिया प्रक्रिया र संचार शृंखलाहरूको डिजाइनलाई पनि समर्थन गर्नेछन्। यस अर्थमा, केआईआईले नीति संरचना र क्षेत्र-स्तर कार्यान्वयन बीचको खाडललाई कम गर्दछ।

४.२.३ फोकस समूह छलफलहरू

प्रत्येक वडामा कम्तिमा दुई फोकस ग्रुप छलफलहरू सञ्चालन गरिनेछ, जसमा नगरपालिकामा कम्तिमा 18 FGDs दिइनेछ। छलफलले महिला समूह, महिला अगुवा परिवार, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, नदी किनार समुदाय, सुकुम्बासी बस्ती, युवा स्वयंसेविका र स्थानीय सामुदायिक संस्थाहरू लगायत व्यापक जनसङ्ख्याको भन्दा फरक अनुभव र आवश्यकता भएका समूहहरूलाई लक्षित गर्नेछ । यसले यो सुनिश्चित गर्दछ कि योजना प्रक्रियाले विविध दृष्टिकोणहरू समात्छ, विशेष गरी समूहहरूबाट जसले उच्च प्रकोप प्रभावहरूको सामना गर्न सक्दछन्।

छलफलहरू सामुदायिक जोखिम धारणा, विद्यमान सामना रणनीतिहरू, प्रकोप ढाँचाको परम्परागत ज्ञान, निकासी मार्ग सचेतना, र स्थानीय स्रोत उपलब्धतामा केन्द्रित हुनेछन्। सहभागीहरूले वर्णन गर्न सक्दछन् कि बाढी कहाँ सुरु हुन्छ, कुन मार्गहरू अनुपयोगी हुन्छन्, जहाँ मानिसहरू सामान्यतया शरण खोज्छन्, र कुन

घरपरिवारलाई आपतकालिन समयमा विशेष सहयोगको आवश्यकता पर्दछ। यस्तो जानकारी विशेष गरी महत्त्वपूर्ण छ किनभने यसले व्यावहारिक वास्तविकताहरू प्रकट गर्दछ जुन औपचारिक नक्सामा नदेखिन सक्छ।

एफजीडीहरूले तयारीका लागि सामाजिक अवरोधहरू पहिचान गर्न पनि मद्दत गर्दछ, जस्तै चेतावनी सन्देशहरूमा सीमित पहुँच, वृद्ध वा अशक्त व्यक्तिहरूलाई स्थानान्तरण गर्न कठिनाई, वा औपचारिक निकासी निर्देशनहरूमा विश्वासको कमी। यी चिन्ताहरू क्याप्चर गरेर, पद्धतिले अधिक समावेशी र यथार्थवादी तयारी योजनालाई समर्थन गर्दछ। निष्कर्षहरूले आश्रय योजना, निकासी सन्देश, र समुदायमा आधारित प्रतिक्रिया व्यवस्थालाई सूचित गर्नेछ।

४.२.४ क्षेत्र टोही र साइट भ्रमणहरू

जोखिम नक्सा र प्राविधिक मोडेल आउटपुटको प्रमाणीकरण र परिष्कृत गर्न सबै ९ वडाहरूमा फिल्ड टोही गरिनेछ। यो आवश्यक छ किनभने रिमोट सेन्सिङ र मोडेलमा आधारित विश्लेषणले अवरुद्ध नाली, अतिक्रमित जलमार्ग, अनौपचारिक पहुँच मार्ग, वा हालसालै निर्माण परिवर्तनहरू जस्ता स्थानीय अवस्थालाई पूर्ण रूपमा समात्न सक्दैन। ग्राउन्ड प्रमाणिकरणले सुनिश्चित गर्दछ कि अन्तिम नक्साहरू सही र परिचालन उपयोगी छन्।

साइट भ्रमणको क्रममा, टोलीले निकासी मार्गहरू, एसेम्ब्ली पोइन्टहरू, र आपतकालीन आश्रयहरू पहिचान र जीपीएस-चिन्ह लगाउनेछ। यसले तटबन्ध, ड्रेनेज च्यानल र कल्भर्टहरू सहित बाढी सुरक्षा पूर्वाधारको अवस्थाको फोटो खिच्नेछ र कागजात गर्नेछ। यी अवलोकनहरूले कुन भौतिक संरचनाहरू राम्रोसँग काम गरिरहेका छन् र जसलाई मर्मत, स्तरोन्नति, वा प्रतिस्थापन आवश्यक छ भनेर निर्धारण गर्न मद्दत गर्दछ।

टोहीले आपतकालीन स्रोतहरूको पूर्व-स्थितिको लागि सम्भावित स्थानहरू पनि पहिचान गर्नेछ र अवलोकन योग्य उच्च-पानी चिन्ह र सामुदायिक गवाहीको विरुद्ध एचईसी-आरएएस बाढी आउटपुटलाई मान्य गर्दछ। स्थानिक विश्लेषणको शुद्धता सुधार गर्नुको साथै, यो चरणले योजनालाई कार्यान्वयनको लागि व्यावहारिक बनाउन मद्दत गर्दछ। त्यसैले अन्तिम क्षेत्र-मिलाप गरिएको नक्सा र साइट रेकर्डहरू दुबै तयारी र प्रतिक्रिया योजनाको लागि एक प्रमुख सन्दर्भको रूपमा काम गर्नेछन्।

४.३ प्रतिकार्य संयन्त्र विकास

यस खण्डले जोखिम मूल्यांकन निष्कर्षहरूलाई आपतकालिन समयमा प्रयोगको लागि व्यावहारिक प्रक्रियाहरू र परिचालन उपकरणहरूमा अनुवाद गर्दछ। मुख्य विचार यो हो कि एक पटक जोखिम-प्रवण क्षेत्रहरू र कमजोर जनसंख्याहरू थाहा भएपछि, नगरपालिकाले छिटो र लगातार प्रतिक्रिया दिने पूर्वनिर्धारित तरिकाहरू हुनुपर्दछ। त्यसैले प्रतिक्रिया ढाँचा अघिल्लो खण्डहरू अन्तर्गत उत्पन्न प्रमाणबाट सिधै निर्माण गरिनेछ।

जोखिम मूल्यांकन र सामुदायिक संलग्नता निष्कर्षहरूको आधारमा, टोलीले नगरपालिका आपतकालीन अपरेशन सेन्टर मानक अपरेटिंग प्रक्रियाहरू तयार वा अद्यावधिक गर्नेछ। यी प्रक्रियाहरूले सक्रियता ट्रिगरहरू, संचार मार्गहरू, कार्य असाइनमेन्टहरू, रिपोर्टिङ लाइनहरू, र आपतकालिन समयमा सूचना प्रवाह परिभाषित गर्दछ। तिनीहरूले यो सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्नेछन् कि MEOC एक निष्क्रिय कार्यालयको रूपमा भन्दा एक समन्वित आदेश र सूचना हबको रूपमा कार्य गर्दछ।

वार्ड-स्तरीय निकासी योजनाहरू पनि विकास गरिनेछ, म्याप गरिएको मार्गहरू, सभा बिन्दुहरू, र आश्रय स्थानहरूको साथ। यी योजनाहरू महत्वपूर्ण छन् किनभने उद्धार प्रकोप प्रतिकार्यको सबैभन्दा समय-संवेदनशील भागहरू मध्ये एक हो, विशेष गरी बाढी वा द्रुत रूपमा सुरु हुने घटनाहरूमा। योजनाहरूले वास्तविक भू-भाग, बसोबासको ढाँचा, सडक पहुँच, र समूह-विशिष्ट आवश्यकताहरू प्रतिबिम्बित गर्दछ ताकि तिनीहरू वास्तविक आपतकालिन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिन्छ।

टोलीले पूर्व चेतावनी संचार प्रोटोकल र वृद्धि प्रक्रियाहरू पनि स्थापना गर्नेछ। यसले कसरी चेतावनी सन्देशहरू अनुगमन वा राष्ट्रिय एजेन्सीहरूबाट नगरपालिका अधिकारीहरू, वडा प्रतिनिधिहरू, स्वयंसेवकहरू, र जनतामा सर्छ भनेर वर्णन गर्दछ। संसाधन परिचालन योजनाहरूले पूर्व-अवस्थित राहत सामग्री, उपकरणहरू, र उपकरणहरू पहिचान गर्नेछ, जबकि खोज र उद्धार टोली रोस्टरहरू र परिचालन प्रोटोकलहरूले कसले प्रतिक्रिया दिनेछ, उनीहरूले कसरी तैनाथ गर्नेछन्, र उनीहरूले कसरी समन्वय गर्नेछन्।

ठूला बाढी र भूकम्पका घटनाहरूका लागि मास हताहत व्यवस्थापन प्रक्रियाहरू पनि समावेश गरिनेछ। यो महत्वपूर्ण छ किनभने नगरपालिका पृथक चोटपटकहरूको लागि मात्र होइन तर धेरै हताहती र ठूलो मात्रामा

विस्थापन सिर्जना गर्ने घटनाहरूको लागि पनि तयार हुनुपर्दछ। तसर्थ प्रतिकार्य संयन्त्र प्याकेजले मध्यम र चरम विपद् दुवै अवस्थाका लागि स्पष्ट परिचालन निर्देशिका प्रदान गर्नेछ।

४.४ संस्थागत र समन्वयात्मक ढाँचा

यस खण्डमा विपद् व्यवस्थापन प्रणालीलाई संस्थाहरूबीच कसरी व्यवस्थित गरिनेछ र आपतकालीन अवस्था अघि र समयमा कसरी समन्वय कायम गरिनेछ भनेर वर्णन गरिएको छ। भूमिका स्पष्ट भएमा, सञ्चार च्यानलहरू परिभाषित भएमा, र संस्थाहरूले एकअर्कासँग कसरी जोडिन्छन्, तब विपद् व्यवस्थापनले राम्रो काम गर्दछ। त्यसैले यहाँ विकास गरिएको फ्रेमवर्कले सुशासन, समन्वय र सहकार्यमा ध्यान केन्द्रित गर्नेछ।

अद्यावधिक गरिएको संस्थागत ढाँचाले एमडीएमसी, डब्ल्यूडीएमसी, वडा कार्यालयहरू र सम्बन्धित लाइन एजेन्सीहरूको जिम्मेवारीलाई परिभाषित गर्नेछ। यो भूमिका स्पष्टीकरण महत्वपूर्ण छ किनकि अधिकारमा भ्रमले प्रतिक्रियालाई ढिलो गर्न सक्छ, संसाधन वितरणमा ढिलाइ गर्न सक्छ, र जवाफदेहीता कमजोर पार्न सक्छ। एक स्पष्ट संस्थागत संरचनाले पनि निरन्तरता सुधार गर्दछ जब कर्मचारी वा नेतृत्व परिवर्तन हुन्छ।

नगरपालिकालाई जिल्ला आपतकालीन अपरेशन सेन्टर, एनडीआरआरएमए र प्रान्तीय अधिकारीहरूसँग जोड्ने एक समन्वय म्याट्रिक्स तयार गरिनेछ। यो म्याट्रिक्सले कसले कोसँग कुराकानी गर्दछ, कुन चरणमा र कुन उद्देश्यको लागि परिभाषित गर्न मद्दत गर्दछ। यस्तो ठाडो र तेर्सो समन्वय ठूला प्रकोप घटनाहरूमा आवश्यक छ किनकि नगरपालिका प्रतिक्रिया प्रायः बाह्य प्राविधिक सहयोग, राहत स्रोतहरू, र नीति मार्गदर्शनमा निर्भर गर्दछ।

परियोजनाले नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र नगरपालिकामा सञ्चालित गैरसरकारी संस्थासँगको सहकार्यका लागि समझदारीपत्रको ढाँचा तयार गर्नेछ। यी सम्झौताहरूले विपद् आउनु अघि परिचालन सहयोग, पहुँच व्यवस्था, रसद र संयुक्त कार्य प्रोटोकलहरू स्पष्ट गर्न सक्दछन्। थप रूपमा, एक स्वयंसेवक डेटाबेस र समुदाय पहिलो रेस्पोंडर प्रशिक्षण योजनाले स्थानीय क्षमतालाई सुदृढ गर्न मद्दत गर्दछ र भविष्यमा समुदाय स्तरमा प्रारम्भिक प्रतिक्रिया तुरुन्त सुरु गर्न सकिन्छ भन्ने सुनिश्चित गर्दछ।

५. विस्तृत कार्ययोजना

यो आयोजना सम्झौता भएको मितिले पाँच हप्तामा आयोजना हुँदै आएको छ । तलको कार्य योजनाले टीओआरमा निर्दिष्ट डेलिभरी योग्य तालिकासँग मिल्दोजुल्दो गतिविधिहरू, जिम्मेवारीहरू, र समयसीमाहरू प्रतिबिम्बित गर्दछ।

एस.एन.	गतिविधि	जिम्मेवार	समयरेखा	निर्गत
चरण १: स्थापना र परिचालन (हप्ता १-२)				
1.1	सम्झौता हस्ताक्षर र टोली परिचालन	टोली नेता, सबै विशेषज्ञहरू	दिन १-३	परिचालन मेमो
1.2	नगरपालिका र टीओआर समीक्षाको साथ स्थापना बैठक	टोली नेता, डीआरआर विशेषज्ञ	दिन २-४	भेटघाटको मिनेट
1.3	माध्यमिक डेटा संग्रह र डेस्क समीक्षा (BIPAD, DHM, CBS, अवस्थित PDPRP)	जीआईएस विशेषज्ञ, हाइड्रोलोजिस्ट	दिन १-१०	डेटा सूची
1.4	प्रारम्भिक डीईएम अधिग्रहण र पूर्व-प्रशोधन	जीआईएस विशेषज्ञ, हाइड्रोलोजिस्ट	दिन ४-१०	प्रक्रिया गरिएको DEM
1.5	सर्वेक्षण उपकरणहरूको तयारी र अन्तिम रूप (घरेलू, केआईआई, एफजीडी)	सामाजिक विशेषज्ञ, टोली नेता	दिन ५-१०	सर्वेक्षण उपकरणहरू
1.6	स्थापना प्रतिवेदन पेश गर्ने (डेलिभरेबल १)	टोली नेता[सम्पादन गर्ने]	दिन 15	डेलिभर गर्न सकिने १
चरण २: क्षेत्र सर्वेक्षण र डाटा संग्रह (हप्ता २-३)				
2.1	फिल्ड टोली — सबै ९ वडा, जोखिम क्षेत्रहरूको जीपीएस मार्किंग, पूर्वाधार	जीआईएस विशेषज्ञ, फिल्ड टोली	दिन १०-१८	फिल्ड नोटहरू, फोटोहरू, जीपीएस डाटा
2.2	घरपरिवार सर्वेक्षण (९ वडामा न्यूनतम २७० घरधुरी)	सामाजिक विज्ञ, गणक[सम्पादन गर्ने]	दिन १२-२०	सर्वेक्षण डेटासेट (CSV)

2.3	मुख्य सूचनादाताको अन्तर्वार्ता (वडाध्यक्ष, प्रहरी, स्वास्थ्य, गैर सरकारी संस्था)	टोली नेता, डीआरआर विशेषज्ञ	दिन १२-२०	KII ट्रान्सक्रिप्टहरू
2.4	फोकस समूह छलफलहरू (न्यूनतम २ प्रति वार्ड = १८ एफजीडीहरू)	सामाजिक विशेषज्ञ, डीआरआर विशेषज्ञ	दिन १४-२१	FGD टिप्पणीहरू
2.5	एचईसी-आरएएस मोडेल सेटअप र प्रारम्भिक हाइड्रोलिक विश्लेषण	हाइड्रोलोजिस्ट, जीआईएस एक्सपर्ट	दिन १०-२१	प्रारम्भिक नमुना
2.6	प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्ने (डेलिभरेबल २)	टोली नेता[सम्पादन गर्ने]	हप्ता ३ को अन्त्य	डेलिभर गर्न सकिने २

चरण ३: विश्लेषण र मस्यौदा योजना तयारी (हप्ता ३-५)

3.1	एचईसी-आरएएस मोडेल क्यालिब्रेसन, बाढी डुबान नक्साङ्कन (१०, २५, ५०, १००-वर्ष)	हाइड्रोलोजिस्ट, जीआईएस एक्सपर्ट	दिन २१-२८	बाढी जोखिमको नक्सा[सम्पादन गर्ने]
3.2	पहिरोको संवेदनशीलता नक्साङ्कन र जोखिम ओभरले	जीआईएस विशेषज्ञ	दिन २२-२८	पहिरोको नक्सा[सम्पादन गर्ने]
3.3	सर्वेक्षण डेटा विश्लेषण, समुदाय जोखिम प्रोफाइल तयारी	सामाजिक विशेषज्ञ[सम्पादन गर्ने]	दिन २२-३०	वार्ड प्रोफाइलहरू
3.4	प्रतिक्रिया संयन्त्र र एसओपी मस्यौदा	डीआरआर विशेषज्ञ, टोली नेता	दिन २५-३३	मस्यौदा एसओपीहरू
3.5	मस्यौदा PDPRP तयारी र नगरपालिका कार्यशाला	सबै टोली	दिन ३०-३५	मस्यौदा प्रतिवेदन
3.6	मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गर्ने (डेलिभरेबल ३)	टोली नेता[सम्पादन गर्ने]	सुरुवातको ५ औं हप्ता	डेलिभर गर्न सकिने ३

चरण ४: अन्तिम रूप (कार्यशाला पछि)

4.1	मस्यौदा समीक्षाबाट सरोकारवाला प्रतिक्रियाको समावेश	सबै टोली	मस्यौदा स्वीकृत भएको १ हप्ताभित्र	संशोधित प्रतिवेदन[सम्पादन गर्ने]
4.2	अन्तिम जीआईएस तहहरू, मोडेल फाइलहरू, नेपाली कार्यकारी सारांश	जीआईएस विशेषज्ञ, अनुवाद	मस्यौदा स्वीकृत भएको १ हप्ताभित्र	जीआईएस डेलिभरीहरू

	तयार गर्ने			
4.3	अन्तिम PDPRP को सबमिशन (डेलिभरी योग्य 4)	टोली नेता[सम्पादन गर्ने]	मस्यौदा स्वीकृत भएको १ हप्ताभित्र	डेलिभर गर्न मिल्ने ४

तालिका 8 विस्तृत कार्य योजना र गतिविधि समयरेखा

तालिका सम्झौता अवधि भित्र परियोजना पूरा गर्न आवश्यक कार्यहरूको अनुक्रम देखाउन डिजाइन गरिएको छ। यो टोली परिचालन र डाटा समीक्षाको साथ सुरु हुन्छ, फिल्डवर्क र सामुदायिक परामर्शमा जान्छ, त्यसपछि प्राविधिक विश्लेषण र मस्यौदा योजना तयारीमा, र अन्तमा प्रतिक्रिया समावेश गर्न र अन्तिम योजना पेश गर्ने। यो संरचनाले यो सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्दछ कि काम व्यवस्थित, समन्वित, र समयमा पूरा हुन्छ।

५.१ स्थापना र परिचालन

पहिलो चरणले प्रारम्भिक सेटअप अवधिलाई समेट्छ, मुख्यतया हप्ता १ र हप्ता २ को समयमा। यस चरणमा, परामर्श टोली औपचारिक रूपमा परिचालन गरिन्छ, नगरपालिकासँग स्थापना बैठक आयोजित गरिन्छ, र सन्दर्भका सर्तहरूको समीक्षा गरिन्छ ताकि सबैसँग परियोजनाको दायरा र अपेक्षाहरूको साझा समझ छ। एकै समयमा, टोलीले BIPAD, DHM, CBS, र अवस्थित PDPRP जस्ता स्रोतहरूबाट माध्यमिक डेटा संग्रह सुरु गर्दछ, जसले अध्ययनको लागि पहिलो डाटा सूची सिर्जना गर्दछ।

यस चरणमा प्रारम्भिक डीईएम अधिग्रहण र पूर्व-प्रशोधन पनि समावेश छ, जुन पछि बाढी र भू-भाग विश्लेषणको लागि आवश्यक छ। यस अवधिमा घरपरिवार सर्वेक्षण, प्रमुख सूचनात्मक अन्तर्वार्ताहरू, र फोकस समूह छलफलहरूको लागि सर्वेक्षण उपकरणहरू पनि तयार गरिन्छ र अन्तिम रूप दिइन्छ। यो चरण इन्सेप्शन रिपोर्ट पेश गरेर समाप्त हुन्छ, जसले परियोजना आधिकारिक रूपमा सुरु भएको र विधि र कार्य योजना रहेको पुष्टि गर्दछ।

५.२ क्षेत्र सर्वेक्षण र डाटा संग्रह

दोस्रो चरणमा ९ वटै वडामा ग्राउन्ड लेभलको तथ्यांक संकलन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। फिल्ड टोली पहिले गरिन्छ ताकि टोलीले खतरनाक क्षेत्रहरू, पूर्वाधारहरू, र पहुँच अवस्थाहरू नेत्रहीन रूपमा निरीक्षण गर्न सक्दछ, जबकि

जीपीएस पोइन्टहरू, फोटोहरू, र फिल्ड नोटहरू पनि रेकर्ड गर्दछ। यसले प्रारम्भिक डेस्क समीक्षा प्रमाणित गर्न मद्दत गर्दछ र पछि परियोजनामा अधिक सटीक म्यापिंगलाई समर्थन गर्दछ।

यस चरणमा घरायसी सर्वेक्षण, प्रमुख सूचनात्मक अन्तर्वार्ता, र फोकस समूह छलफलहरू पनि समावेश छन्। घरधुरी सर्वेक्षणले कम्तिमा २७० घरपरिवारबाट वडागत तथ्यांक संकलन गर्दछ, जसले जोखिम, पूर्वतयारी र विपद्को अनुभव मापन गर्न मद्दत गर्दछ। अन्तर्वार्ता र छलफलहरूले संस्थागत र सामुदायिक दृष्टिकोण प्रदान गर्दछ, जसले टोलीलाई प्रतिक्रिया अन्तरहरू, स्थानीय अभ्यासहरू, र कमजोर समूहहरूलाई अझ विस्तृत रूपमा बुझ्न अनुमति दिन्छ।

एकै समयमा, एचईसी-आरएएस मोडेल सेटअप र प्रारम्भिक हाइड्रोलिक विश्लेषण सुरु हुन्छ। यसको मतलब प्राविधिक मोडेलको काम सुरु हुन्छ जब सामाजिक र क्षेत्र डेटा अझै पनि संकलन भइरहेको छ, जसले प्रक्रियालाई कुशल बनाउँदछ। यो चरण प्रगति रिपोर्टको साथ समाप्त हुन्छ, जसले देखाउँदछ कि फिल्डवर्क चलिरहेको छ र परियोजना तालिका अनुसार अघि बढिरहेको छ।

५.३ विश्लेषण र मस्यौदा योजना तयारी

तेस्रो चरण परियोजनाको सबैभन्दा विश्लेषणात्मक भाग हो र हप्ता ३ देखि ५ को अवधिमा हुन्छ। यहाँ, HEC-RAS मोडेल क्यालिब्रेट गरिएको छ र विभिन्न फिर्ती अवधिहरू, जस्तै १०-वर्ष, २५-वर्ष, ५०-वर्ष, र १००-वर्ष घटनाहरूको लागि बाढी डुबान नक्साहरू उत्पन्न गर्न प्रयोग गरिन्छ। यी नक्साहरूले कसरी बाढीको जोखिम विभिन्न खतराको तीव्रतामा परिवर्तन हुन्छ र उच्च जोखिम क्षेत्रहरू पहिचान गर्न आवश्यक छ भनेर देखाउँदछ।

यस चरणमा पहिरोको संवेदनशीलता नक्साङ्कन र जोखिम ओभरले पनि पूरा हुन्छ। यसले ढलान अस्थिरता र भू-भाग सम्बन्धित खतराहरू कहाँ हुने सम्भावना छ भनेर पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। एकै समयमा, सर्वेक्षण डेटालाई वार्ड-स्तरीय भेद्यता प्रोफाइलहरू तयार गर्न विश्लेषण गरिन्छ, जसले एक्सपोजर, जागरूकता, र स्रोतहरूमा पहुँचको आधारमा विभिन्न समुदायहरू कसरी प्रभावित हुन्छन् भनेर देखाउँदछ।

टोलीले प्रतिक्रिया संयन्त्र र एसओपीहरू पनि मस्यौदा गर्दछ, जसले नगरपालिकाले प्रकोप अघि र समयमा कसरी कार्य गर्नुपर्दछ भनेर परिभाषित गर्दछ। त्यस पछि, मस्यौदा PDPRP तयार गरिन्छ र नगरपालिका कार्यशालामा छलफल गरिन्छ ताकि सरोकारवालाहरूले निष्कर्षहरूको समीक्षा र टिप्पणी गर्न सक्दछन्। यो चरण मस्यौदा रिपोर्ट पेश गरेर समाप्त हुन्छ, जुन असाइनमेन्टको प्रमुख डेलिभरेबलहरू मध्ये एक हो।

५.४ अन्तिम रूप

मस्यौदा प्रतिवेदनको समीक्षा र कार्यशालाको प्रतिक्रिया प्राप्त भएपछि अन्तिम चरण सुरु हुन्छ। यस चरणमा, परामर्श टोलीले सरोकारवालाहरूको टिप्पणीको आधारमा रिपोर्ट परिमार्जन गर्दछ ताकि अन्तिम संस्करणले स्थानीय चिन्ताहरू, प्राविधिक सुधारहरू, र संस्थागत सुझावहरू प्रतिबिम्बित गर्दछ। यो चरण महत्वपूर्ण छ किनकि यसले अन्तिम योजनालाई नगरपालिकालाई अधिक यथार्थवादी र स्वीकार्य बनाउँदछ।

टोलीले अन्तिम जीआईएस तहहरू, मोडल फाइलहरू, र नेपाली कार्यकारी सारांश पनि तयार गर्दछ। यी सामग्रीहरू महत्वपूर्ण छन् किनकि उनीहरूले नगरपालिकालाई भविष्यको योजना र विपद् प्रतिकार्य कार्यमा प्राविधिक आउटपुटहरू प्रयोग गर्न अनुमति दिन्छन्। चरण अन्तिम PDPRP को सबमिशनको साथ समाप्त हुन्छ, जुन परियोजनाको लागि आधिकारिक रूपमा डेलिभरी योग्य हुन्छ।

६. प्रारम्भिक डाटा सूची

परियोजना परिचालनको पहिलो 15 दिनको अवधिमा गरिएको माध्यमिक डेटा संग्रहको आधारमा निम्न डेटा सूची संकलन गरिएको छ। यस चरणमा पहिचान गरिएको डाटा ग्यापहरू क्षेत्र सर्वेक्षणहरू, केआईआईहरू, र संस्थागत डेटा अनुरोधहरू मार्फत सम्बोधन गरिनेछ।

एस.एन.	डेटा प्रकार	स्रोत	वस्तुस्थिति	टिप्पणीहरू
स्थानिक / जीआईएस डेटा				
1	ALOS AW3D30 DEM (12.5 m रिजोलुसन)	जाक्सा / नासा अर्थडाटा	प्राप्त भयो	
2	प्रशासनिक सीमा आकारहरू (वार्ड १-९)	DoLIDAR / सर्वेक्षण विभाग	प्राप्त भयो	
3	भू-उपयोग र भू-उपभोग नक्सा (सन् २०२०)	इसिमोड/सेन्टिनल-२	प्राप्त भयो	
4	सडक सञ्जाल र महत्वपूर्ण पूर्वाधार तहहरू	DoR / OpenStreetMap	प्राप्त भयो	
5	ऐतिहासिक बाढी विस्तार नक्सा[सम्पादन गर्ने]	NDRRMA / BIPAD पोर्टल	प्राप्त भयो	
हाइड्रोलोजिकल / मौसम विज्ञान डेटा				
6	मनोहरा नदी डिस्चार्ज रेकर्डहरू (डीएचएम गेज स्टेशनहरू)	डिएचएम नेपाल	प्राप्त भयो	
7	वर्षा तीव्रता-अवधि-आवृत्ति (IDF) वक्रहरू	डिएचएम नेपाल	प्राप्त भयो	
8	मासिक र वार्षिक वर्षा रेकर्ड (30 वर्ष)	डिएचएम नेपाल	प्राप्त भयो	
सामाजिक-आर्थिक र जनसांख्यिकीय डेटा				

9	जनसङ्ख्या तथा आवास जनगणना २०२१ (वडा-स्तर)	सीबीएस नेपाल	प्राप्त भयो	
10	सुकुम्बासी बस्ती गणना डेटा	केएमएम / डीयूडीवीसी	प्राप्त भयो	
11	विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको तथ्यांक	केडीई एमएम / डीईओ	प्राप्त भयो	
विपद् इतिहास र संस्थागत तथ्यांक				
12	BIPAD पोर्टल विपद् घटना रेकर्डहरू (KMM क्षेत्र, २०१०– २०२४)	एन.डी.आर.आर.एम.ए. / बिप्याड	प्राप्त भयो	
13	हालको PDPRP (अघिल्लो संस्करण)	केडीई एमएम	प्राप्त भयो	
14	MDMC र WDMC रोस्टरहरू र सम्पर्क सूचीहरू	केएमएम वडा कार्यालयहरू	प्राप्त भयो	
15	स्रोत सूची (राहत सामग्री, उपकरण, सवारी साधन)	केएमएम / डीडीएमसी	प्राप्त भयो	

तालिका 9 प्रारम्भिक डेटा सूची

तालिका चार व्यापक समूहहरूमा व्यवस्थित गरिएको छः

स्थानिक / जीआईएस डाटा, हाइड्रोलोजिकल र मौसम विज्ञान डेटा, सामाजिक आर्थिक र जनसांख्यिकीय डेटा, र प्रकोप इतिहास र संस्थागत डेटा। यो संरचना महत्वपूर्ण छ किनभने विपद् नियोजनका लागि नक्सा र भू-भागको जानकारी मात्र होइन, तर जनसंख्याको तथ्याङ्क, पूर्वाधार सम्बन्धी तथ्याङ्क, ऐतिहासिक विपद् अभिलेख र संस्थागत पूर्वतयारीको जानकारी पनि आवश्यक पर्दछ। सँगै, यी डेटासेटहरूले जोखिम म्यापिङ, जोखिम मूल्यांकन, प्रतिक्रिया योजना, र समन्वय डिजाइनको लागि आवश्यक प्रमाण प्रदान गर्दछ।

६.१ स्थानिक र जीआईएस डेटा

स्थानिक र जीआईएस डाटा सेक्सनले विश्लेषणको लागि भौतिक ढाँचा प्रदान गर्दछ। ALOS AW3D30 DEM पहिले नै प्राप्त भइसकेको छ र हाल प्रशोधन भइरहेको छ, जसको अर्थ भू-आधारित विश्लेषण जस्तै ढलान, ड्रेनेज, र

बाढी मार्ग निकासी अगाडि बढ्न सक्छ। वार्ड 1-9 को लागि प्रशासनिक सीमा आकार फाइलहरू पनि प्राप्त र प्रमाणित गरिएको छ, त्यसैले सबै नक्साङ्कन आधिकारिक नगरपालिका संरचनासँग पङ्क्तिबद्ध गर्न सकिन्छ।

2020 बाट भूमि उपयोग र भूमि आवरण नक्शा प्राप्त गरिएको छ, तर यसलाई 2024 इमेजरी प्रयोग गरेर अद्यावधिक गरिनेछ ताकि विश्लेषणले भर्खरको बस्ती विस्तार र भूमि रूपान्तरणलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। सडक सञ्जाल र महत्वपूर्ण पूर्वाधार तहहरू आंशिक रूपमा मात्र प्राप्त हुन्छन्, जसको अर्थ आन्तरिक वार्ड सडकहरू अझै पनि क्षेत्र प्रमाणिकरण आवश्यक छ। ऐतिहासिक बाढी सीमा नक्साहरू पनि आंशिक रूपमा प्राप्त हुन्छन्, र बाँकी घटना डेटा नगरपालिकाको लागि अधिक भरपर्दो बाढी इतिहास पूरा गर्न आवश्यक छ।

हाइड्रोलोजिकल र मौसम विज्ञान डेटा

डाटाको यो समूह बाढी मोडेलिंग र वर्षा विश्लेषणको लागि आवश्यक छ। डीएचएम गेज स्टेशनहरूबाट डिस्चार्ज रेकर्डहरू अनुरोध गरिएको छ र अझै पनि प्रतिक्रियाको पर्खाइमा छ, त्यसैले हाइड्रोलिक मोडेलिंग इनपुटहरू अझै पूरा भएका छैनन्। वर्षा तीव्रता-अवधि-आवृत्ति वक्रहरू पनि अनुरोध गरिएको छ र एचईसी-आरएएस सिमुलेशनको लागि डिजाइन प्रवाह परिभाषित गर्न प्रयोग गरिनेछ।

काठमाडौं विमानस्थल र पशुपति स्टेसनबाट ३० वर्षसम्म मासिक र वार्षिक वर्षाको रेकर्ड आंशिक रूपमा उपलब्ध छ। यी रेकर्डहरू दीर्घकालीन वर्षा ढाँचा र चरम वर्षा व्यवहार बुझ्नको लागि उपयोगी छन्। यद्यपि सबै इच्छित स्टेशनहरूबाट तथ्याङ्कहरू पूर्ण छैनन्, उपलब्ध रेकर्डहरूले मनसुन प्रवृत्ति विश्लेषण र बाढी-जोखिम व्याख्याको लागि एक बलियो प्रस्थान बिन्दु प्रदान गर्दछ।

६.२ सामाजिक-आर्थिक र जनसांख्यिकीय तथ्यांक

यस खण्डले विपद् जोखिमको मानवीय आयामलाई समेटेको छ। जनसंख्या र आवास जनगणना २०२१ को डाटा प्राप्त गरिएको छ र वार्ड, उमेर, लिंग, र घरको आकारको आधारमा विभाजित गरिएको छ, जसले तिनीहरूलाई जोखिम र जोखिम विश्लेषणको लागि अत्यधिक उपयोगी बनाउँदछ। यी जनसांख्यिकीय विवरणहरू महत्वपूर्ण छन्

किनभने तिनीहरूले जनसंख्या समूहहरू पहिचान गर्न मद्दत गर्छन् जुन बाढी, पहिरो, वा निकासीको समयमा विशेष सुरक्षा आवश्यक पर्दछ।

सुकुम्बासी बस्ती गणनाको तथ्यांक आंशिक रूपमा प्राप्त भएको छ र मनोहरा नदीको छेउछाउमा ९० सुकुम्बासी घरपरिवार पहिचान भइसकेको छ । यो विशेष गरी महत्वपूर्ण छ किनभने अनौपचारिक बस्तीहरू प्रायः बाढी-सम्भावित क्षेत्रहरूमा सबैभन्दा बढी उजागर भएका र कम संरक्षित समूहहरू मध्ये एक हुन्। स्कूल र स्वास्थ्य सुविधाको डाटा प्राप्त गरिएको छ, र स्वास्थ्य सुविधा म्यापिङ अझै प्रगतिमा छ, जसको अर्थ महत्वपूर्ण सामाजिक पूर्वाधारको विश्लेषण लगभग पूरा भएको छ तर अझै अन्तिम छैन।

६.३ विपद् इतिहास र संस्थागत तथ्यांक

यस समूहले विगतका घटनाहरू र संस्थागत क्षमतालाई अध्ययनमा कसरी प्रयोग गरिनेछ भनेर देखाउँदछ। बाढी, पहिरो, आगलागी र भूकम्पको ढाँचा बुझ्नका लागि परियोजनालाई बलियो ऐतिहासिक आधार प्रदान गर्दै सन् २०१० देखि २०२४ सम्मको केएमएम क्षेत्रका विपद् अभिलेखहरू प्राप्त भएको छ । यी रेकर्डहरूले कुन खतराहरू सबैभन्दा बढी पटक भएको छ र तिनीहरू कहाँ केन्द्रित छन् भनेर पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ।

पीडीपीआरपीको अघिल्लो संस्करण पनि प्राप्त गरिएको छ, र ग्याप विश्लेषण पहिले नै सुरु भइसकेको छ। यो महत्वपूर्ण छ किनकि अवस्थित योजनाले आधाररेखा प्रदान गर्दछ जसबाट सुधार, अद्यावधिक, र सुधारहरू गर्न सकिन्छ। MDMC र WDMC रोस्टरहरू र सम्पर्क सूचीहरू आंशिक रूपमा प्राप्त गरिएको छ, नौ मध्ये छ वार्डहरू पुष्टि भएका छन्, जबकि बाँकी तीन अझै पूरा हुन बाँकी छन्।

राहत सामग्री, उपकरण, र सवारी साधनहरूको लागि संसाधन सूची अझै बाँकी छ र क्षेत्र सर्वेक्षण र प्रमुख सूचनात्मक साक्षात्कारहरू मार्फत संकलन गरिनेछ। यो एक महत्वपूर्ण अन्तर हो किनकि तयारी योजना कुन प्रतिक्रिया सम्पत्तिहरू पहिले नै अवस्थित छ र के हराइरहेको छ भनेर थाहा नपाई पूर्ण हुन सक्दैन। एक पटक यो जानकारी सङ्कलन भएपछि, नगरपालिकाले परिचालन तत्परताको स्पष्ट तस्वीर पाउनेछ।

७. सर्वेक्षण उपकरणहरू र क्षेत्र प्रोटोकलहरू

निम्न सर्वेक्षण उपकरणहरू तयार गरिएको छ र यस स्थापना रिपोर्टको अनुलग्नकको रूपमा संलग्न छन्। टोही भ्रमणको क्रममा वडा ५ मा उत्तरदाताहरूको सानो नमूनाको साथ उपकरणहरू पूर्व-परीक्षण गरिएको छ र तदनुसार परिमार्जन गरिएको छ।

७.१ घरधुरी सर्वेक्षणको प्रश्नावली

एक संरचित प्रश्नावली कभर: घरेलू जनसांख्यिकी; विगतको विपद्को अनुभव; पूर्व चेतावनी प्रणालीहरूको जागरूकता; निकासी मार्गहरू र सभा पोइन्टहरूको ज्ञान; राहत सामग्रीमा पहुँच; अशक्तताको स्थिति र विशेष आवश्यकताहरू; र समुदाय-स्तरको तयारी गतिविधिहरूमा भाग लिने इच्छुकता।

उक्त प्रश्नावली नेपाली भाषामा अनुवाद गरी डिजिटल डाटा संकलनका लागि ओडीके कलेक्टमा प्रोग्राम गरिएको छ। फिल्डवर्कको समयमा वास्तविक समयमा डाटा केन्द्रीय सर्भरमा पेश गरिनेछ।

७.२ केआईआई दिशानिर्देशहरू

मुख्य सूचनादाताहरूको पाँच श्रेणीहरूको लागि अर्ध-संरचित KII दिशानिर्देशहरू विकसित गरिएको छ: (1) वार्ड-स्तरीय निर्वाचित अधिकारीहरू र WDMC सदस्यहरू; (2) नगरपालिका प्राविधिक कर्मचारीहरू; (3) सुरक्षा र आपतकालीन प्रतिक्रिया एजेन्सीहरू; (4) स्वास्थ्य र शिक्षा क्षेत्रका प्रतिनिधिहरू; र (5) नागरिक समाज र समुदायमा आधारित संगठनहरू।

७.३ एफजीडी सहजकर्ता गाइड

FGD सहजीकरण निर्देशिकाहरू तीन लक्षित सामुदायिक समूहहरूका लागि तयार गरिएको छ: (१) महिला र महिला नेतृत्व भएका परिवारहरू; (२) वृद्धवृद्धा र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू; र (३) नदी किनार समुदायहरू। प्रत्येक गाइडमा जोखिम म्यापिङ अभ्यासहरू, मौसमी क्यालेन्डरहरू, र प्रभाव समयरेखाहरू सहित सहभागी उपकरणहरू समावेश छन्।

८. डेलिभरेबल्स र प्रोजेक्ट आउटपुटहरू

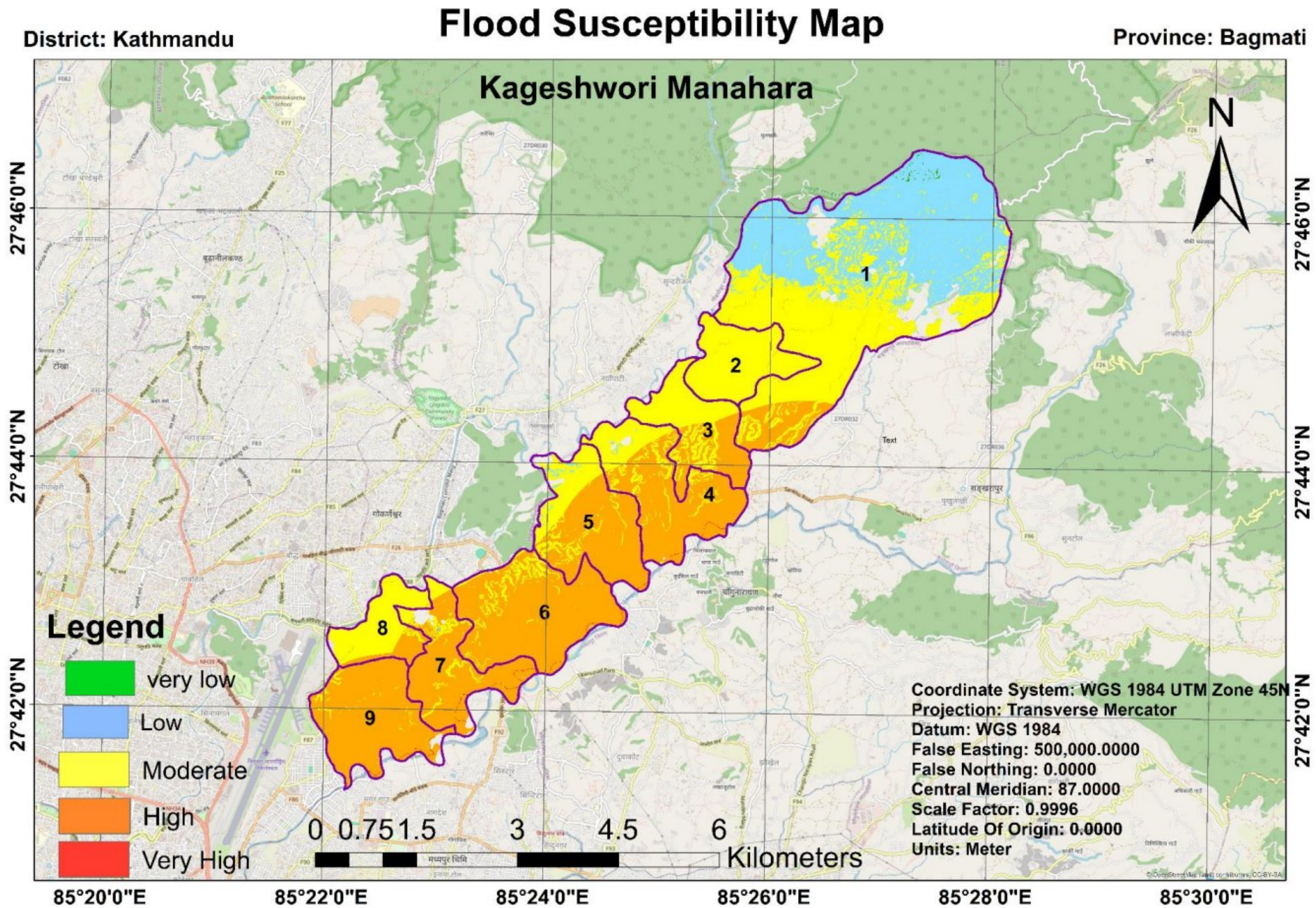
कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकामा नदी प्रणाली, भिरालोको अवस्था, बस्ती विस्तार र संस्थागत पूर्वतयारीको संयुक्त प्रभावले विपद् जोखिम प्रभावित भएको अध्ययनको नतिजाले देखाएको छ । सबै ९ वार्डहरूमा, नगरपालिकाले बाढी, पहिरो, र अन्य मनसुन-प्रेरित खतराहरूको जोखिममा स्पष्ट स्थानिक भिन्नताहरू प्रदर्शन गर्दछ, जसले जोखिम एकसमान छैन र वार्ड-विशिष्ट योजनाको माध्यमबाट सम्बोधन गरिनु पर्छ भन्ने संकेत गर्दछ। परियोजनाका परिणामहरू तल संलग्न छन्:

८.१ स्थानिक नक्साङ्कन (उद्देश्य १)

जोखिम मूल्याङ्कन र योजना प्रक्रियालाई सहयोग पुर्याउन बाढीको संवेदनशीलता, जोखिमको जोखिम, बसोबास, स्वास्थ्य सुविधा, महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरू र नगरपालिका भित्रका जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको स्थानिक वितरण देखाउन विषयगत नक्साहरूको एक श्रृंखला तयार गरिएको छ। यी नक्साहरू जीआईएस र मोडेल आउटपुटमा आधारित छन् र तयारी, न्यूनीकरण, र आपतकालीन प्रतिक्रियाको लागि प्राथमिकता स्थानहरू पहिचान गर्न सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले छन्।

८.१.१ बाढी संवेदनशीलता नक्साङ्कन

निम्न बाढी संवेदनशीलता नक्साले मनसुनको मौसममा डुबानबाट प्रभावित हुने सम्भावना भएका क्षेत्रहरूको स्थानिक ढाँचा प्रस्तुत गर्दछ। यो प्रमुख बाढी नियन्त्रण कारकहरू जस्तै उचाइ, ढलान, नदीबाट दूरी, प्रवाह संचय, ढल निकासको अवस्था, भूमि उपयोग / भूमि कभर, वर्षाको प्रभाव, र ऐतिहासिक बाढी घटना जस्ता प्रमुख बाढी नियन्त्रण कारकहरूको जीआईएस-आधारित विश्लेषण प्रयोग गरेर तयार गरिएको थियो। यस नक्साले तल्लो देखि धेरै उच्च बाढी प्रभावित क्षेत्रभित्र पर्ने वडा, बस्ती र पूर्वाधारको पहिचान गर्न मद्दत गर्छ र यसैले नगरपालिकामा पूर्वतयारी योजना, निकासी योजना र जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरूको लागि महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ।



उनको नक्सामा कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाभित्र बाढीको जोखिमको स्थानगत वितरण स्पष्ट छ । नगरपालिकाको उत्तर-पूर्वी क्षेत्र तुलनात्मक रूपमा कम संवेदनशील छ भने मध्य, पश्चिमी र दक्षिणी क्षेत्रमा बाढीको जोखिम क्रमिक रूपमा बढ्दै गएको छ । विशेष गरी, वार्ड 6, 7, 8, र 9 मा उच्च र धेरै उच्च संवेदनशीलताको रूपमा वर्गीकृत गरिएको अधिक क्षेत्रहरू छन्, जसले भारी वर्षाको समयमा पानी जमेको, सतहको बहाव बढ्ने, र बस्ती र पूर्वाधारमा बाढीको प्रभावको ठूलो सम्भावनालाई संकेत गर्दछ।

उच्चतम संवेदनशीलता क्षेत्रहरू मुख्यतया नदी कोरिडोर र तल्लो इलाकाहरू नजिकै केन्द्रित छन्। यी स्थानहरू हल्का ढलानहरू, कमजोर ढल निकासको अवस्था, र वर्षाको पानीको ढिलो बहिर्वाहका कारण बढी जोखिममा छन्, जसले बाढीको सम्भावना बढाउँछ। यसको विपरित, उत्तर-पूर्वी उच्च भूमि क्षेत्रहरूले तुलनात्मक रूपमा कम संवेदनशीलता देखाउँछन् किनकि ठाडो भू-भागले पानीलाई छिटो बग्न अनुमति दिन्छ, जम्मा हुने सम्भावना कम गर्दछ।

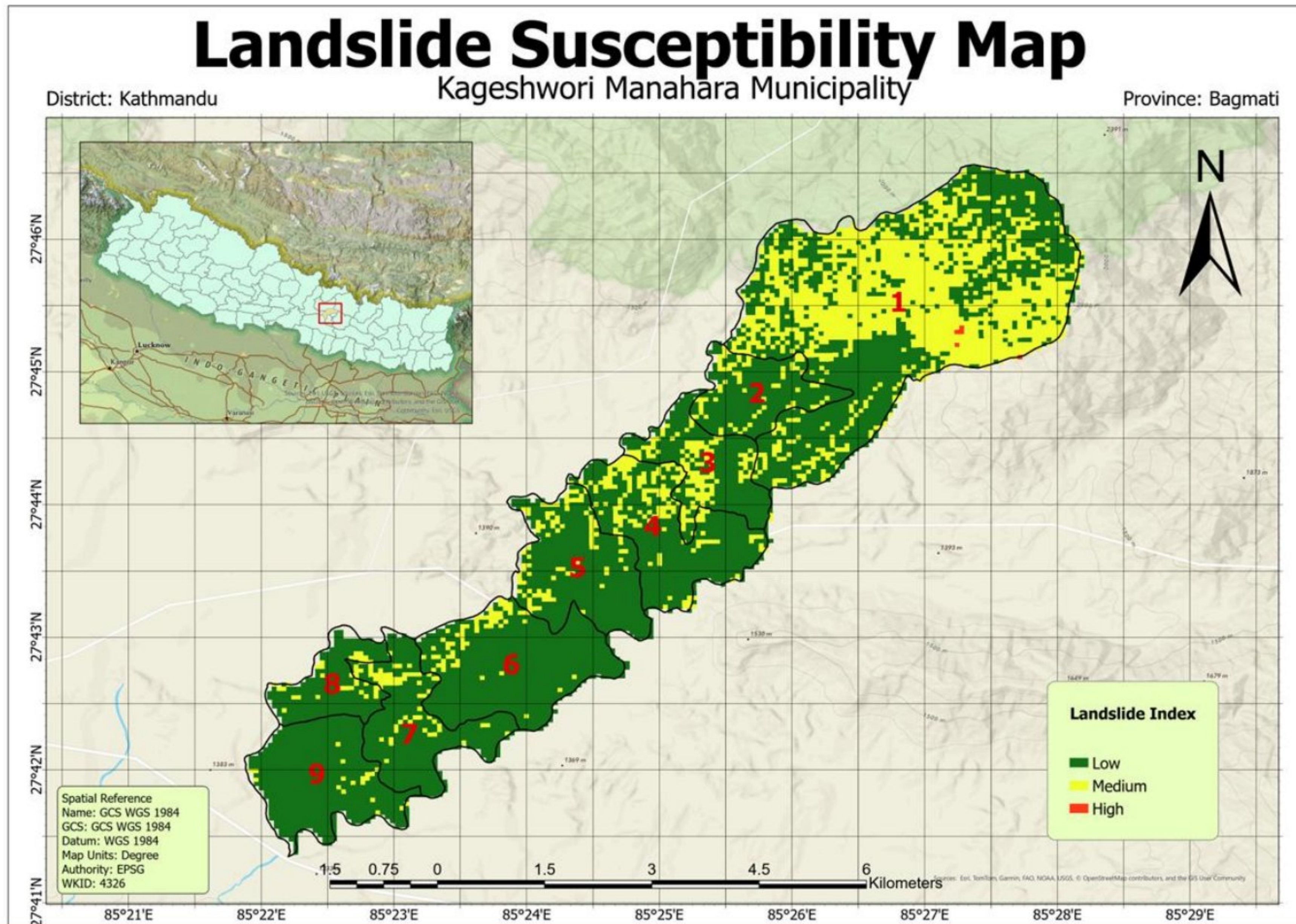
यस स्थानिक ढाँचाले देखाउँदछ कि नगरपालिकामा बाढीको जोखिम एकसमान छैन, तर स्थलाकृति, ढल निकासको अवस्था, र नदी प्रणालीको निकटता अनुसार फरक हुन्छ। तसर्थ, नक्साले बाढी पूर्वतयारी, न्यूनीकरण र आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाका लागि प्राथमिकता क्षेत्रहरू पहिचान गर्न महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ।

८.१.२ पहिरोको संवेदनशीलताको नक्साङ्कन :

तलको पहिरोको संवेदनशीलता नक्साले विशेष गरी मनसुनको मौसममा पहिरो र ढलान विफलताको अनुभव गर्ने सम्भावना भएका क्षेत्रहरूको स्थानिक वितरणलाई प्रस्तुत गर्दछ। ढलानको ढलान, उचाइ, भूगर्भ, माटोको प्रकार, भू-उपयोग/भू-प्रवाह, ढल निकासको घनत्व, खोला, सडकको दूरी, वर्षाको प्रभाव, वनस्पतिको आवरण र ऐतिहासिक पहिरोका घटनाहरूको जीआईएसमा आधारित विश्लेषण गरेर यो तयार पारिएको हो । यस नक्साले कम देखि धेरै उच्च पहिरोको संवेदनशीलता क्षेत्रभित्र पर्ने वडा, बस्ती, महत्वपूर्ण पूर्वाधार र जोखिमयुक्त ढलानहरूको पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। फलस्वरूप, यसले विपद् तयारी, भू-उपयोग योजना, पूर्वाधार विकास,



निकासी योजना, र नगरपालिका भित्र प्रभावकारी पहिरो जोखिम न्यूनीकरण र न्यूनीकरणका उपायहरूको कार्यान्वयनको लागि महत्वपूर्ण उपकरणको रूपमा काम गर्दछ।



चित्र 3 पहिरोको संवेदनशीलता मानचित्र

समग्रमा पहिरो जोखिमको मूल्याङ्कन गर्दा वडा नम्बर १, ३, ४, ६, ७ र ८ मा पहिरो कम हुने सम्भावना नगरपालिकाका अन्य भागको तुलनामा बढी रहेको देखिएको छ । यसको विपरित, अन्य धेरै वार्डहरूमा कम संवेदनशीलता क्षेत्रहरू छन्, जसले ढलान अस्थिरता र पहिरोको जोखिमको अपेक्षाकृत कम जोखिमलाई सुझाव दिन्छ।

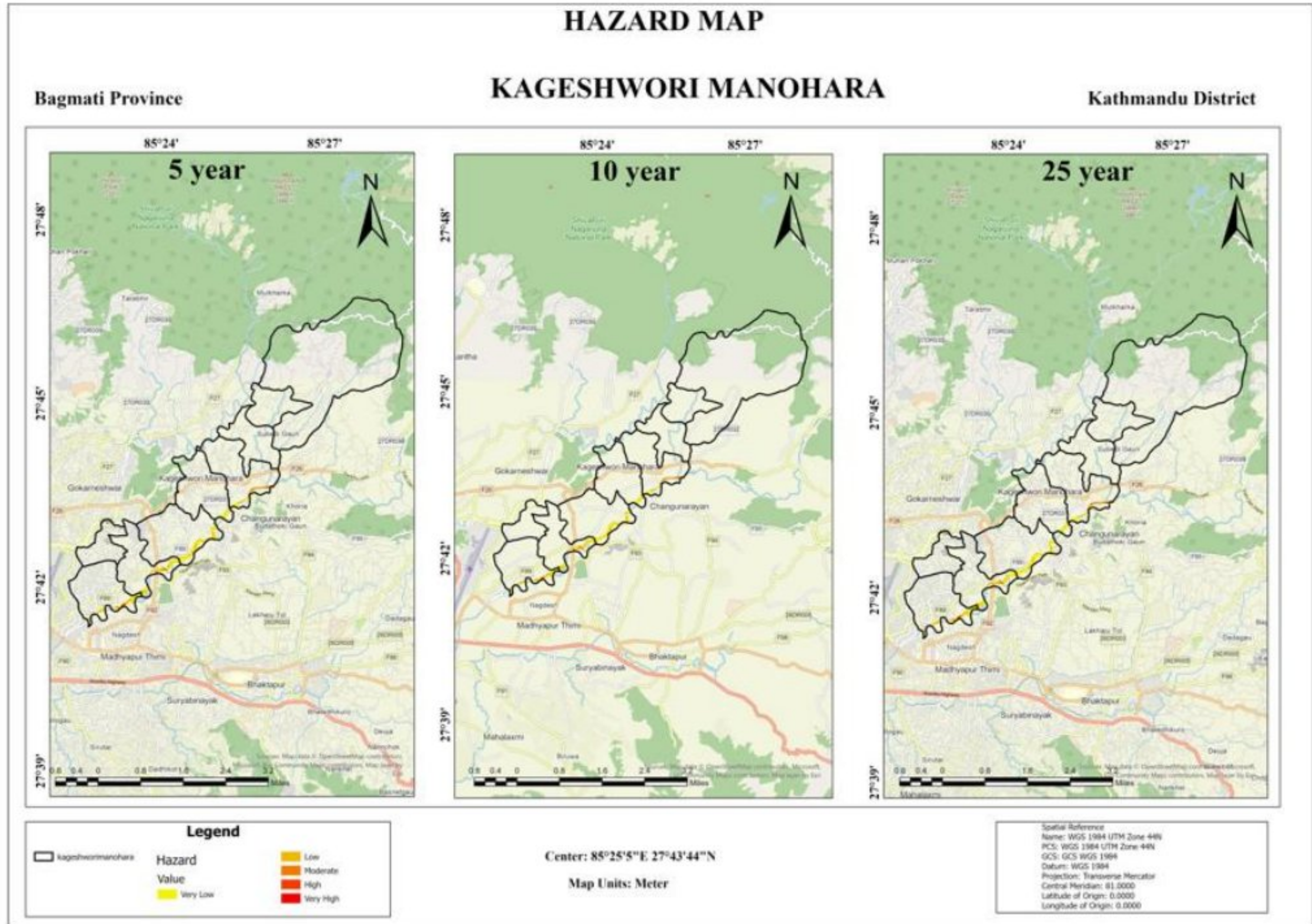
संवेदनशीलता वर्गहरूको स्थानिक वितरणले के देखाउँछ भने पहिरोको जोखिम नगरपालिकाभरि समान रूपमा वितरण गरिएको छैन तर निश्चित वार्ड र स्थानहरूमा केन्द्रित छ। ठाडो भिरालो, नाजुक भौगर्भिक संरचनाहरू, अत्यधिक मौसमी माटो, र सडक, नदी किनार, खोलाहरू र ड्रेनेज च्यानलहरूको निकटताले विशेषता भएका क्षेत्रहरूले पहिरोको घटनाप्रति उच्च संवेदनशीलता देखाउँछन्। यी अवस्थाहरू, तीव्र मनसुन वर्षाको साथ संयुक्त, ढलान विफलता, भग्नावशेष प्रवाह, र सामूहिक आन्दोलनको सम्भावनालाई बढाउन सक्छ, जसले बस्ती, यातायात नेटवर्क, सार्वजनिक पूर्वाधार, कृषि भूमि, र स्थानीय जीविकोपार्जनमा महत्वपूर्ण खतराहरू निम्त्याउन सक्छ।

निष्कर्षहरूले सबैभन्दा जोखिममा रहेका क्षेत्रहरूमा लक्षित जोखिम न्यूनीकरण हस्तक्षेपको आवश्यकतालाई उजागर गर्दछ। ढलान स्थिरीकरण उपायहरू, बायोइन्जिनियरिङ प्रविधिहरू, सुधारिएको ढल व्यवस्थापन, र उच्च जोखिम क्षेत्रहरूमा भूमि-उपयोग अभ्यासहरूको नियमनलाई प्राथमिकता दिइनु पर्छ। यसका साथै विपद् पूर्वतयारी गतिविधिहरू जस्तै सामुदायिक सचेतना कार्यक्रम, पूर्व चेतावनी संयन्त्र, खाली गराउने योजना र अस्थिर भिरालोहरूको नियमित अनुगमन जस्ता कार्यहरूलाई सुदृढ गरिनु पर्छ। नगरपालिका योजना र विकास निर्णयहरूमा पहिरोको संवेदनशीलता जानकारी एकीकृत गर्नु भविष्यको प्रकोप जोखिम कम गर्न र नगरपालिका भरका समुदायहरूको लचिलोपन बढाउनको लागि आवश्यक हुनेछ।

८.१.३ बाढी डुबान नक्साङ्कन

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको बाढी डुबानको नक्सा अध्ययन क्षेत्रभित्र सम्भावित बाढी प्रभावित क्षेत्रको पहिचान गर्न र अध्ययन क्षेत्रभित्र बाढी जोखिम क्षेत्रको स्थान यकिन गर्न नक्सा तयार गरिएको छ । नक्साले भू-भागको विशेषता, ढल निकासको ढाँचा, र जलस्रोतीय अवस्थाको आधारमा डुबानग्रस्त क्षेत्रको वितरणलाई चित्रण गर्दछ, जसले बाढी जोखिम मूल्यांकन र विपद् व्यवस्थापन योजनाको लागि बहुमूल्य जानकारी प्रदान गर्दछ। यसले

जोखिमपूर्ण स्थानहरूको कल्पना गर्न मद्दत गर्दछ र भूमि-उपयोग योजना, पूर्वाधार विकास, र उपयुक्त बाढी न्यूनीकरण उपायहरूको कार्यान्वयनको लागि निर्णय लिनलाई समर्थन गर्दछ।



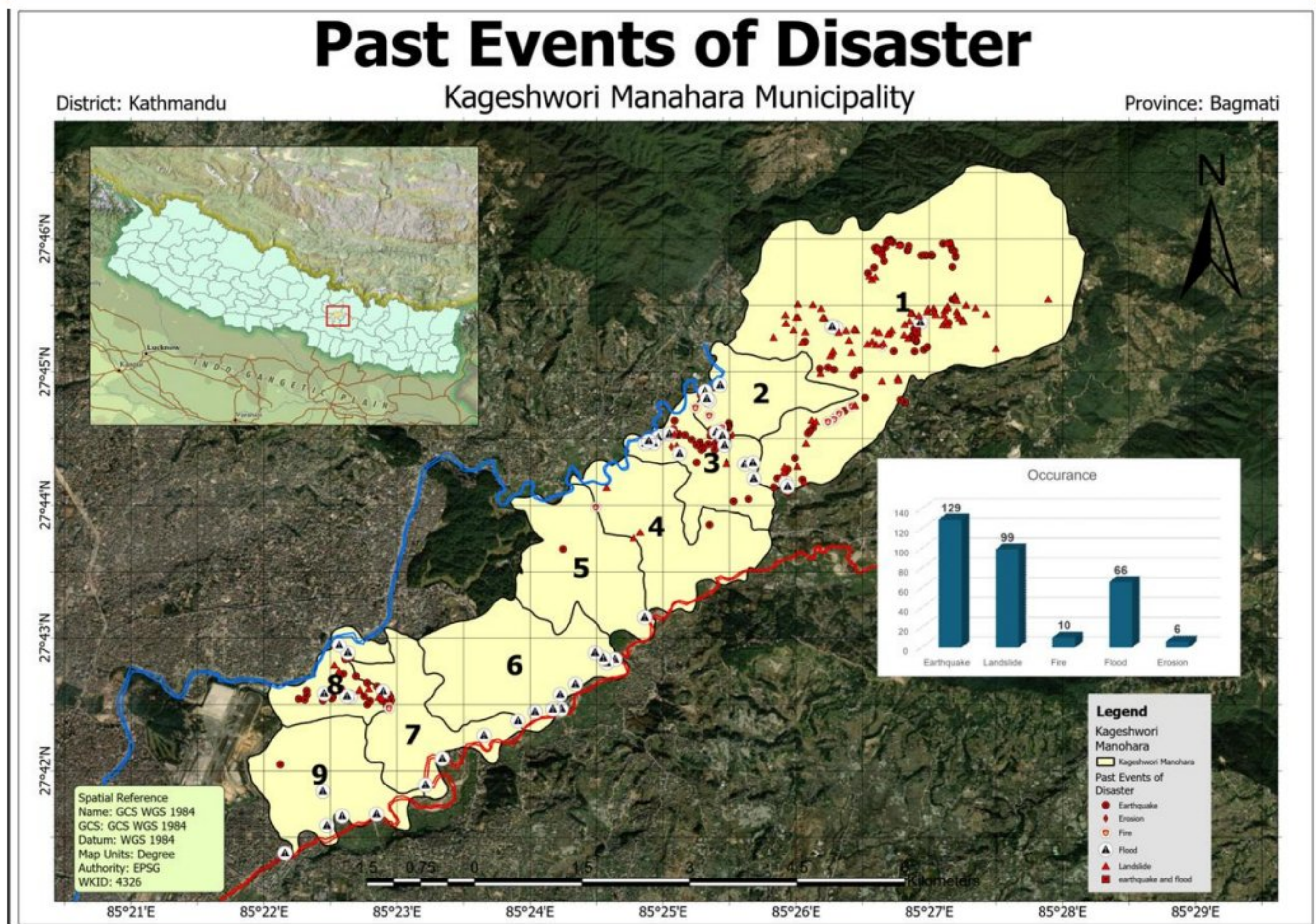
चित्र 4 बाढी डुबान नक्सा[सम्पादन गर्ने]

बाढी डुबानको विश्लेषणले वडा ६, ७, ८ र ९ अध्ययन क्षेत्रभित्रका सबैभन्दा बढी प्रभावित क्षेत्र भएको देखाएको छ । यो बढ्दो जोखिमको कारण नदी र ड्रेनेज च्यानलहरूसँग उनीहरूको निकटता, तल्लो भौगोलिक स्थिति, अपर्याप्त जल निकासी क्षमता, र बाढी-संवेदनशील क्षेत्रहरू भित्र बस्ती र पूर्वाधारहरूको एकाग्रता जस्ता कारकहरू हुन सक्छ। परिणामहरूले सुझाव दिन्छ कि यी वार्डहरूले आवासीय सम्पत्तिहरू, यातायात नेटवर्कहरू, कृषि भूमि, सार्वजनिक पूर्वाधारहरू, र दैनिक सामाजिक आर्थिक गतिविधिहरूमा अवरोध सहित बाढीसँग सम्बन्धित प्रभावहरूको ठूलो सम्भावनाको सामना गर्छन्। त्यसैले बाढी जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन कार्यक्रममा यी वडालाई प्राथमिकता दिनुपर्छ । बाढी पूर्वतयारी उपायहरूलाई सुदृढ पार्ने, ढल निकास प्रणालीमा सुधार गर्ने, संरचनात्मक र गैर-संरचनात्मक न्यूनीकरण रणनीतिहरू लागू गर्ने, समुदायमा जागरूकता बढाउने र प्रभावकारी

पूर्व चेतावनी प्रणाली स्थापना गर्ने कुरामा विशेष जोड दिनुपर्छ। वडा ६, ७, ८ र ९ मा यस्ता कार्यलाई प्राथमिकता दिँदा सम्भावित क्षति न्यूनीकरण, समुदायको उत्थानशीलतामा सुधार र कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिका भित्रको दिगो विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्नेछ।

८.१.४ विगतको खतरा नक्साङ्कन

विगतको खतरा नक्शा उपलब्ध रेकर्ड र स्थानीय जानकारीको आधारमा अध्ययन क्षेत्र भित्र ऐतिहासिक खतराका घटनाहरूको स्थानिक वितरण चित्रण गर्न तयार गरिएको थियो। नक्साले विगतमा बाढी, पहिरो, आगलागी, र अन्य प्रकोप घटनाहरू जस्ता खतराहरूको अनुभव गरेका स्थानहरू हाइलाइट गर्दछ, बारम्बार जोखिमका घटनाहरू भएका क्षेत्रहरूमा बहुमूल्य अन्तर्दृष्टि प्रदान गर्दछ। जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूको पहिचान, भविष्यको जोखिमको आँकलन गर्न, र प्रमाणमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा भू-उपयोग योजनालाई सहयोग पुऱ्याउन विगतका खतराहरूको ढाँचा र आवृत्ति बुझ्नु आवश्यक छ। नक्साले नगरपालिकाको खतराको इतिहास बुझ्न र भविष्यको तयारी र न्यूनीकरण प्रयासहरूलाई मार्गदर्शन गर्न महत्त्वपूर्ण सन्दर्भको रूपमा कार्य गर्दछ।



चित्र 5 विगतको खतरा नक्साङ्कन

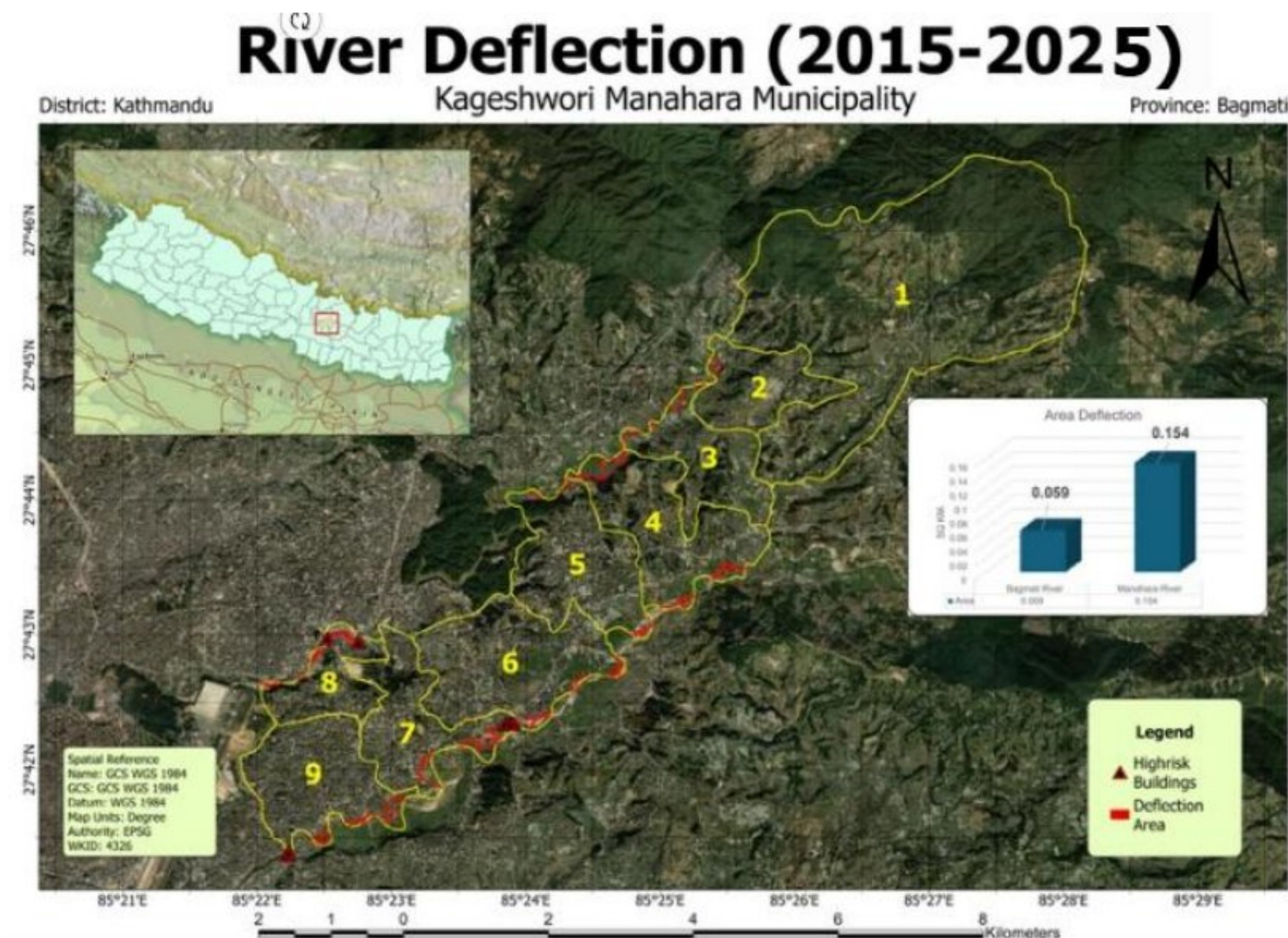
विगतको जोखिम नक्साअनुसार अध्ययन क्षेत्रमा १२९ भूकम्प, ९९ पहिरो, ६६ बाढी, १० आगलागी, ६ कटान गरी ३१० विपद् घटना दर्ता भएका थिए । यी खतराहरू मध्ये, भूकम्पले रेकर्ड गरिएका घटनाहरूको सबैभन्दा बढी संख्या प्रतिनिधित्व गर्दछ, त्यसपछि पहिरो र बाढी, यसले संकेत गर्दछ कि यी नगरपालिकालाई असर गर्ने सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण खतराहरू हुन्।

वडा १ मा भूकम्प र पहिरोको उच्च घनत्व देखिएकाले यो नगरपालिकाभित्रको सबैभन्दा जोखिमयुक्त क्षेत्र हो । वडा नम्बर २ र ३ मा पनि धेरै पहिरो र भूकम्पका घटनाका साथै धेरै बाढीका घटनाहरू भएका छन्, जसले यी वडाहरू मध्यमदेखि उच्च जोखिम क्षेत्रमा पर्ने संकेत गर्दछ। वार्ड ४ र ५ मा, रेकर्ड गरिएको खतरनाक घटनाहरूको संख्या तुलनात्मक रूपमा मध्यम छ; यद्यपि, नदी कोरिडोर र भिरालो नजिकैका क्षेत्रहरू भविष्यमा प्रकोपको जोखिममा रहन्छन्। यद्यपि वार्ड ६ ले कम रेकर्ड गरिएको खतरनाक घटनाहरू प्रदर्शन गर्दछ, यसलाई पूर्ण रूपमा सुरक्षित मान्न सकिदैन, किनकि धेरै खतराका घटनाहरू र बसोबाससँग सम्बन्धित जोखिमहरू अझै पनि वार्ड भित्र अवस्थित

छन्। समग्रमा, विगतका विपद् घटनाहरूको स्थानिक वितरणले विभिन्न वार्डहरूमा जोखिमको विभिन्न स्तरहरूलाई हाइलाइट गर्दछ र लक्षित विपद् जोखिम न्यूनीकरण र पूर्वतयारी उपायहरूको आवश्यकतामा जोड दिन्छ।

८.१.५ नदी द्र्याक परिवर्तन म्यापिङ (2025-2025)

नदी विक्षेपण नक्शा नदी च्यानलहरूको खण्डहरू पहिचान गर्न र कल्पना गर्न तयार गरिएको थियो जुन अध्ययन क्षेत्र भित्र प्रवाह दिशा र च्यानल पङ्क्ति बद्धतामा महत्त्वपूर्ण परिवर्तनहरू प्रदर्शन गर्दछ। नदी विक्षेपण एक महत्त्वपूर्ण भू-आकृति विज्ञान प्रक्रिया हो जसले नदी किनारको स्थिरता, कटान ढाँचा, तलछट निक्षेप, र बाढी व्यवहारलाई प्रभाव पार्न सक्छ। यी परिवर्तनहरूको नक्साङ्कनले नदीको गतिशीलता बुझ्न र नदी किनारको कटान, च्यानल बसाइँसराइ र नजिकैको बस्ती, पूर्वाधार र कृषि भूमिसँग सम्बन्धित जोखिमहरूको जोखिममा पर्न सक्ने क्षेत्रहरूको पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। नक्साले नदी व्यवस्थापन, भू-उपयोग योजना, र प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण पहलहरूको लागि बहुमूल्य जानकारी प्रदान गर्दछ।



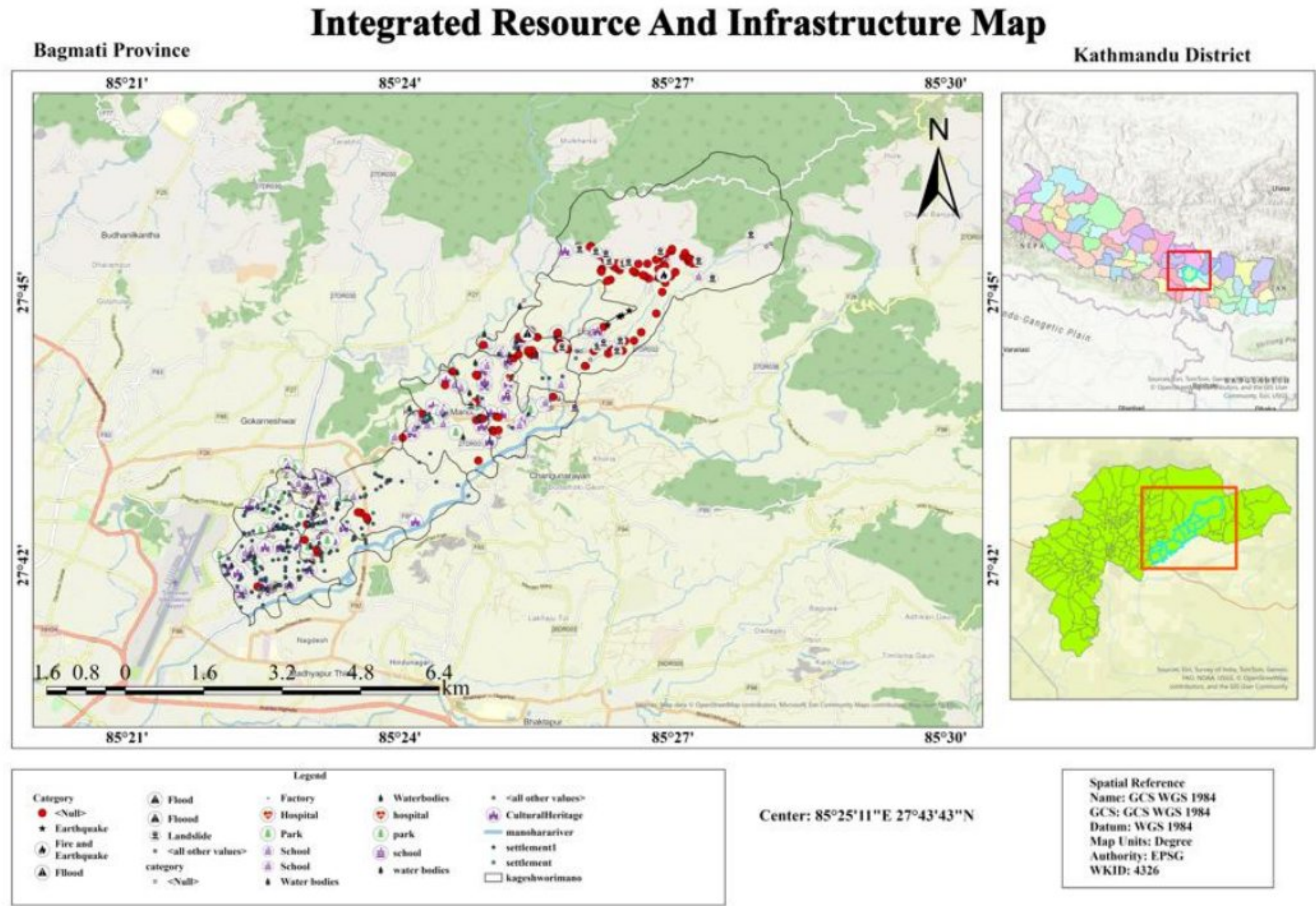
चित्र 6 नदी विक्षेपण

नदी विक्षेपण नक्साले सन् २०१५ र २०२४ को बीचमा कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाभित्र नदी च्यानल पङ्क्तिबद्धतामा आएको परिवर्तनलाई चित्रण गर्दछ। विक्षेपणले बताउँछ कि सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण नदी च्यानल परिवर्तन नगरपालिकाको मध्य र दक्षिणी भागहरूमा भएको छ। यी परिवर्तनहरू विशेष गरी वार्ड 6, 7, 8, र 9 को वरिपरि स्पष्ट छन्, जहाँ अध्ययन अवधिमा उल्लेखनीय नदी घुमाउने, च्यानल सार्ने, र नदी किनारको कटान भएको छ। यस्ता परिवर्तनहरूले सक्रिय नदीको गतिशीलतालाई संकेत गर्दछ जसले नजिकैका बस्तीहरू, कृषि भूमि, र पूर्वाधारहरूको कटान र बाढी-सम्बन्धित प्रभावहरूको जोखिम बढाउन सक्छ।

मात्रात्मक विक्षेपणले बागमती नदीले लगभग ०.०५९ वर्ग किलोमिटर नदी विक्षेपण क्षेत्र अनुभव गरेको देखाउँछ भने मनहरा नदीले लगभग ०.१५४ वर्ग किलोमिटरको ठूलो विक्षेपण क्षेत्र रेकर्ड गरेको छ। यसले के देखाउँछ भने अध्ययन अवधिमा बागमती नदीको तुलनामा मनहरा नदीमा नहरको गति र मोर्फोलोजिकल परिवर्तन भएको छ। मनहरा नदीको उच्च स्तरको विचलनले नदी किनारको कटान र च्यानल बसाइँसराइको ठूलो सम्भावनालाई संकेत गर्दछ, जसले प्रभावित क्षेत्रहरूमा निरन्तर अनुगमन र उचित नदी व्यवस्थापन उपायहरूको आवश्यकतामा जोड दिन्छ।

८.१.६ एकीकृत स्रोत तथा पूर्वाधार नक्साङ्कन :

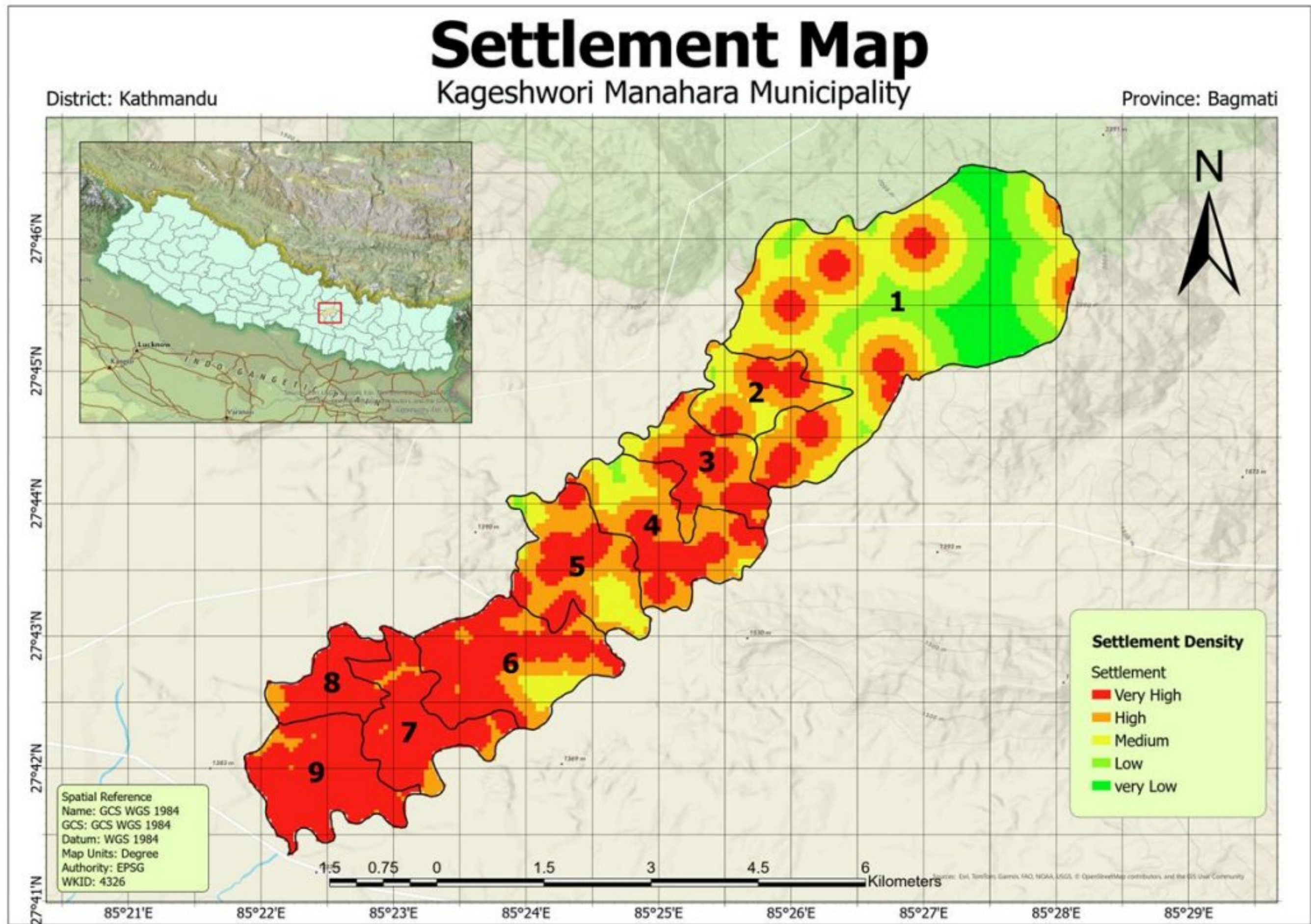
एकीकृत संसाधन र पूर्वाधार नक्शा अध्ययन क्षेत्र भित्र प्रमुख प्राकृतिक स्रोतहरू, सार्वजनिक सुविधाहरू, र महत्त्वपूर्ण पूर्वाधारको विस्तृत अवलोकन प्रदान गर्न तयार गरिएको थियो। नक्सामा बस्ती, यातायात सञ्जाल, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य सुविधा, जलस्रोत, सरकारी कार्यालय र अन्य महत्त्वपूर्ण सामुदायिक सम्पत्तिको जानकारी समेटिएको छ। यी तत्वहरूलाई एकल स्थानिक ढाँचामा एकीकृत गरेर, नक्साले संसाधन एकाग्रता, पूर्वाधार पहुँच, र सम्भावित कमजोरीहरूको क्षेत्रहरू पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। यसले नगरपालिका योजना, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, स्रोत आवंटन, र समुदायको लचिलोपन र दिगो विकास बढाउने उद्देश्यका लागि रणनीतिहरूको विकासको लागि एक मूल्यवान उपकरणको रूपमा कार्य गर्दछ।



चित्र 7 एकीकृत स्रोत र पूर्वाधार नक्सा

८.१.७ सेटलमेन्ट म्यापिङ:

बस्ती नक्शा अध्ययन क्षेत्र भित्र मानव बस्तीहरूको स्थानिक वितरण र एकाग्रता चित्रण गर्न तयार गरिएको थियो। नक्साले आवासीय क्षेत्रहरू, बस्तीको ढाँचा, र वरपरका भौतिक सुविधाहरू र पूर्वाधारहरूसँग उनीहरूको सम्बन्धको सिंहावलोकन प्रदान गर्दछ। बस्तीको वितरणलाई बुझ्नु जोखिमहरूको आँकलन गर्न, सार्वजनिक सेवाहरूको योजना बनाउन, शहरी वृद्धिको व्यवस्थापन गर्न, र दिगो भूमि-उपयोग योजनालाई समर्थन गर्न आवश्यक छ। विकास योजना, पूर्वाधार व्यवस्था र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने घना बस्ती भएका क्षेत्रको पहिचान गर्न यो नक्सा महत्वपूर्ण सन्दर्भको रूपमा रहेको छ ।



चित्र 8 बस्ती क्षेत्रको नक्सा[सम्पादन गर्ने]

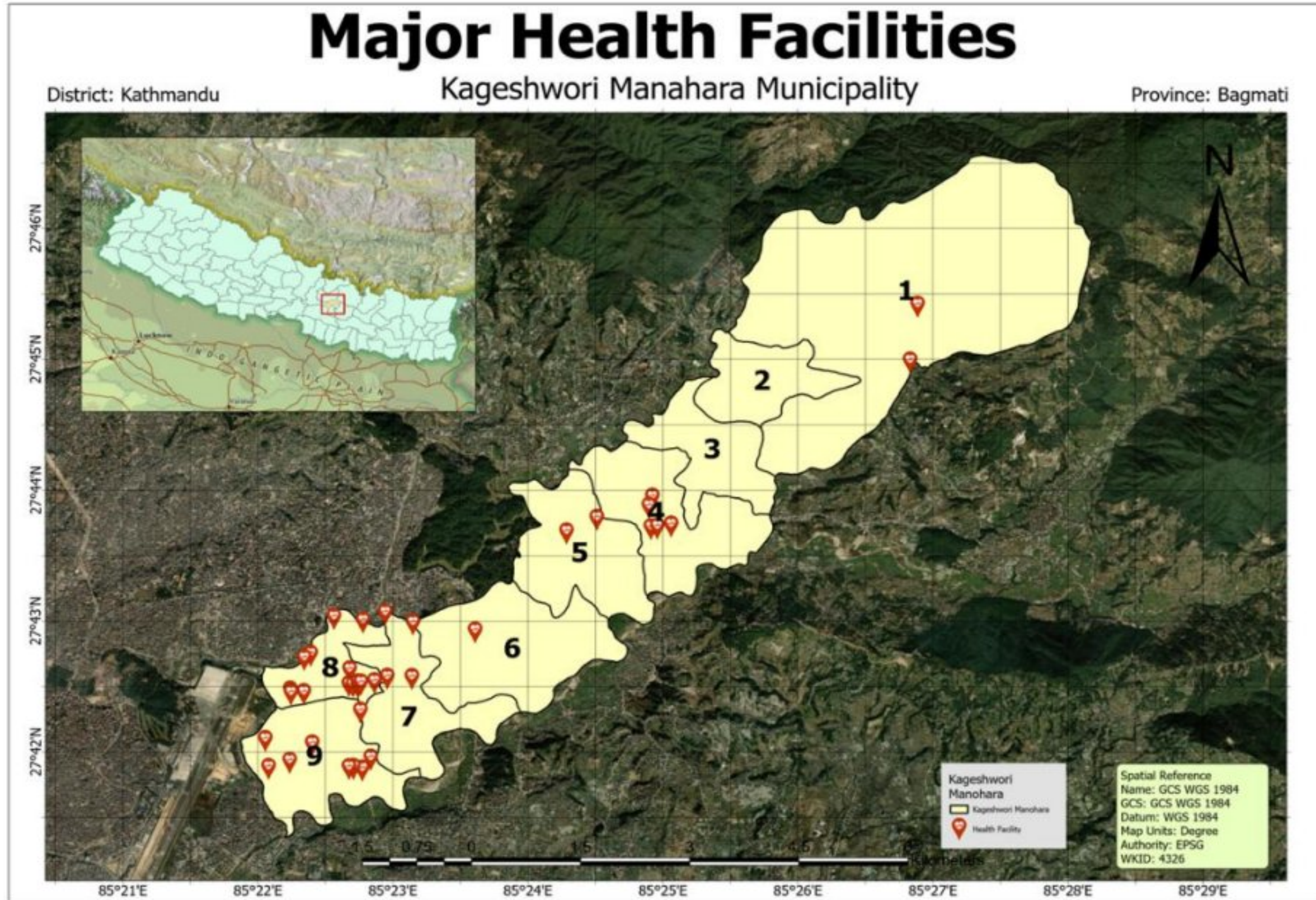
बस्ती घनत्व नक्साले नगरपालिकामा बस्तीहरूको वितरणमा महत्वपूर्ण स्थानिक भिन्नता संकेत गर्दछ। रातो र सुन्तला रंगले प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्रहरू धेरै उच्च र उच्च बस्ती घनत्व क्षेत्रहरूसँग मेल खान्छन्, जनसंख्या र निर्मित क्षेत्रहरूको प्रमुख एकाग्रतालाई हाइलाइट गर्दछ। यी घनी जनसंख्या भएका बस्तीहरू मुख्यतया नदी कोरिडोर र तल्लो इलाकाको नजिक अवस्थित छन्, जहाँ यातायात नेटवर्क, आर्थिक अवसरहरू, र आवश्यक सेवाहरूको पहुँचले ऐतिहासिक रूपमा शहरी वृद्धि र आवासीय विकासलाई प्रोत्साहित गरेको छ।

यसको विपरीत, हरियो रंगका क्षेत्रहरूले कम र धेरै कम बस्ती घनत्व क्षेत्रहरू प्रतिनिधित्व गर्दछ। यी क्षेत्रहरू सामान्यतया अधिक खुला भूमि, कृषि क्षेत्रहरू, वनस्पति कभर, वा कम विकसित भूभागको विशेषता हो, र मुख्य रूपमा नगरपालिकाको पूर्वी र अपेक्षाकृत उच्च-उचाई भागहरूमा पाइन्छन्। यी स्थानहरूमा बस्तीहरूको कम घनत्व स्थलाकृतिक बाधाहरू, सीमित पहुँच, र विकास योग्य भूमिको उपलब्धताबाट प्रभावित हुन सक्छ।

नक्साले थप प्रकट गर्दछ कि वार्ड 6, 7, 8, र 9 मा बस्तीहरूको उच्चतम एकाग्रता छ, जसले घना शहरी र पेरी-शहरी बस्ती ढाँचालाई संकेत गर्दछ। यी वार्डहरूले नगरपालिकाको जनसंख्या र पूर्वाधारको ठूलो हिस्सा ओगटेका छन्, जसले तिनीहरूलाई आवासीय र आर्थिक गतिविधिको महत्वपूर्ण केन्द्र बनाउँछ। अर्कोतर्फ, वार्ड १, २, र ३ ले मध्यमदेखि कम बस्ती घनत्व प्रदर्शन गर्दछ, बस्तीहरू परिदृश्यमा अधिक विरलै वितरण गरिएको छ। बस्ती ढाँचामा यो भिन्नताले नगरपालिकामा स्थलाकृति, भूमि प्रयोग, पहुँच, र विकास प्रवृत्तिमा भिन्नता प्रतिबिम्बित गर्दछ। यी स्थानिक ढाँचाहरू बुझ्नु पूर्वाधार योजना, सेवा वितरण, शहरी व्यवस्थापन, र प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणको लागि आवश्यक छ, विशेष गरी घना जनसंख्या भएका क्षेत्रहरूमा जुन बाढी, नदी किनार कटान, र भूकम्प जस्ता खतराहरूको अधिक जोखिममा रहन सक्छ।

८.१.८ स्वास्थ्य सुविधा मान चित्रण:

अध्ययन क्षेत्रभित्र स्वास्थ्य सेवाको स्थानगत वितरण देखाउने गरी स्वास्थ्य सुविधा नक्सा तयार पारिएको थियो। नक्सामा अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक र अन्य चिकित्सा सुविधाहरूको स्थान पहिचान गरिएको छ जसले स्थानीय जनसंख्यालाई आवश्यक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दछ। यी सुविधाहरूको म्यापिगले स्वास्थ्य सेवा पूर्वाधारको पहुँच र कभरेजको आकलन गर्न, कम सेवा प्राप्त क्षेत्रहरू पहिचान गर्न, र आपतकालीन प्रतिक्रिया र सार्वजनिक स्वास्थ्य व्यवस्थापनको लागि योजनालाई समर्थन गर्न मद्दत गर्दछ। नक्साले नगरपालिकाको स्वास्थ्य सेवा क्षमताको मूल्याङ्कन गर्न र सेवा वितरण र प्रकोप तयारी सुधार गर्न महत्वपूर्ण उपकरणको रूपमा कार्य गर्दछ।



चित्र 9 स्वास्थ्य सुविधाको नक्साङ्कन

स्वास्थ्य संस्था वितरण नक्साले नगरपालिकाभरि स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धतामा उल्लेखनीय स्थानिक असमानताहरू प्रकट गर्दछ। केही वार्डहरूमा स्वास्थ्य सुविधाहरूको तुलनात्मक रूपमा उच्च एकाग्रता छ, अन्यमा तुलनात्मक रूपमा कम सुविधाहरू छन्, जसले विभिन्न समुदायहरू बीच स्वास्थ्य सेवाहरूमा असमान पहुँचको संकेत गर्दछ।

विशेष गरी, वार्ड 8, 9, र 4 ले स्वास्थ्य सुविधाहरूको उच्च घनत्व प्रदर्शन गर्दछ, जसले सुझाव दिन्छ कि यी क्षेत्रका बासिन्दाहरूले चिकित्सा हेरचाह, आपतकालीन सेवाहरू, र नियमित स्वास्थ्य सहयोगमा राम्रो पहुँच पाउन सक्छन्। यी वार्डहरूमा स्वास्थ्य सेवा पूर्वाधारको एकाग्रताले सुधारिएको स्वास्थ्य परिणामहरू, बिरामीहरूको लागि छोटो यात्रा समय, र सार्वजनिक स्वास्थ्य आपतकाल र प्रकोप-सम्बन्धित घटनाहरूको प्रतिक्रिया दिने ठूलो क्षमतामा योगदान पुर्याउन सक्छ।

यसको विपरीत, वडा १, २ र ६ मा स्वास्थ्य सुविधाहरूको संख्या कम छ, जसले स्थानीय बासिन्दाहरूको लागि स्वास्थ्य सेवाहरूको पहुँचलाई सीमित गर्न सक्छ। यी क्षेत्रहरूमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले चिकित्सा उपचार प्राप्त गर्न लामो दूरी यात्रा गर्नुपर्ने हुन सक्छ, जुन विशेष गरी आपतकालिन, प्राकृतिक प्रकोपहरू, वा बढ्दो स्वास्थ्य सेवाको मागको अवधिमा चुनौतीपूर्ण हुन सक्छ। सीमित स्वास्थ्य सेवाको पहुँचले बच्चाहरू, वृद्धहरू, र दीर्घकालीन स्वास्थ्य अवस्थाहरू भएका व्यक्तिहरू सहित कमजोर जनसंख्यालाई पनि असर गर्न सक्छ।

समग्रमा, अवलोकन गरिएको वितरण ढाँचाले नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवा पूर्वाधारमा असमानतालाई उजागर गर्दछ। यी निष्कर्षहरूले कम सेवा प्राप्त क्षेत्रहरूमा स्वास्थ्य सेवा पहुँच सुधार गर्न रणनीतिक योजनाको आवश्यकतालाई सुझाव दिन्छ। नयाँ स्वास्थ्य संस्थाहरूको स्थापना, विद्यमान स्वास्थ्य केन्द्रहरूको स्तरोन्नति, पहुँच सेवाहरूको विस्तार र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा यातायात कनेक्टिभिटी सुधार गर्न मद्दत गर्न सकिन्छ जसले सेवाको खाडल कम गर्न र नगरपालिकाका सबै बासिन्दाहरूको लागि स्वास्थ्य सेवामा अधिक समान पहुँच सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्दछ।

८.१.९ खुला ठाउँहरू र सुरक्षित निकासी म्यापिङ:

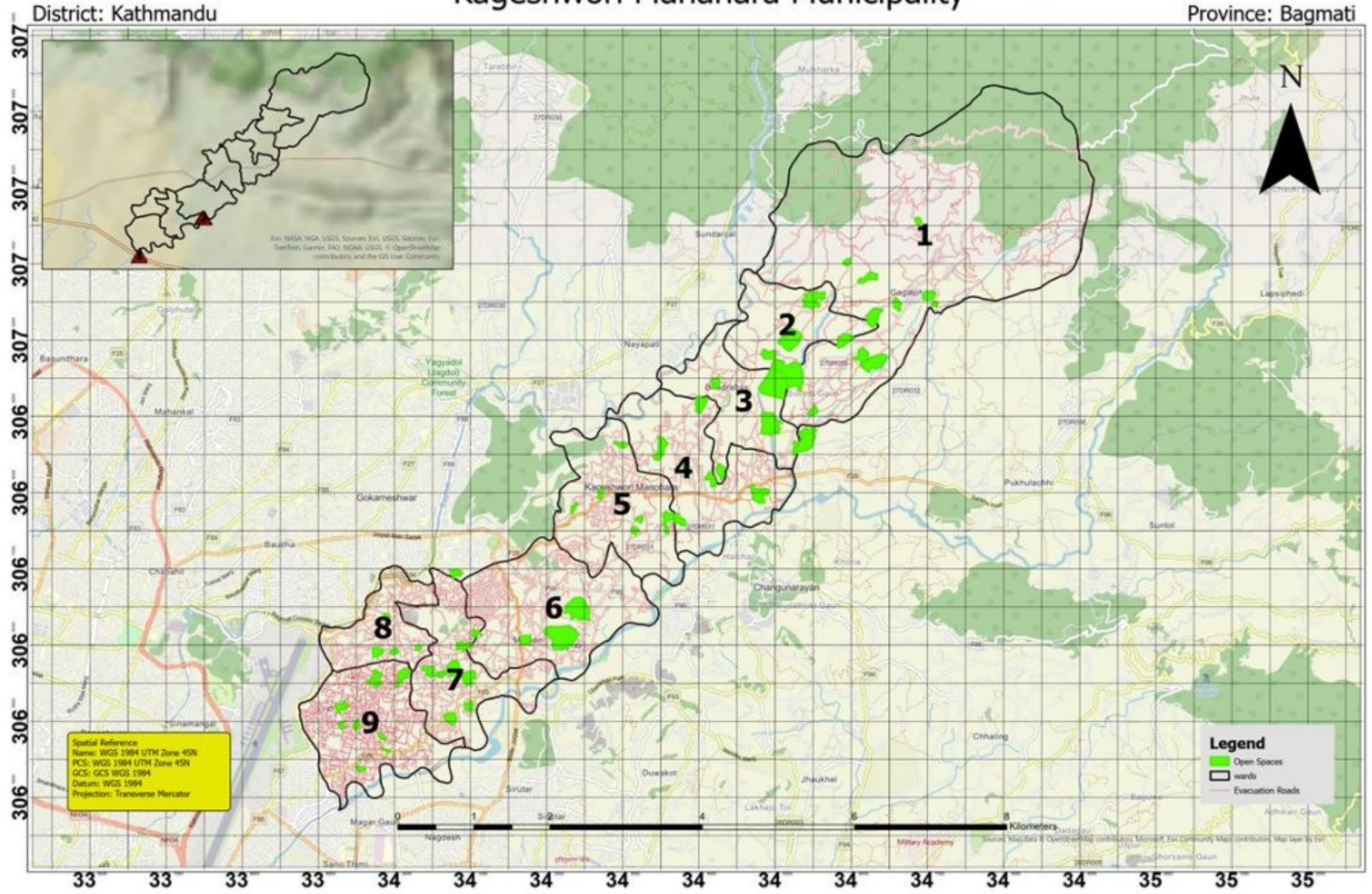
खुला ठाउँ र सुरक्षित निकासी मार्ग नक्शा अध्ययन क्षेत्र भित्र तोकिएको खुला ठाउँ र सुरक्षित निकासी मार्गहरू पहिचान गर्न तयार गरिएको थियो। नक्साले सार्वजनिक मैदान, खेल मैदान, विद्यालय परिसर, सामुदायिक क्षेत्र, र आपतकालिन अवस्थामा अस्थायी आश्रय वा भेला हुने स्थानको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने अन्य उपयुक्त खुला स्थानहरू सहित सम्भावित सभा क्षेत्रहरूको स्थान देखाउँदछ।

म्यापिङ प्रक्रियामा सडक नेटवर्क, बाढी संवेदनशीलता नक्सा, बस्ती क्षेत्र, र खुला ठाउँ सूची सहित प्रमुख स्थानिक डेटासेटहरूको संग्रह र विश्लेषण समावेश थियो। प्रमुख र पहुँचयोग्य सडकहरू उनीहरूको कनेक्टिभिटी र सापेक्ष सुरक्षाको आधारमा चयन र मूल्याङ्कन गरिएको थियो, कम बाढी संवेदनशीलता भएका क्षेत्रहरूमा अवस्थित मार्गहरूलाई प्राथमिकता दिइएको थियो। यी मार्गहरू त्यसपछि सुरक्षित र कुशल निकासी नेटवर्क स्थापना गर्न पहिचान गरिएका खुला ठाउँहरूसँग जोडिएका थिए।

नक्साले सुरक्षित स्थानहरूको पहुँचको मूल्याङ्कन गर्न, सीमित निकासी विकल्पहरू भएका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न, र आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना र विपद् जोखिम न्यूनीकरण प्रयासहरूलाई समर्थन गर्न मद्दत गर्दछ। यसले प्रकोपको समयमा सुरक्षित एसेम्बली पोइन्टहरूमा बासिन्दाहरूलाई मार्गदर्शन गर्न, निकासी तयारीमा सुधार गर्न, र सामुदायिक लचिलोपन बढाउन महत्त्वपूर्ण उपकरणको रूपमा कार्य गर्दछ।

Open Spaces Map

Kageshwori Manohara Municipality



चित्र 10 खुला ठाउँहरू र सुरक्षित निकासी मार्गहरू

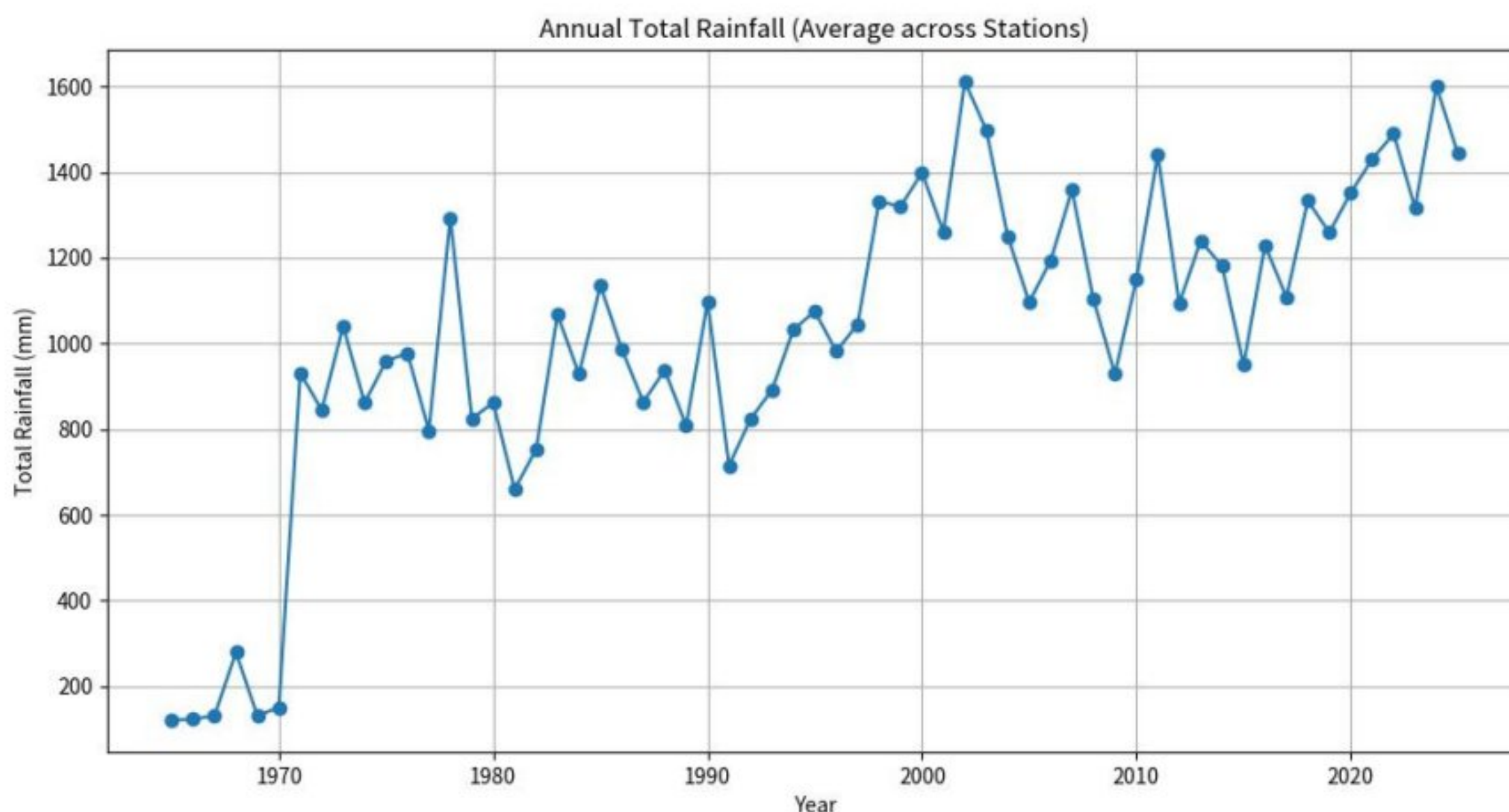
वार्ड १, २, र ३ मा तुलनात्मक रूपमा उच्च संख्यामा खुला ठाउँहरू छन्, जसले आपतकालीन आश्रयहरू, एसेम्बली पोइन्टहरू, वा विपद् घटनाहरूको समयमा सामुदायिक भेला हुने ठाउँहरूको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने क्षेत्रहरूको उपलब्धतालाई संकेत गर्दछ। यी खुला स्थानहरूले प्रभावित जनसंख्याको सुरक्षित निकासी र अस्थायी आवासको लागि ठूलो अवसरहरू प्रदान गर्दछ।

वडा ४, ५, ६, ७, ८ र ९ मा पनि केही खुला ठाउँ छन् । यद्यपि, यी क्षेत्रहरू सामान्यतया बस्ती र सडक सञ्जालको नजिक अवस्थित साना पार्सलहरूमा सीमित छन्। फलस्वरूप, ठूलो मात्रामा उद्धार वा आश्रयस्थलको रूपमा सेवा गर्ने तिनीहरूको क्षमता तुलनात्मक रूपमा कम हुन सक्छ।

नक्साले के देखाउँछ भने सबै वडामा खुला ठाउँको वितरण समान छैन । यो असमान वितरणले केही वार्डहरूमा विपद् व्यवस्थापन उद्देश्यका लागि उपयुक्त खुला क्षेत्रहरूमा सीमित पहुँच हुन सक्ने सङ्केत गर्दछ, जसले सुधारिएको योजनाको आवश्यकता र आपतकालीन तयारी र समुदायको लचिलोपनलाई सुदृढ गर्न थप सुरक्षित भेला हुने स्थानहरूको पहिचानको आवश्यकतालाई जोड दिन्छ।

८.१.१० विगतको वर्षा विश्लेषण:

विगतको वर्षा विश्लेषण अध्ययन क्षेत्र भित्र दीर्घकालीन वर्षा ढाँचा र परिवर्तनशीलताको जाँच गर्न लगभग 50 वर्षको ऐतिहासिक वर्षा डेटा प्रयोग गरेर आयोजित गरिएको थियो। ऐतिहासिक वर्षा रेकर्डहरूको विश्लेषणले प्रवृत्तिहरू, मौसमी विशेषताहरू, र बाढीको जोखिम, पहिरोको संवेदनशीलता, कृषि उत्पादकता, र जलस्रोतको उपलब्धतालाई प्रभाव पार्न सक्ने चरम वर्षाका घटनाहरूको पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ। विश्लेषणले नगरपालिकाको जलवायु अवस्थामा बहुमूल्य अन्तर्दृष्टि प्रदान गर्दछ र जोखिम मूल्यांकन, प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण, र जलवायु-लचिलो योजनाको लागि महत्त्वपूर्ण आधारको रूपमा कार्य गर्दछ।



चित्र 11 विगतको वर्षासम्पादन गर्ने

माथिको चार्टले देखाउँदछ कि अध्ययन क्षेत्रमा वार्षिक वर्षाले वर्ष-दर-वर्ष धेरै परिवर्तनशीलता प्रदर्शन गरेको छ, जबकि समयको साथ समग्र बढ्दो प्रवृत्ति देखाउँदछ। यद्यपि रेकर्डमा उतार-चढाव स्पष्ट छ, वर्षाको मात्रा हालैका दशकहरूमा उच्च भएको छ, विशेष गरी 1995 पछि। यस ढाँचाले सुझाव दिन्छ कि नगरपालिकाले बढ्दो ओसिलो अवस्थाको अनुभव गरेको छ, धेरै वर्षहरूमा औसत भन्दा बढी वर्षा रेकर्ड गरिएको छ।

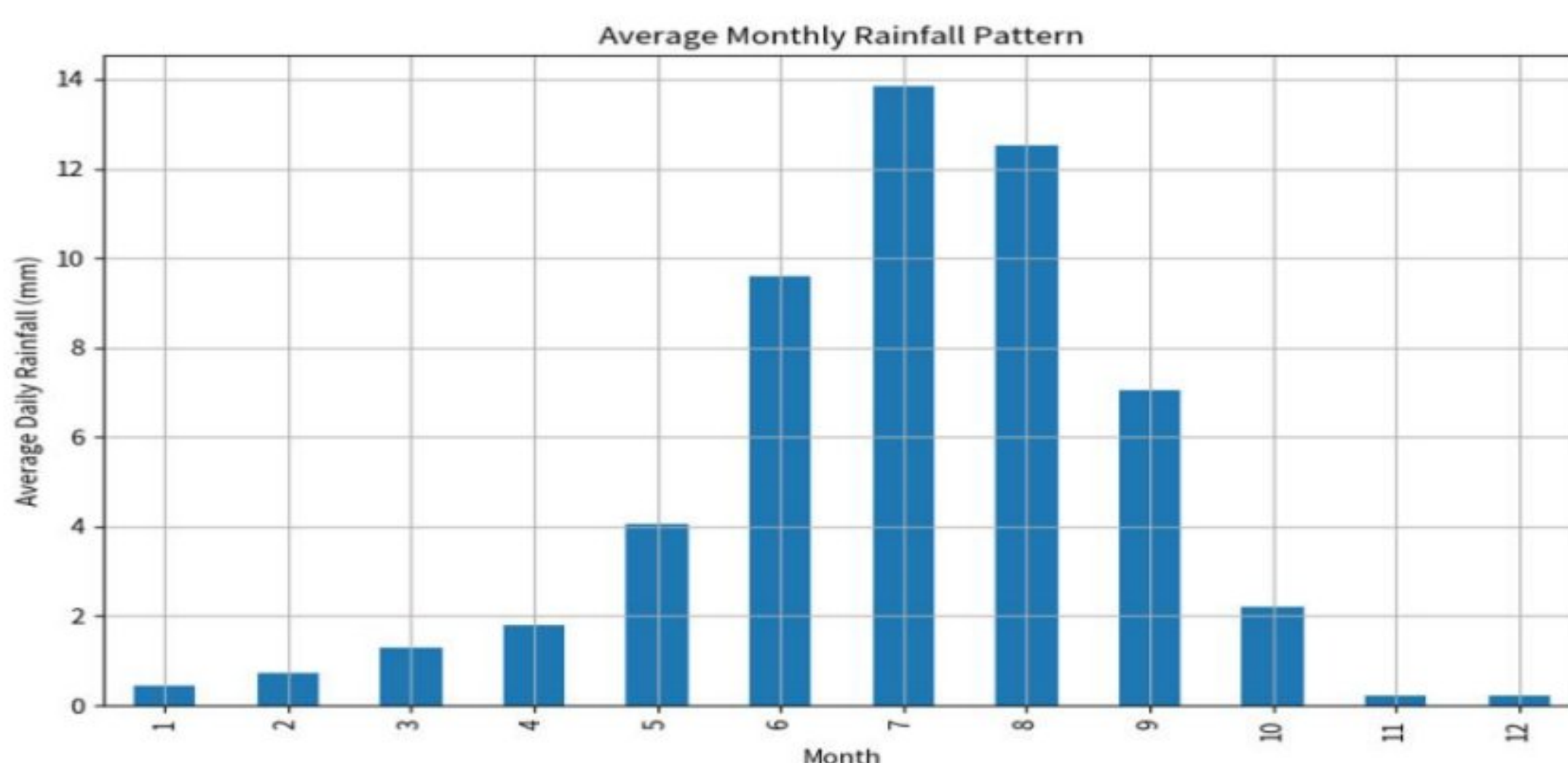
वर्षाको रेकर्डले संकेत गर्दछ कि १९६० को दशकको अन्त्यमा वर्षाको स्तर अपेक्षाकृत कम थियो। यद्यपि, 1970 को दशक पछि, वार्षिक वर्षा उल्लेखनीय रूपमा बढ्यो, धेरै वर्षहरूले कुल वर्षामा पर्याप्त वृद्धि अनुभव गरे। यो परिवर्तनले क्षेत्रीय जलवायु अवस्था र मनसुनको व्यवहारमा आएको परिवर्तनलाई प्रतिबिम्बित गर्न सक्छ। वर्षाको ढाँचामा देखिएको बढ्दो परिवर्तनशीलताले पनि संकेत गर्दछ कि अत्यधिक वर्षाका घटनाहरू बारम्बार भएका छन्, जसले जलस्रोत व्यवस्थापन र विपद् तयारीमा बढी अनिश्चितता सिर्जना गरेको छ।

यसबाहेक, चार्टले देखाउँदछ कि २००० पछिका धेरै वर्षहरूमा, वार्षिक वर्षा लगभग १,४००-१,६०० मिमी पुग्यो, जसले असाधारण तीव्र मनसुन गतिविधिको अवधिलाई हाइलाइट गर्दछ। यस्तो उच्च वर्षाले सतहको बहावलाई उल्लेखनीय रूपमा बढाउन सक्छ, नदीको पानीको स्तर बढाउन सक्छ, माटोलाई संतृप्त गर्न सक्छ, र बाढी, पहिरो,

र नदी किनारको कटान जस्ता खतराहरूको जोखिम बढाउन सक्छ। यी चरम वर्षा वर्षहरूले नगरपालिकाको वातावरणीय र सामाजिक-आर्थिक अवस्थामा मनसुन वर्षाको बलियो प्रभाव प्रदर्शन गर्दछ।

विश्लेषणका अनुसार सन् २०२२-२३ मा सबैभन्दा बढी वार्षिक वर्षा रेकर्ड गरिएको थियो। अत्याधिक वर्षाले कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाभित्र बाढीका कारण बस्ती, पूर्वाधार, खेतीयोग्य जमिन र स्थानीय जीविकोपार्जन प्रभावित भएको छ । यस अवधिमा बाढीको घटनाले यस क्षेत्रमा तीव्र वर्षा र बाढीको जोखिमबीचको घनिष्ठ सम्बन्धलाई उजागर गर्दछ। समग्रमा, वर्षामा बढ्दो प्रवृत्ति र परिवर्तनशीलताले सुधारिएको पानी व्यवस्थापन अभ्यासहरू, जलवायु अनुकूलन रणनीतिहरू, र प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरूको आवश्यकतालाई जोड दिन्छ ताकि भविष्यको चरम मौसम घटनाहरूमा नगरपालिकाको लचिलोपन बढाउन सकियोस्।

प्रत्येक



महिनाको औसत वर्षा ढाँचा तलको ग्राफमा देखाइएको छः

औसत मासिक वर्षाको विश्लेषणले सबैभन्दा बढी वर्षा वर्षको सातौँ महिना (जुलाई) मा हुने गरेको देखाउँछ । यसले मनसुनको मौसमको शिखरलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ, जब चिस्यानले भरिएको हावाले यस क्षेत्रमा तीव्र र लामो वर्षा ल्याउँछ। यस अवधिमा वर्षाको एकाग्रताले नगरपालिका भित्रका नदीहरू, खोलाहरू र ड्रेनेज प्रणालीहरूको हाइड्रोलोजिकल अवस्थालाई महत्वपूर्ण रूपमा प्रभाव पार्छ।

जुलाईमा रेकर्ड गरिएको असाधारण उच्च वर्षाले सतहको बहाव, नदीको पानीको स्तरमा द्रुत वृद्धि, र अधिक माटो संतृप्ति निम्त्याउँछ। फलस्वरूप, वर्षको बाँकी समयको तुलनामा यस महिनामा बाढीका घटनाहरूको सम्भावना धेरै बढी हुन्छ। नदी किनार, तल्लो भू-भाग र अपर्याप्त जल निकासी सञ्जालको छेउछाउका क्षेत्रहरूमा, तीव्र मनसुनी वर्षाले डुबान, जलजमाव र पूर्वाधार, कृषि भूमि र बस्तीहरूमा क्षति पुर् याउन सक्छ।

बाढीको जोखिमको दृष्टिकोणबाट, यसैले जुलाईलाई वर्षको सबैभन्दा महत्वपूर्ण महिना मानिन्छ। उच्च मनसुनी वर्षा र बाढीको घटनाबीचको बलियो सम्बन्धले यस अवधिमा बाढीको पूर्वतयारी र जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरूमा ध्यान केन्द्रित गर्ने महत्त्वलाई जोड दिन्छ। वर्षा र नदीको सतह अनुगमन गर्ने, ढल निकास प्रणाली कायम गर्ने, पूर्व चेतावनी सूचना प्रवाह गर्ने, र सामुदायिक तयारी बढाउने जस्ता गतिविधिहरूलाई जुलाई अघि र जुलाईको अवधिमा प्राथमिकता दिइनु पर्छ ताकि सम्भावित बाढीको प्रभावलाई कम गर्न सकियोस्। कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाभित्र प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन, जलस्रोत योजना र जलवायु उत्थानशीलताका लागि यस मौसमी वर्षाको ढाँचालाई बुझ्नु आवश्यक छ।

निष्कर्षमा, कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाभित्रका सबै वडाहरूको सापेक्ष जोखिम स्तर पहिचान गरियो। परिणामहरूले संकेत गर्दछ कि जोखिमको जोखिम र कमजोरी नगरपालिकाभरि समान रूपमा वितरण गरिएको छैन, केही वार्डहरूले अरूको तुलनामा उल्लेखनीय रूपमा ठूलो प्रकोप जोखिमको सामना गरिरहेका छन्। वडा ६, ७, ८ र ९ नदी प्रणालीको निकटता, तल्लो भौगोलिक अवस्था र बस्तीको उच्च सघनताका कारण बाढी सम्बन्धी जोखिमबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित भएको पाइएको छ। त्यस्तै, वडा १ मा पहिरोको सबैभन्दा बढी सम्भावना रहेको छ, मुख्यतया यसको भू-भाग विशेषता र पहिरोको ऐतिहासिक घटनाका कारण। जोखिम संवेदनशीलता नक्साङ्कन र ऐतिहासिक विपद् अभिलेख दुवैबाट प्राप्त निष्कर्षलाई ध्यानमा राख्दै यी वार्डहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण हस्तक्षेप, पूर्वतयारी योजना, पूर्व चेतावनी प्रणाली र न्यूनीकरणका उपायहरूको लागि प्राथमिकता दिइएको छ। यी उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा स्रोतहरू र विकास प्रयासहरू केन्द्रित गर्नाले सम्भावित क्षति कम गर्न,

समुदायको लचिलोपनलाई सुदृढ पार्न र नगरपालिका भित्र दिगो विपद् व्यवस्थापनलाई सहयोग पुर्याउन मद्दत गर्दछ।

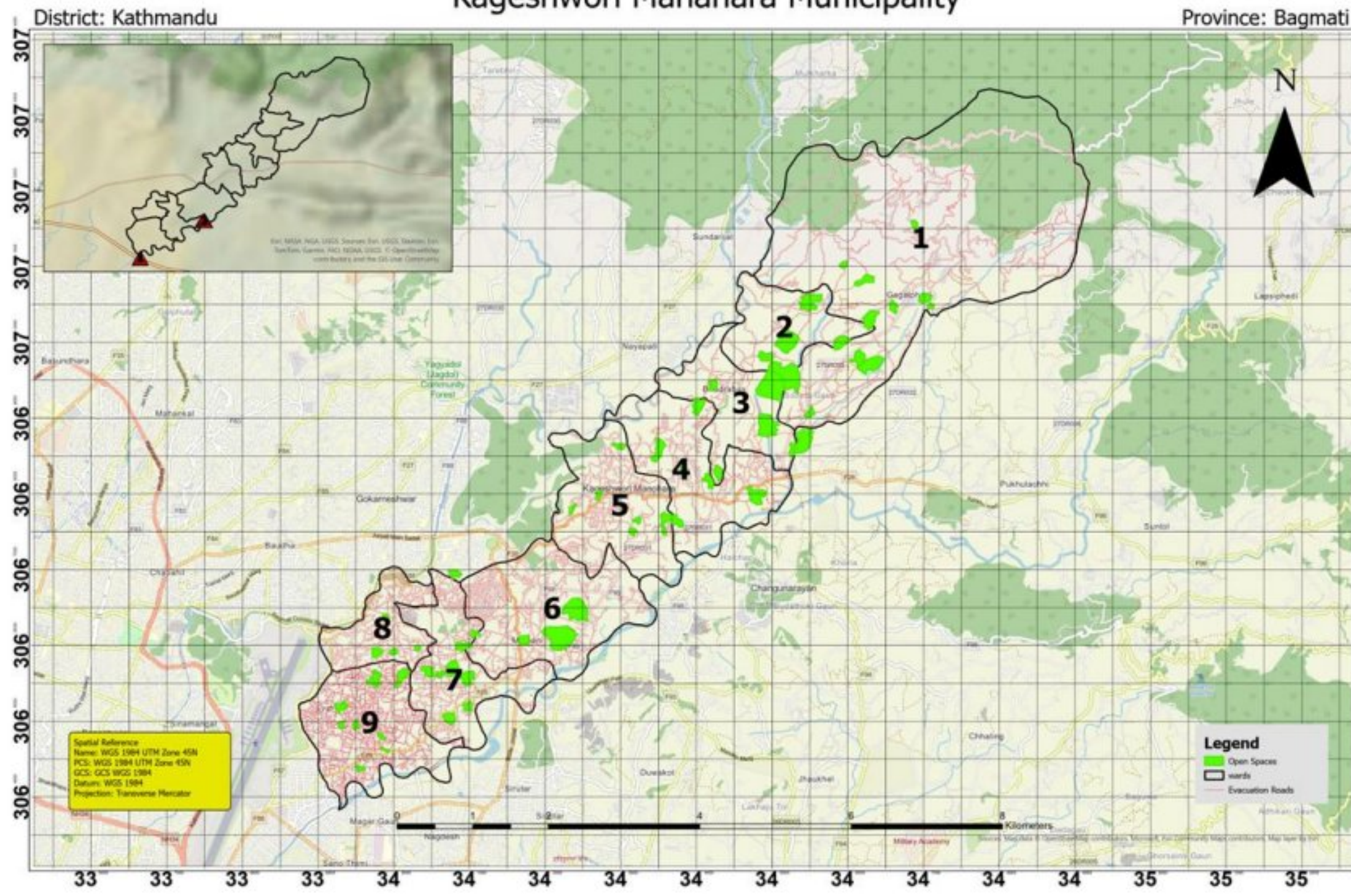
८.२ अत्यावश्यक उपकरण, राहत सामग्री, आकस्मिक आश्रय, सञ्चार प्रणाली र उद्धार टोलीको पूर्वतयारी सुनिश्चित गर्ने (उद्देश्य २)

प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्य विपद् आउनुभन्दा पहिले अत्यावश्यक स्रोतको उपलब्धता र तयारीमा निर्भर गर्दछ। यसमा आपतकालीन उपकरण, राहत सामग्री, अस्थायी आश्रय, सञ्चार प्रणाली, तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार टोली पर्छन्। यी स्रोतहरू पहिचान, मर्मतसम्भार, र सजिलैसँग तैनाथ गर्न सकिने सुनिश्चित गर्नले प्रतिक्रिया समय कम गर्न सक्छ र आपतकालीन अपरेसनहरूको प्रभावकारिता सुधार गर्न सक्छ। यस पूर्वतयारी प्रयासको एक भागको रूपमा, यस योजना अन्तर्गत तयार गरिएको खुला ठाउँ र सुरक्षित निकासी मार्ग नक्शाले उपयुक्त आपतकालीन आश्रय स्थानहरू, एसेम्ब्ली पोइन्टहरू, राहत वितरणको लागि स्टेजिंग क्षेत्रहरू, र उद्धार र आपतकालीन प्रतिकार्य टोलीहरूको लागि पहुँच मार्गहरू पहिचान गर्न मूल्यवान उपकरणको रूपमा काम गर्न सक्छ। नक्शाले प्रभावित जनसंख्याको सुरक्षित आवागमनलाई सहज बनाउन मद्दत गर्दछ र प्रकोपको अवस्थामा आपतकालीन सेवाहरूको कुशल तैनातीलाई समर्थन गर्दछ।

विपद् पूर्वतयारी र आपतकालीन प्रतिकार्यलाई सहयोग पुर्याउन नगरपालिका भित्रका सम्भावित खुला ठाउँ र सुरक्षित निकासी मार्गहरूको पहिचान र नक्साङ्कन गरिएको छ। यी स्थानहरू अस्थायी आश्रयहरू, एसेम्ब्ली पोइन्टहरू, राहत वितरण केन्द्रहरू, र आपतकालीन समयमा उद्धार टोलीहरूको लागि परिचालन आधारहरूको रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ। नक्साङ्कन प्रक्रियाले आपतकालीन प्रतिक्रियाकर्ताहरूको आवागमनको योजना बनाउन र प्रकोप प्रभावित क्षेत्रहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्न पनि मद्दत गर्दछ।

Open Spaces Map

Kageshwori Manohara Municipality



चित्र 13 खाली स्थान मानचित्र खोलुहोस्

८.२.१ पूर्व चेतावनी, समन्वय, खोज तथा उद्धार, आपतकालीन आश्रय, सञ्चार प्रणाली र आकस्मिक स्रोतको पूर्वतयारी योजना :

पूर्वतयारी योजनाले संस्थागत क्षमता सुदृढ गर्ने, सामुदायिक जागरूकता बढाउने, पूर्व चेतावनी प्रणाली स्थापना गर्ने र विपद् आउनु अघि आवश्यक स्रोतहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने गतिविधिहरूको रूपरेखा प्रस्तुत गरेको छ। थप रूपमा, यस अध्ययन अन्तर्गत तयार गरिएको खुला ठाउँ र सुरक्षित निकासी मार्ग नक्शा आपतकालीन सभा क्षेत्रहरू, अस्थायी आश्रयहरू, राहत वितरण केन्द्रहरू, हेलिकप्टर अवतरण स्थलहरू, र उद्धार र प्रतिक्रिया कार्यहरूको लागि स्टेजिंग क्षेत्रहरू पहिचान गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। तलको तालिकाले प्रभावकारी पूर्वतयारी योजनाका लागि गतिविधिहरू, समय सीमा, नेतृत्व एजेन्सीहरू र समन्वय एजेन्सीहरू देखाउँदछ:

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	प्रत्येक तीन वर्षमा प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा १५ जनालाई आधारभूत खोज तथा उद्धार	हरेक ३ वर्षमा	नगरपालिका वातावरण	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	तालिम सञ्चालन गर्ने ।		शाखा[सम्पादन गर्ने]	
2	प्रत्येक तीन वर्षमा प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा ५ जनालाई विपद् प्रतिकार्यका लागि सामुदायिक कार्यविधि (क्याडर) तालिम सञ्चालन गर्ने ।	हरेक ३ वर्षमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	वडाध्यक्षहरू, सामुदायिक संघसंस्थाहरू, रेडक्रस
3	आवश्यकताको आधारमा क्लस्टर, वार्ड, र सुरक्षा एजेन्सी स्तरमा खोजी र उद्धार उपकरण र उपकरणहरू भण्डारण गर्नुहोस्।	वार्षिक (बैशाख)	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस, सामुदायिक संस्थाहरू
4	नगरपालिकाभित्रका सबै सरकारी, सामुदायिक तथा निजी अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था तथा शैक्षिक संस्थामा खोजी तथा उद्धार सामग्रीको भण्डारण गर्ने ।	वार्षिक (जेठ)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सरकारी, सामुदायिक तथा निजी अस्पताल, स्वास्थ्य तथा शैक्षिक संस्थाहरू
5	उच्च जोखिम भएका समुदायमा बाढी र पहिरोको पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना गर्ने र सुरक्षित आपतकालीन आश्रयस्थल पहिचान गर्ने ।	वार्षिक (बैशाख)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस, पानीबाट उत्पन्न प्रकोप एजेन्सीहरू

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
6	नगरपालिकाभरि दमकल र एम्बुलेन्सहरू जस्ता आपतकालीन सवारी साधनहरूको लागि सजिलो पहुँच सुनिश्चित गर्न सडकहरू स्तरोन्नति गर्नुहोस्।	वार्षिक (बैशाख)	नगर पूर्वाधार शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस
7	दमकल यन्त्र, एम्बुलेन्स र अन्य आकस्मिक सवारी साधनको आवधिक मर्मत गर्ने र २४ सै घण्टा सञ्चालन गर्ने।	वार्षिक (बैशाख)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस, पानीबाट उत्पन्न प्रकोप एजेन्सीहरू
8	प्रत्येक तीन वर्षमा प्रत्येक वडाबाट कम्तीमा ५ जनालाई आगलागी तथा नियन्त्रण तालिम सञ्चालन गर्ने।	वार्षिक (बैशाख)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस
9	वार्ड र नगरपालिका स्तरमा अग्निशामक र अग्निशामक उपकरणहरू खरिद र भण्डारण गर्नुहोस्।	वार्षिक (असार)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	रेडक्रस, पानीबाट उत्पन्न प्रकोप एजेन्सीहरू
10	एम्बुलेन्स र दमकलको आवागमनलाई सहज बनाउन सबै वडामा सडक पहुँचमा सुधार गर्ने।	वार्षिक (जेठ)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक संघसंस्था, वडा अध्यक्ष, सुरक्षा निकायहरू
11	बाढी र पहिरोको उद्धारका लागि आवश्यक	वार्षिक	नगर विपद् केन्द्र	सुरक्षा निकायहरू, रेडक्रस

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	डुङ्गा र उपकरण खरिद गर्ने ।	(बैशाख)	व्यक्ति	
12	दुर्घटनाबाट प्रभावित सवारी साधन र भग्नावशेष सफा गर्न क्रेन र अन्य आवश्यक उपकरणहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नुहोस्।	वार्षिक (जेठ)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकाय र यातायात व्यवसायी
13	हेलिकोप्टर अवतरण गर्ने ठाउँ नभएका प्रत्येक वडामा हेलिप्याड निर्माण गर्ने ।	वार्षिक (जेठ)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक संघसंस्था, वडा अध्यक्ष, सुरक्षा निकायहरू
14	आवश्यक पर्दा आपतकालीन समर्थन सुनिश्चित गर्न हेलिकोप्टर सेवा प्रदायकहरूसँग पूर्व समन्वय स्थापित गर्नुहोस्।	वार्षिक (जेठ)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	उड्डयन एजेन्सीहरू
15	आगो नियन्त्रण र प्रतिक्रियाको लागि समुदाय स्तरमा अग्निशामक उपकरणहरू भण्डारण गर्नुहोस्।	वार्षिक (बैशाख)	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	उड्डयन एजेन्सीहरू र सामुदायिक संगठनहरू

तालिका 10 पूर्व चेतावनी, समन्वय, खोज र उद्धार, आपतकालीन आश्रय, संचार प्रणाली, र आपतकालीन संसाधनहरूको लागि तयारी योजना

पूर्वतयारी योजना खोज र उद्धार क्षमता सुधार गरेर, आपतकालीन उपकरण र राहत सामग्रीहरू भण्डारण गरेर, संचार र पूर्व चेतावनी प्रणालीलाई बढावा दिएर, र आपतकालीन आश्रय र प्रतिक्रिया वाहनहरूको उपलब्धता

सुनिश्चित गरेर विपद् आउनु अघि नगरपालिकाको तत्परतालाई सुदृढ पार्नमा केन्द्रित छ। खुला स्थानहरू र सुरक्षित निकासी मार्गहरूको पहिचानले आवास, राहत वितरण, उद्धार समन्वय र निकासीको लागि तोकिएको स्थानहरू प्रदान गरेर आपतकालीन कार्यलाई थप समर्थन गर्दछ। सामूहिक रूपमा, यी उपायहरूले नगरपालिका भित्र छिटो, अधिक समन्वित र अधिक प्रभावकारी विपद् प्रतिक्रिया प्रणालीमा योगदान पुर्याउँछ।

८.२.२ खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण पूर्वतयारी योजना :

खाद्यान्न, गैर-खाद्य राहत वस्तुहरू, र पोषण सहयोगको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु प्रकोप पूर्वतयारी र प्रतिक्रियाको एक महत्वपूर्ण घटक हो। आपतकालिन अवस्थामा, खाद्यान्न, पिउने पानी, कपडा, ओछ्यान, सरसफाइ सामग्री, र कमजोर समूहहरूका लागि पोषण सहयोग जस्ता अत्यावश्यक आपूर्तिहरूको समयमै पहुँचले पीडा कम गर्न र जीवन रक्षा गर्न सक्छ। तसर्थ, नगरपालिकाले रणनीतिक भण्डार स्थापना र कायम राख्ने, सरकारी र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वयलाई सुदृढ गर्ने र प्रभावकारी वितरण संयन्त्र सुनिश्चित गर्ने छ। राहत तथा पुनःलाभ सहायतामा समान पहुँच सुनिश्चित गर्न महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र अन्य जोखिममा रहेका जनसंख्यालाई विशेष ध्यान दिइनेछ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	चिउरा, बिस्कुट, भुटेको अन्न, र यस्तै आपतकालीन खाद्य आपूर्तिहरू जस्ता तयारी खाद्य पदार्थहरू वार्ड, समुदाय र नगरपालिका स्तरमा भण्डारण गर्नुहोस्।	वार्षिक रूपमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रोटरी क्लब, लायन्स क्लब
2	वार्ड, समुदाय र नगरपालिका स्तरमा कम्तिमा ५०० घरधुरीका लागि पुग्ने चामल, दाल, नुन, खाने तेल र	वार्षिक रूपमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रोटरी

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	मसलाजस्ता अत्यावश्यक राहत खाद्य सामग्रीहरू भण्डारण गर्नुहोस्।			क्लब, लायन्स क्लब
3	महिला, बालबालिका र जोखिममा रहेका समूहका लागि आवश्यक पर्ने राहत सामग्रीलगायत लत्ताकपडा, कम्बल, त्रिपाल, टेन्ट, म्याट्रेस, ओछ्यान सामग्रीको मौज्जात राख्ने।	वार्षिक रूपमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रोटरी क्लब, लायन्स क्लब
4	वार्ड, समुदाय र नगरपालिका स्तरमा पिउने पानी, औषधि, र स्वच्छता किट जस्ता आपतकालीन आपूर्तिहरू भण्डारण गर्नुहोस्।	वार्षिक रूपमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रोटरी क्लब, लायन्स क्लब
5	कम्तीमा ५०० प्रभावित परिवारका लागि राहत प्याकेज, पारिवारिक पाल र आकस्मिक आश्रयका सामग्रीहरू खरिद गर्ने र भण्डारण गर्ने।	वार्षिक रूपमा	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, रोटरी क्लब, लायन्स क्लब
6	विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा संलग्न सरकारी निकाय, गैरसरकारी संस्था र निजी संस्थाका प्रतिनिधिहरूका लागि विपद् पूर्वतयारी तथा आपतकालीन आवास	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	व्यवस्थापन तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।			
7	गुणस्तर मापदण्ड, म्याद सकिने मिति र स्थानीय आवश्यकतालाई ध्यानमा राखेर खाद्य तथा गैरखाद्य वस्तुको उचित भण्डारण सुनिश्चित गर्ने ।	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
8	गर्भवती महिला, स्तनपान गराउने आमा, बालबालिका र दूध, दाल र सुदृढ पिठोजस्ता कमजोर समूहका लागि आवश्यक पर्ने पौष्टिक खाद्य पदार्थको भण्डारण गर्ने ।	वार्षिक रूपमा	नगर महिला तथा बालबालिका शाखाले	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
9	आपतकालिन अवस्थामा अत्यावश्यक खाद्य तथा गैरखाद्य वस्तुको उपलब्धता सुनिश्चित गर्न स्थानीय व्यापारी तथा आपूर्तिकर्तासँग समन्वय गर्ने ।	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका वातावरण शाखा[सम्पादन गर्ने]	चेम्बर अफ कमर्स एण्ड इन्डस्ट्रि
10	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि सहायक उपकरणहरू र विशेष आवश्यकताका सामग्रीहरू खरिद र भण्डारण गर्नुहोस्, जसमा हिड्ने लाठी, हिवलचेयर, श्रवण यन्त्र, र गतिशीलता समर्थन उपकरणहरू समावेश छन्।	वार्षिक रूपमा	नगर महिला तथा बालबालिका शाखाले	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
11	वित्तीय संस्था र बैंकहरूसँग समन्वय गरी प्रभावित जनताका लागि आकस्मिक नगद हस्तान्तरण र सामाजिक सुरक्षा सहयोगको सहजीकरण गर्ने ।	वार्षिक रूपमा	नगर महिला तथा बालबालिका शाखाले	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

तालिका 11 खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण

८.२.३ खाद्य तथा गैरखाद्य राहत आपूर्ति व्यवस्थापन, कृषि तथा पोषण पूर्वतयारी योजना :

विपद् र आपतकालिन अवस्थामा हताहतीको संख्या कम गर्न र रोगको प्रकोप रोकका लागि राम्रो तयारी गरिएको स्वास्थ्य क्षेत्र आवश्यक छ । आकस्मिक चिकित्सा सेवाहरूको सुदृढीकरण, स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि, पर्याप्त चिकित्सा आपूर्ति कायम गर्ने र तालिम प्राप्त प्रतिकार्य टोलीहरूको विकास गर्ने कार्यले विपद् प्रतिकार्यको प्रभावकारितामा उल्लेखनीय सुधार ल्याउन सक्छ। तसर्थ नगरपालिकाले विपद्का घटनाहरू अघि, समयमा र पछि समयमै चिकित्सा सहायता, आपतकालीन उपचार, मनोसामाजिक सहयोग, र समन्वित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको सुनिश्चित गर्ने पूर्वतयारीका उपायहरूमा ध्यान केन्द्रित गर्नेछ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	समुदाय, स्वास्थ्य केन्द्र र नगरपालिका स्तरमा आपतकालीन चिकित्सा आपूर्ति, प्राथमिक उपचार सामग्री, औषधि, र आवश्यक स्वास्थ्य उपकरणहरू कायम राख्नुहोस्।	वार्षिक (पूर्व-मनसुन समीक्षा)	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	वडा कार्यालय, सामुदायिक संघसंस्था, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
2	सबै वडाहरूमा सामुदायिक स्वयंसेवकहरू, युवा समूहहरू, र स्थानीय प्रतिनिधिहरूको लागि आधारभूत प्राथमिक उपचार प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	वडा कार्यालय, सामुदायिक संघसंस्था, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
3	स्वास्थ्यकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोली (आरआरटी) का लागि आपतकालीन चिकित्सा प्रतिक्रिया तथा आकस्मिक व्यवस्थापन तालिमको व्यवस्था गर्ने।	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	स्वास्थ्य संस्था, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
4	प्रदेश र संघीय निकायसँगको सहकार्यमा आपतकालीन सञ्चालन तथा समन्वय केन्द्रको स्थापना र सुदृढीकरण गर्ने।	निरन्तर	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	सरकारी निकायहरू, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी संस्थाहरू
5	नियमित रूपमा द्रुत प्रतिक्रिया टोलीहरूलाई तालिम र परिचालन गर्नुहोस् र तिनीहरूलाई तत्परताको अवस्थामा राख्नुहोस्।	अर्ध-वार्षिक	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरू
6	आपतकालिन अवस्थामा अस्थायी स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि आवश्यक टेन्ट, मोबाइल स्वास्थ्य उपकरण, बेड र	वार्षिक स्टक निर्धारण र पुनःपूर्ति	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	स्वास्थ्य संस्था, गैरसरकारी संस्था, नेपाल रेडक्रस

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	बन्दोबस्तीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने।			सोसाइटी
7	आपतकालीन रेफरल सुविधाहरू पहिचान गर्नुहोस् र सामूहिक हताहती घटनाहरू र रोगको प्रकोपको लागि आवधिक सिमुलेशन अभ्यास र ड्रिलहरू सञ्चालन गर्नुहोस्।	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकायहरू, अस्पतालहरू, आपतकालीन सेवाहरू
8	स्वास्थ्य संस्था र आकस्मिक आश्रयहरूमा आकस्मिक खाना, पिउने पानी, सरसफाइ र सरसफाइको प्रबन्ध मिलाउने।	निरन्तर	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	गैरसरकारी संस्थाहरू, सामुदायिक संस्थाहरू
9	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा र कमजोर समूहलाई विशेष ध्यान दिएर प्रशिक्षित मनोसामाजिक परामर्शदाता र मानसिक स्वास्थ्य सहयोग कर्मचारीहरूको रोस्टर विकास र कायम राख्नुहोस्।	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	महिला तथा बालबालिका शाखा, गैरसरकारी संस्था, स्वास्थ्य संस्थाहरू
10	रोग निगरानी प्रणालीलाई बलियो बनाउने र सम्भावित महामारीको प्रकोपको प्रारम्भिक पहिचान र रिपोर्टिङका लागि संयन्त्र स्थापना गर्ने।	निरन्तर	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	स्वास्थ्य सुविधाहरू, प्रान्तीय स्वास्थ्य अधिकारीहरू

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
11	रोग रोकथाम, सरसफाइ अभ्यास, पोषण र आपतकालीन स्वास्थ्य तयारीबारे जनचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने ।	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	विद्यालय, सामुदायिक संघसंस्था, सञ्चार माध्यमहरू
12	प्रकोपको समयमा द्रुत परिचालन सुनिश्चित गर्न एम्बुलेन्स, चिकित्सा यातायात सुविधाहरू, र आपतकालीन सञ्चार प्रणालीहरूको अद्यावधिक सूची कायम गर्नुहोस्।	वार्षिक समीक्षा र अद्यावधिक	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	सुरक्षा निकाय, निजी स्वास्थ्य प्रदायक

तालिका 12 स्वास्थ्य पूर्वतयारी र आपतकालीन चिकित्सा प्रतिक्रिया योजना

८.२.३ खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्वतयारी योजना :

यस योजनाले आपतकालिन अवस्थामा सुरक्षित पिउने पानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुनिश्चित गर्नका लागि प्रमुख गतिविधिहरूको रूपरेखा प्रस्तुत गर्दछ। यसले वार्षिक तयारीका उपायहरूमा जोड दिन्छ, नगरपालिका विभागहरू, वडा कार्यालयहरू, र रेडक्रस जस्ता सहयोगी संस्थाहरूलाई जिम्मेवारी तोक्छ। यसको लक्ष्य भनेको अत्यावश्यक आपूर्ति र पूर्वाधारको तयारी कायम राखेर जनस्वास्थ्यको रक्षा गर्नु हो ।

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	खानेपानी शुद्धीकरणका सामग्रीहरू समुदाय, स्वास्थ्य संस्था र नगरपालिका तहमा भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगर स्वास्थ्य महाशाखा प्रमुख	वडाध्यक्षहरू, सामुदायिक विकास संस्थाहरू, रेडक्रस
2	पहिचान गरिएको आपतकालिन	निरन्तर /	नगर भौतिक पूर्वाधार	रेडक्रस, सडक

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू
	अवस्थामा ढल र पिउने पानी प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नुहोस्	आवश्यकता अनुसार	डिभिजन	एजेन्सीहरू
3	स्वच्छता किटहरू भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगर भौतिक पूर्वाधार डिभिजन	रेडक्रस, सडक एजेन्सीहरू
4	गरिमा किट स्टोर करें	वार्षिक रूपमा	नगर भौतिक पूर्वाधार डिभिजन	रेडक्रस, सडक एजेन्सीहरू
5	साबुन, फिनाइल, स्यानिटरी प्याड भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगर भौतिक पूर्वाधार डिभिजन	रेडक्रस, सडक एजेन्सीहरू
6	प्रत्येक वडामा अस्थायी शौचालय निर्माणका लागि सामग्री भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगर भौतिक पूर्वाधार डिभिजन, वडा कार्यालयहरू	रेडक्रस, सडक एजेन्सीहरू
7	शुद्धिकरण सामग्री (जस्तै, पिपुर, अवका गाड) भण्डारण स्थलहरूमा भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगर भौतिक पूर्वाधार डिभिजन	रेडक्रस, सडक एजेन्सीहरू

तालिका 13 खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्वतयारी योजना

८.२.४ शिक्षा पूर्वतयारी योजना :

यो योजना आपतकालिन अवस्थाको लागि विद्यालय-स्तरको तयारीलाई सुदृढ पार्नमा केन्द्रित छ। यसले आवश्यक शिक्षण र सिकाइ सामग्रीको वार्षिक भण्डारण, नियमित समीक्षा बैठकहरू, र सुरक्षा अभ्यासहरू हाइलाइट गर्दछ। नगरपालिकाले शैक्षिक संस्था र सामुदायिक संघसंस्थासँगको सहकार्यमा विपद्का समयमा विद्यालयलाई लचिलो र बालबालिकाको सुरक्षा सुनिश्चित गरेको छ।

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	अस्थायी आश्रयको लागि सामग्री भण्डारण गर्नुहोस् (प्लास्टिकको पाना, डोरी, कीला)	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	सडक एजेन्सीहरू, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू
2	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरूको लागि काठ, कलम, स्टेशनरी भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	सडक एजेन्सीहरू, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू
3	शिक्षण सामग्री भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू
4	विद्यार्थी किट र स्वच्छता किट भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू
5	मनोरञ्जन किटहरू भण्डारण गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू
6	शिक्षा क्षेत्रको पूर्वतयारीबारे समीक्षा बैठक गर्ने	हरेक ३ महिनामा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू
7	आपतकालीन निकास मार्गहरू र सुरक्षित स्थानहरू पहिचान गर्न विद्यालयहरूलाई सहयोग गर्नुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू
8	प्राथमिक उपचार सामग्री भण्डारणमा विद्यालयलाई सहयोग पुऱ्याउनुहोस्	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू
9	भूकम्प, आगलागी र बाढी प्रतिकार्यसम्बन्धी मोक ड्रिल सञ्चालन गर्ने	वार्षिक र निरन्तर	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा महाशाखा, स्थानीय संघ, रेडक्रस, सुरक्षा निकायहरू
10	बालबालिकालाई भूकम्पको पूर्वतयारीका बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने	वार्षिक रूपमा	नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]	शिक्षा प्रभाग, स्थानीय संघहरू, रोटरी र लायन्स क्लबहरू

तालिका 14 शिक्षा पूर्वतयारीको योजना

८.२.४ संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा पूर्वतयारी योजना :

यस योजनाले आपतकालिन अवस्थामा महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित राख्न जोड दिएको छ । यो शोषण र हिंसा रोक, जागरूकता बढाउन, र आवश्यक आपूर्तिको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नमा केन्द्रित छ। नगरपालिका, सुरक्षा एजेन्सीहरू र सामुदायिक संगठनहरूको समन्वयमा, यी उपायहरू वार्षिक र निरन्तर कार्यान्वयन गर्न केन्द्रीय भूमिका खेल्छ।

एस.एन.	गतिविधि	समय फ्रेम	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	विपद्को समयमा हुने दुर्व्यवहार, हिंसा र बेचबिखन रोक समुदाय, वडा र नगरपालिका तहमा हिंसा अनुगमन समूह स्थापना गर्ने	वार्षिक रूपमा	नगरपालिकाको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण महाशाखा	सुरक्षा निकायहरू, अनुगमन समूहहरू, आमा समूहहरू, मिडियाहरू, स्थानीय संघहरू
2	आपतकालिन अवस्थामा लैङ्गिक तथा यौनिक हिंसा विरुद्धको सुरक्षा र अभियानबारे सुरक्षाकर्मी र समुदायका सदस्यलाई तालिम दिने	वार्षिक रूपमा	नगरपालिकाको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण महाशाखा	सुरक्षा निकाय, विपद् विज्ञ
3	सुरक्षा, लैङ्गिक हिंसा, यौन हिंसा र बेचबिखनबारे जनचेतना जगाउन पोस्टर र पर्चा तयार गर्ने	वार्षिक रूपमा	नगरपालिकाको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण महाशाखा	सुरक्षा निकायहरू, अनुगमन समूहहरू, आमा समूहहरू, मिडिया
4	अन्य क्लस्टरहरूसँग समन्वय गरी आपतकालीन अवस्थामा महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि खाद्यान्न, गैरखाद्य र सरसफाइका सामग्रीहरू भण्डारण गर्न सिफारिस गर्ने	वार्षिक रूपमा	नगरपालिकाको महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण महाशाखा	सुरक्षा निकायहरू, अनुगमन समूहहरू, आमा समूहहरू, मिडिया

तालिका 15 संरक्षण र सामाजिक सुरक्षा पूर्वतयारी योजना

८.३ विपद् प्रतिकार्य संयन्त्रको स्थापना (उद्देश्य ३)

विपद् पूर्वतयारीलाई सुदृढ गर्न र आपतकालीन अवस्थामा द्रुत प्रतिक्रिया सुनिश्चित गर्न नगरपालिकाका लागि एकीकृत विपद् प्रतिकार्य संयन्त्रको विकास गरिएको छ । यस प्रक्रियाको एक भागको रूपमा, नगरपालिका अधिकारीहरू, वडा प्रतिनिधिहरू, आपतकालीन सेवा प्रदायकहरू, स्वास्थ्य सेवा संस्थाहरू, सुरक्षा एजेन्सीहरू, र मानवीय संगठनहरू सहित प्रमुख सरोकारवालाहरूलाई पहिचान गरियो र उनीहरूको सम्पर्क जानकारी केन्द्रीकृत आपतकालीन सम्पर्क डाइरेक्टरीमा संकलन गरियो। आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरू तलको तालिकामा संलग्न छन्:

एस.एन.	सङ्गठन / कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पदनाम	सम्पर्क नम्बर
1	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा[सम्पादन गर्ने]	हरि प्रसाद धिताल	विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	9845027406
2	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा[सम्पादन गर्ने]	रविन खड्का	विपद् व्यवस्थापन शाखा अधिकृत	9849200833
3	मेयरको सचिवालय[सम्पादन गर्ने]	सुवास फुयाल	सचिवालयका कर्मचारीहरू	985139066
4	उपमेयरको सचिवालय	मकरध्वज के.सी.	सचिवालयका कर्मचारीहरू	9841354956
5	नगर प्रहरी	सुविन कार्की	नगर प्रहरी कर्मचारीहरू	9860034810
6	वडा नं.१ कार्यालय	वडाध्यक्ष	वडाध्यक्ष	9851048869
7	वडा नं २ कार्यालय[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष	वडाध्यक्ष	9851080462
8	वडा नम्बर ३ कार्यालय	वडाध्यक्ष	वडाध्यक्ष	9841162322

एस.एन.	सङ्गठन / कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पदनाम	सम्पर्क नम्बर
9	वडा नं ४ कार्यालय	वडाध्यक्ष	वडाध्यक्ष	9841827193
10	वडा नं ५ कार्यालय[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851055069
11	वडा नम्बर ६ कार्यालय	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851057560
12	वडा नम्बर ७ कार्यालय	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851338333
13	वडा नम्बर ८ कार्यालय	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9841750570
14	वडा नम्बर ९ कार्यालय	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	वडाध्यक्ष[सम्पादन गर्ने]	9851023560
15	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कन्काई	वासुदेव पौडेल	प्रतिनिधि[सम्पादन गर्ने]	9841521964
16	स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका	कुमार सिंह डाँगी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख[सम्पादन गर्ने]	9841715546
17	नगर अस्पतालको एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9860436666

एस.एन.	सङ्गठन / कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	पदनाम	सम्पर्क नम्बर
18	नगर अस्पतालको एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9861669306
19	नगर अस्पतालको एम्बुलेन्स सेवा	-	आपतकालीन एम्बुलेन्स सेवा	9741110000
20	सहरी स्वास्थ्य केन्द्र[सम्पादन गर्ने]	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	9841655621
21	गर्गलफेदी स्वास्थ्य चौकी	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	9849400788
22	गर्गलफेदी स्वास्थ्य चौकी	-	स्वास्थ्य सुविधा[सम्पादन गर्ने]	9863378540

तालिका 16 आपतकालिन सम्पर्कहरू

८.३.१ खोजी, उद्धार र सुरक्षित निकासीका लागि आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्को अवस्थामा समन्वयात्मक र प्रभावकारी प्रतिकार्य सुनिश्चित गर्न मुख्य गतिविधिहरू, जिम्मेवार निकायहरू, सहयोगी निकायहरू र कार्यान्वयनको समयावधि समेटेर आपतकालीन प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ । यस योजनाले खोज र उद्धार कार्यहरू, निकासी, आपतकालीन चिकित्सा सहायता, सूचना व्यवस्थापन, भग्नावशेष हटाउने, पूर्वाधार पुनर्स्थापना, र सार्वजनिक र निजी सम्पत्तिको सुरक्षाको लागि एक संरचित ढाँचा प्रदान गर्दछ। नगरपालिका अधिकारीहरू, सुरक्षा एजेन्सीहरू, आपतकालीन प्रतिक्रियाकर्ताहरू, र सामुदायिक संगठनहरू बीच भूमिका र जिम्मेवारीहरू स्पष्ट रूपमा परिभाषित गरेर, यस योजनाको उद्देश्य पूर्वतयारी बढाउने, अन्तर-एजेन्सी

समन्वयलाई सुदृढ पार्ने, र विपद् घटनाहरूको समयमा र पछि समयमै प्रतिक्रिया र रिकभरी प्रयासहरूलाई सुविधा प्रदान गर्नु हो।

प्रतिक्रिया योजना तलको तालिकामा समावेश गरिएको छः



एस.एन.	मुख्य क्रियाकलापहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- विपद् प्रभावितहरूको खोजी तथा उद्धार कार्य सञ्चालन गर्ने र तुरुन्त सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई सूचना प्रवाह गर्ने । - विपद्को प्रभाव कम गर्न आवश्यक तत्काल कार्यहरू सुरु गर्ने - जोखिममा रहेका र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने । - घाइते व्यक्तिहरूको वर्गीकरण र	0-48 घण्टा भित्र	मेयर; स्थानीय खोज र उद्धार टोलीहरूलाई प्रशिक्षित गरियो; नेपाल प्रहरी[सम्पादन गर्ने] नेपाली सेना[सम्पादन गर्ने] सशस्त्र प्रहरी बल[सम्पादन गर्ने] नगर प्रहरी	रेडक्रस; सामुदायिक विकास संस्थाहरू[सम्पादन गर्ने] वडाध्यक्षहरू[सम्पादन गर्ने] नेपाल टेलिकम[सम्पादन गर्ने] एनसेल[सम्पादन गर्ने]



एस.एन.	मुख्य क्रियाकलापहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	उपचार प्रदान गर्ने र मृतक पीडितहरूको व्यवस्थापन गर्ने। - अस्थायी प्राथमिक उपचार र आपतकालीन उपचार केन्द्रहरू स्थापना गर्नुहोस्। - आपतकालीन सूचना सङ्कलन र प्रसार गर्ने। - विपद्मा परेको प्रभाव, तीव्रता र क्षतिको प्रारम्भिक अभिलेख तथा अभिलेख तयार गर्ने।			



एस.एन.	मुख्य क्रियाकलापहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
2	- विपद्को प्रभावका कारण बन्द भएका सडक तथा सार्वजनिक स्थानको आपतकालीन व्यवस्थापनको व्यवस्था गरियोस्। - नगरपालिका भित्रका पसल, घरहरू र प्रभावित क्षेत्रहरूबाट जम्मा भएको फोहोर र फोहोरको व्यवस्थापन र व्यवस्थापन गर्ने। - घाइते व्यक्तिहरूको वर्गीकरण र उपचार र मृतक पीडितहरूको व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिने।	0-72 घण्टा भित्र	स्थानीय खोज र उद्धार टोलीलाई प्रशिक्षित गरियो; नेपाल प्रहरी[सम्पादन गर्ने] नेपाली सेना[सम्पादन गर्ने] सशस्त्र प्रहरी बल[सम्पादन गर्ने] नगर प्रहरी	रेडक्रस; सामुदायिक विकास संस्थाहरू[सम्पादन गर्ने] वडाध्यक्षहरू[सम्पादन गर्ने]



एस.एन.	मुख्य क्रियाकलापहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
3	- सार्वजनिक भवनहरू, पूर्वाधारहरू, र अन्य सुविधाहरूमा जम्मा भएको सामग्री र मलबेको उचित व्यवस्थापन गर्नुहोस्। - प्रभावित क्षेत्रबाट बरामद भएका व्यक्तिगत सामान, कागजातहरू र सम्पत्ति सङ्कलन, पहिचान गर्ने र सही मालिकलाई फिर्ता गर्ने। - बरामद व्यक्तिगत सम्पत्ति र सम्पत्तिको सुरक्षा सुनिश्चित गर्नुहोस्।	72 घण्टा देखि 1 हप्ता सम्म	स्थानीय खोज र उद्धार टोलीलाई प्रशिक्षित गरियो; नेपाल प्रहरी[सम्पादन गर्ने] नेपाली सेना[सम्पादन गर्ने] सशस्त्र प्रहरी बल[सम्पादन गर्ने] नगर प्रहरी	रेडक्रस; सामुदायिक विकास संस्थाहरू[सम्पादन गर्ने] वडाध्यक्षहरू[सम्पादन गर्ने]
4	धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वका	1 हप्ता देखि 1	प्रशिक्षित खोज र उद्धार कर्मचारीहरू; नेपाल	रेडक्रस; सामुदायिक विकास



एस.एन.	मुख्य क्रियाकलापहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	भवन तथा संरचनाको संरक्षण गर्ने । • आधिकारिक प्रवक्ताहरू तोक्रे र संचार च्यानलहरू मार्फत सही सूचना प्रसारण सुनिश्चित गर्नुहोस्।	महिना सम्म	प्रहरी[सम्पादन गर्ने] नेपाली सेना[सम्पादन गर्ने] सशस्त्र प्रहरी बल[सम्पादन गर्ने] नगर प्रहरी	संस्थाहरू[सम्पादन गर्ने] वडाध्यक्षहरू[सम्पादन गर्ने]
5	• मलबे र मर्मत संरचनाहरू हटाउनुहोस् जुन पुनर्स्थापना गर्न सकिन्छ र कार्यात्मक बनाउन सकिन्छ।	१ देखि ३ महिनासम्म	नगर सडक डिभिजन/पूर्वाधार कार्यालय	रेडक्रस; सामुदायिक विकास संस्थाहरू[सम्पादन गर्ने] वडाध्यक्षहरू[सम्पादन गर्ने]

चित्र 14 खोज, उद्धार र सुरक्षित निकासीको लागि प्रतिक्रिया योजना

८.३.२ खाद्य, कृषि तथा पोषणसम्बन्धी आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

खाद्य सुरक्षा, पोषण र समयमै राहत सामग्रीको प्रावधान विपद् प्रतिकार्य र पुनर्लाभका लागि महत्वपूर्ण घटक हुन् । विपद्ले प्रायः खाद्य आपूर्ति शृङ्खलामा अवरोध पुऱ्याउँछ, अत्यावश्यक वस्तुको पहुँच घटाउँछ र प्रभावित जनसंख्या, विशेष गरी बालबालिका, गर्भवती महिला, स्तनपान गराउने आमा, वृद्धवृद्धा र अन्य उच्च जोखिम समूहको जोखिम बढाउँछ । यी चुनौतीलाई सम्बोधन गर्न खाद्य, राहत सामग्री, कृषि र पोषण प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ । यस योजनाले मुख्य गतिविधिहरू, कार्यान्वयन समयसीमाहरू, जिम्मेवार एजेन्सीहरू, र सहयोगी संस्थाहरूलाई खाद्य र राहत सामग्रीको प्रभावकारी वितरण, पोषण मापदण्डको रखरखाव, र आपतकालीन र रिकभरी अवधिहरूमा कृषि जीविकोपार्जनको पुनर्स्थापना सुनिश्चित गर्न उल्लेख गर्दछ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- चिउरा, बिस्कुट, चाउचाउ, भुटेको अन्न जस्ता तयारी खाद्य पदार्थहरू प्रकोप प्रभावित घरहरूमा वितरण गर्ने। - राहत सामग्रीको उपलब्धता र वितरणका बारेमा प्रभावित समुदायलाई सुसूचित गर्ने ।	0-48 घण्टा भित्र	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नगर महिला तथा बालबालिका शाखाले
2	- चामल, दाल, तेल र अन्य राहत सामग्रीलगायत आकस्मिक आश्रयस्थलमा अत्यावश्यक खाद्य सामग्रीको आपूर्ति र वितरण सुनिश्चित गर्ने। - खाना पकाउने भाँडाकुँडा, इन्धन र पानी	48 घण्टे - 1 सप्ताह	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नगर महिला तथा बालबालिका शाखाले

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	भण्डारण गर्ने भाँडाकुँडाहरू उपलब्ध गराउने। - कम्बल, म्याट्रेस, बेडसिट र अन्य आधारभूत आवश्यकताहरू आपूर्ति गर्नुहोस्। - उमेर, मौसम, लिङ्ग र सांस्कृतिक आवश्यकता अनुसार कपडा, टोपी, जुत्ता, ज्याकेट र अन्य वस्तुहरू वितरण गर्ने।			
3	- गर्भवती महिला, स्तनपान गराउने आमा, बालबालिका र दूध, अण्डा, हरियो सागसब्जी र फलफूल जस्ता कमजोर समूहलाई पोषणयुक्त खाना उपलब्ध गराउने। - पोषण सचेतना र प्रवर्द्धनका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने। - उपयुक्त भएमा नगद सहयोगको माध्यमबाट खाद्य सहायता वितरण गर्नुहोस्।	1 हप्ता - 1 महिना	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नगरपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा; कृषि विकास शाखा[सम्पादन गर्ने]
4	गर्भवती महिला, स्तनपान गराउने आमा र बालबालिकाको पोषणको अवस्थाको मूल्याङ्कन गरी पहिचान गरिएका	१ महिना - ३ महिना	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	नगरपालिका महिला तथा बालबालिका शाखा; कृषि विकास शाखा[सम्पादन गर्ने]

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	आवश्यकताअनुसार पूरक पोषण र अत्यावश्यक औषधिहरू उपलब्ध गराउने । - घर र समुदायमा आधारित भान्सा बगैंचाको लागि प्रशिक्षण र कृषि सामग्रीहरू प्रदान गर्नुहोस्। - द्रुत खाद्य उत्पादन र जीविकोपार्जनमा सहयोग पुर्याउन छोटो अवधिको तरकारी बालीको बीउ आपूर्ति गर्ने।			गर्ने]
5	- कृषि उत्पादन प्रणालीको पुनर्स्थापनालाई सहयोग गर्ने र प्रभावित घरपरिवारहरूको खाद्य सुरक्षामा सुधार गर्ने। - कृषि सामग्रीहरू, प्राविधिक सहायता र जीविकोपार्जन पुनः प्राप्ति कार्यक्रमहरूमा पहुँचलाई सहज बनाउने।	३ महिना भन्दा बढी	नगर कृषि विकास शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक संस्था, सहकारी र विकास साझेदार

चित्र 15 खाद्य, कृषि र पोषणका लागि आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

८.३.३ स्वास्थ्य क्षेत्रमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्जन्य मृत्युदर, चोटपटक र रोगको प्रकोप कम गर्न स्वास्थ्य सेवाहरूले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्। विपद्को समयमा र पछि, आपतकालीन चिकित्सा हेरचाह, सार्वजनिक स्वास्थ्य सेवाहरू, मनोसामाजिक सहयोग, र रोग

रोकथामका उपायहरूको समयमै प्रावधान प्रभावित जनसंख्याको सुरक्षाका लागि आवश्यक छ। प्रभावकारी स्वास्थ्य प्रतिक्रिया सुनिश्चित गर्न, एक स्वास्थ्य आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना विकास गरिएको छ जसले मुख्य गतिविधिहरू, कार्यान्वयन समयसीमाहरू, जिम्मेवार एजेन्सीहरू, र सहयोगी संस्थाहरूको रूपरेखा प्रस्तुत गर्दछ। यस योजनाको उद्देश्य आपतकालीन स्वास्थ्य सेवा वितरणलाई सुदृढ पार्नु, चिकित्सा सेवाहरूमा पहुँच सुधार गर्नु र प्रतिकार्य र रिकभरी अवधिभर प्रकोप प्रभावित समुदायहरूको शारीरिक र मानसिक स्वास्थ्यलाई सहयोग गर्नु हो ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गर्ने र घाइतेहरूलाई तुरुन्त उपचार प्रदान गर्ने । - गम्भीर घाइते र गम्भीर बिरामीहरूलाई आवश्यकता अनुसार उपयुक्त अस्पतालमा रेफर गर्ने।	0-48 घण्टा भित्र	नगर स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सामुदायिक विकास संस्था, वडा अध्यक्ष, स्थानीय स्वास्थ्य संस्था
2	अस्थायी आकस्मिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू स्थापना गर्ने र अत्यावश्यक औषधि तथा स्वास्थ्य सामग्रीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने। आपतकालीन उपचार केन्द्रहरू स्थापना र सञ्चालन गर्नुहोस्।	48 घण्टे - 1 सप्ताह	नगर स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सामुदायिक विकास संस्था, वडा अध्यक्ष, स्थानीय क्लब र स्वयंसेवक
3	स्वास्थ्य प्रतिकार्य गतिविधिहरूको नियमित	१ हप्ता - २	नगर	सामुदायिक विकास

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने । • पहिचान गरिएका आवश्यकता र विपद् प्रभावका आधारमा स्वास्थ्य सेवामा सुधार र सुदृढीकरण गर्ने ।	हप्ता	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	संस्थाहरु, वडा अध्यक्षहरु
4	• गर्भवती महिला, सुत्केरी आमा, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका लागि स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने। • परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा आवश्यक भएमा उपलब्ध गराउने ।	2 सप्ताह - 1 महिना	नगर स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सामुदायिक विकास संस्थाहरु, वडा अध्यक्षहरु
5	• मनोसामाजिक समर्थन र परामर्श सेवाहरू आवश्यक पर्ने व्यक्तिहरूको पहिचान गर्नुहोस्। • प्रकोप प्रभावित जनसंख्यालाई मानसिक स्वास्थ्य र मनोसामाजिक हेरचाह प्रदान गर्ने।	१ हप्ता - ३ महिना	नगर स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सामुदायिक विकास संस्थाहरु, वडा अध्यक्षहरु

तालिका 17 स्वास्थ्य क्षेत्रमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना

८.३.४ खानेपानी, सरसफाई, सरसफाइ तथा आवास व्यवस्थापनमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :

पानी आपूर्ति, सरसफाइ, सरसफाइ र आवास व्यवस्थापन विपद् प्रतिकार्य र पुनर्लाभका लागि आवश्यक तत्वहरू हुन् । प्रकोपले सुरक्षित पिउने पानी, सरसफाइ सुविधा र पर्याप्त आवासको पहुँचमा बाधा पुर् याउन सक्छ, रोगको प्रकोपको जोखिम बढाउन सक्छ र प्रभावित समुदायहरूलाई थप कठिनाई हुन सक्छ। यी चुनौतीहरूलाई सम्बोधन

गर्न पानी आपूर्ति, सरसफाइ, स्वच्छता, र आश्रय व्यवस्थापन प्रतिक्रिया योजना तयार गरिएको छ। विपद् प्रभावित जनसंख्यालाई आपतकालीन प्रतिकार्य र पुनःस्थापनाको दुवै चरणमा सुरक्षित पानी, सरसफाइमा सुधार, स्वच्छ जीवनस्तर र पर्याप्त आवासको व्यवस्था सुनिश्चित गर्न मुख्य गतिविधिहरू, कार्यान्वयन समयावधि, जिम्मेवार एजेन्सीहरू र सहयोगी संस्थाहरूको रूपरेखा यस योजनामा उल्लेख गरिएको छ ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- विपद् प्रभावित जनसंख्याका लागि अस्थायी आश्रयस्थल पहिचान गरी स्थापना गर्ने । - अस्थायी आश्रयहरूमा सुरक्षित पिउने पानी र आपतकालीन सरसफाइ सुविधाहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने। - प्रभावित क्षेत्रमा खानेपानी आपूर्ति र सरसफाइको आवश्यकताको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने ।	0-48 घण्टा भित्र	नगर विपद् केन्द्र व्यक्ति	सामुदायिक विकास संस्था, वडा अध्यक्ष, स्थानीय खानेपानी उपभोक्ता समिति
2	- क्षतिग्रस्त खानेपानी आपूर्ति प्रणाली र सरसफाइ सुविधाहरूको मर्मत र पुनर्स्थापना गर्ने। - पानी शुद्धीकरण ट्याब्लेट, स्वच्छता किट र सरसफाइ सामग्रीहरू वितरण	48 घंटे - 1 सप्ताह	नगर खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक विकास संस्था, वडा अध्यक्ष, स्थानीय खानेपानी उपभोक्ता समिति

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	गर्ने। अस्थायी बस्तीहरूमा फोहोर व्यवस्थापन र वातावरणीय सरसफाइको सुनिश्चितता गर्ने।			
3	- सुरक्षित पिउने पानी, व्यक्तिगत सरसफाइ र सरसफाइ अभ्यासबारे सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने। - प्रभावित समुदायहरूमा पानीको गुणस्तर र सार्वजनिक स्वास्थ्य जोखिमहरूको अनुगमन गर्ने। - सरसफाइ सुविधाहरू कायम राख्न समुदायको सहभागितालाई बढावा दिने।	1 हप्ता - 1 महिना	नगर स्वास्थ्य शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक विकास संस्था, स्वास्थ्य संस्था, वडा अध्यक्ष
4	- आश्रयको अवस्था सुधार गर्नुहोस् र शौचालय, नुहाउने क्षेत्र, र फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली जस्ता आवश्यक सुविधाहरू प्रदान गर्नुहोस्। - अस्थायी बस्तीमा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवालाई बलियो बनाउने।	1 महिना - 3 महिना	नगर विपद् व्यवस्थापन शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक विकास संस्थाहरू, वडाध्यक्षहरू, स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरू

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	जोखिममा रहेका समूहहरूका लागि पानी र सरसफाइ सेवामा पर्याप्त पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।			
5	- क्षतिग्रस्त खानेपानी तथा सरसफाइ पूर्वाधारको पुनर्निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने । - लचिलो पानी, सरसफाइ र आश्रय प्रणालीका लागि दीर्घकालीन योजनाहरू विकास गर्ने। - भविष्यको पूर्वाधार विकासमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू एकीकृत गर्ने ।	३ महिना भन्दा बढी	नगर पूर्वाधार विकास शाखा[सम्पादन गर्ने]	सामुदायिक विकास संघसंस्था, साझेदार, वडाध्यक्ष

तालिका 18 खानेपानी, सरसफाइ, सरसफाइ र आवास व्यवस्थापनमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना

८.३.५ शिक्षामा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना

विपद्का बेला प्रभावित हुने क्षेत्र शिक्षा पनि एक हो, किनकि विपदले सिकाइ गतिविधिमा बाधा पुऱ्याउन सक्छ, शैक्षिक पूर्वाधारलाई क्षति पुऱ्याउन सक्छ र विद्यार्थी र शिक्षकहरूलाई विभिन्न जोखिममा पार्न सक्छ । दीर्घकालीन सामाजिक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न र समुदायको पुनरुत्थानमा सहयोग पुऱ्याउन शिक्षाको निरन्तरता सुनिश्चित गर्नु र शैक्षिक सेवाहरूको द्रुत पुनर्स्थापना आवश्यक छ । यी चुनौतीलाई सम्बोधन गर्न 'एजुकेशन इमर्जेन्सी रेस्पोन्स प्लान' तयार गरिएको छ । योजनाले विद्यार्थी र शिक्षकहरूको सुरक्षा, सिकाइ गतिविधिहरूको निरन्तरता, र प्रतिक्रिया र रिक्भरी चरणहरूमा क्षतिग्रस्त शैक्षिक सुविधाहरूको पुनर्स्थापना

सुनिश्चित गर्न मुख्य गतिविधिहरू, कार्यान्वयन समयसीमाहरू, जिम्मेवार एजेन्सीहरू र सहयोगी संस्थाहरूको रूपरेखा प्रस्तुत गर्दछ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- अस्थायी सिकाइ केन्द्रको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने विद्यालयहरूको पहिचान गर्नुहोस्। - शिक्षकहरू, विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरू, र शिक्षा सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्ने। - शैक्षिक पूर्वाधार र सिकाइ सामग्रीमा भएको क्षतिको आँकलन गर्ने। - विद्यालय भवनहरू असुरक्षित भएका अस्थायी सिकाइ स्थानहरूको व्यवस्था गर्ने।	0-48 घण्टा भित्र	नगर शिक्षा शाखा[सम्पादन गर्ने]	रेडक्रस, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जिल्ला शिक्षा समन्वय एकाइ
2	- विपद्बाट प्रभावित विद्यालय परिसरलाई सफा गरी पुनर्स्थापना गर्ने। - कक्षाकोठा र विद्यालय सुविधाहरूमा सानातिना मर्मत गर्ने। - आवश्यक भएमा अस्थायी सिकाइ	48 घण्टे - 1 सप्ताह	नगर शिक्षा शाखा[सम्पादन गर्ने]	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, सामुदायिक संघसंस्था, जिल्ला शिक्षा समन्वय एकाइ

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	केन्द्रहरू मार्फत शैक्षिक गतिविधिहरू पुनः सुरु गर्नुहोस्।			
3	- विद्यार्थीहरूको लागि अनुकूल सिक्रे वातावरण पुनः स्थापना गर्नुहोस्। - पुस्तक, नोटबुक, पोशाक, र स्टेशनरी जस्ता आवश्यक शैक्षिक सामग्रीहरू प्रदान गर्नुहोस्। - प्रभावित विद्यार्थीहरूको लागि मनोसामाजिक समर्थन र मनोरञ्जन गतिविधिहरू प्रदान गर्नुहोस्।	१ हप्ता - २ हप्ता	नगर शिक्षा शाखा[सम्पादन गर्ने]	रेडक्रस, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षा समन्वय एकाइ
4	- विद्यालय शिक्षा छुटेका विद्यार्थीहरूको लागि अस्थायी कक्षाहरू र वैकल्पिक सिकाइ कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुहोस्। - विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिका सिकाइ गतिविधिमा फर्कन सुनिश्चित गर्नुहोस्। - विद्यालय गतिविधिहरूमा प्रकोप जागरूकता र पूर्वतयारी शिक्षालाई	2 सप्ताह - 1 महिना	नगर शिक्षा शाखा[सम्पादन गर्ने]	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जिल्ला शिक्षा समन्वय एकाइ, रेडक्रस

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	एकीकृत गर्नुहोस्।			
5	- क्षतिग्रस्त विद्यालयको पूर्वाधारको मर्मत र पुनर्स्थापना गर्ने । - आवश्यक परेको ठाउँमा विपद् प्रतिरोधी शैक्षिक सुविधाहरू निर्माण गर्ने । - नियमित शैक्षिक सेवाहरू पुनर्स्थापना गर्नुहोस् र स्कूल प्रकोप पूर्वतयारी योजनाहरूलाई सुदृढ गर्नुहोस्।	१ महिना – ३ महिना	नगर शिक्षा शाखा[सम्पादन गर्ने]	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जिल्ला शिक्षा समन्वय एकाइ, विकास साझेदार

तालिका 19 शिक्षामा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना

तालिका 20 शिक्षामा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना

८.३.६ सामाजिक संरक्षण तथा संरक्षणमा आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :

सामाजिक सुरक्षा विपद् प्रतिकार्यको एक महत्वपूर्ण घटक हो, विशेष गरी महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल महिलाहरू र सामाजिक रूपमा सीमान्तकृत समुदायहरू जस्ता जोखिममा रहेका समूहहरूका लागि। विपद्को समयमा, यी समूहहरूले प्रायः सुरक्षा, सेवाहरूमा पहुँच, सुरक्षा र जीविकोपार्जनसँग सम्बन्धित बढ्दो जोखिमहरूको सामना गर्छन्। तसर्थ, जोखिममा रहेका जनसंख्याले समयमै सहायता, सुरक्षा सेवा, मनोसामाजिक सहयोग र आवश्यक स्रोतहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्न सामाजिक सुरक्षा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना तयार गरिएको छ। योजनाले सामाजिक सुरक्षालाई सुदृढ गर्न र समावेशी विपद्

पुनर्स्थापनालाई प्रबर्द्धन गर्न मुख्य गतिविधि, कार्यान्वयनको समयावधि, जिम्मेवार निकाय र सहयोगी संस्थाहरूलाई परिभाषित गरेको छ ।

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
1	- महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सामाजिक रूपमा सीमान्तकृत समूह लगायत जोखिममा रहेका जनसंख्याको पहिचान गर्ने । - आपतकालीन आश्रयहरूमा जानकारी र समर्थन डेस्कहरू स्थापना गर्नुहोस्। - अस्थायी बस्तीमा प्रभावित व्यक्तिहरूको सुरक्षा र संरक्षण सुनिश्चित गर्ने। - हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषण रोक सुरक्षा निकाय र सामुदायिक समूहहरूसँग समन्वय गर्ने।	0-48 घण्टा भित्र	नगर महिला तथा सामाजिक विकास शाखा	रेडक्रस, सुरक्षा निकायहरू, सामुदायिक संगठनहरू
2	- जोखिममा रहेका घरपरिवारलाई तत्काल राहत उपलब्ध गराउने । - महिलाहरूका लागि बालमैत्री स्थान र सुरक्षित स्थानहरू स्थापना गर्ने। - प्रभावित समुदायहरूमा सुरक्षा आवश्यकताहरूको द्रुत मूल्याङ्कन गर्ने। - जोखिममा रहेका समूहहरूका लागि आधारभूत सेवाहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।	48 घण्टे - 1 सप्ताह	नगर महिला तथा सामाजिक विकास शाखा	बाल संरक्षण समिति, रेडक्रस, सामुदायिक संस्थाहरू
3	- मनोसामाजिक परामर्श र भावनात्मक समर्थन सेवाहरू प्रदान गर्नुहोस्। - परिवारका सदस्यहरू छुट्टिएका छन् जहाँ पारिवारिक पहिचान र पुनर्मिलनको सुविधा प्रदान गर्नुहोस्।	१ हप्ता - २ हप्ता	नगर महिला तथा सामाजिक विकास शाखा	बाल कल्याण संगठनहरू, रेडक्रस, सामुदायिक स्वयंसेवकहरू

एस.एन.	गतिविधिहरू	समय फ्रेम	नेतृत्व एजेन्सी	सहयोगी एजेन्सीहरू
	अस्थायी आश्रयहरू र प्रभावित समुदायहरू भित्र सुरक्षा चिन्ताहरूको निगरानी गर्नुहोस्।			
4	- प्रभावित परिवारहरूका लागि जीविकोपार्जन पुनः प्राप्ति र सामाजिक सहायता कार्यक्रमहरूलाई सहयोग गर्ने। - सरकारी सामाजिक सुरक्षा योजना र सुविधाहरूमा पहुँचलाई सहज बनाउने। - अधिकार, संरक्षण र सामाजिक समावेशीकरणसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	2 सप्ताह - 1 महिना	नगर महिला तथा सामाजिक विकास शाखा	समाज कल्याणकारी संस्थाहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू
5	- कमजोर समूहहरूको लागि दीर्घकालीन सुरक्षा संयन्त्रहरू सुदृढ गर्नुहोस्। - विपद् पुनःस्थापना र विकास कार्यक्रममा सामाजिक सुरक्षाका उपायहरू एकीकृत गर्ने। - समुदायमा आधारित सुरक्षा र समर्थन नेटवर्कहरू बढाउनुहोस्।	१ महिना - ३ महिना	नगर महिला तथा सामाजिक विकास शाखा	विकास साझेदारहरू, गैरसरकारी संस्थाहरू, सामुदायिक संस्थाहरू

तालिका 21 सामाजिक संरक्षण र संरक्षणमा आपतकालीन प्रतिक्रिया योजना

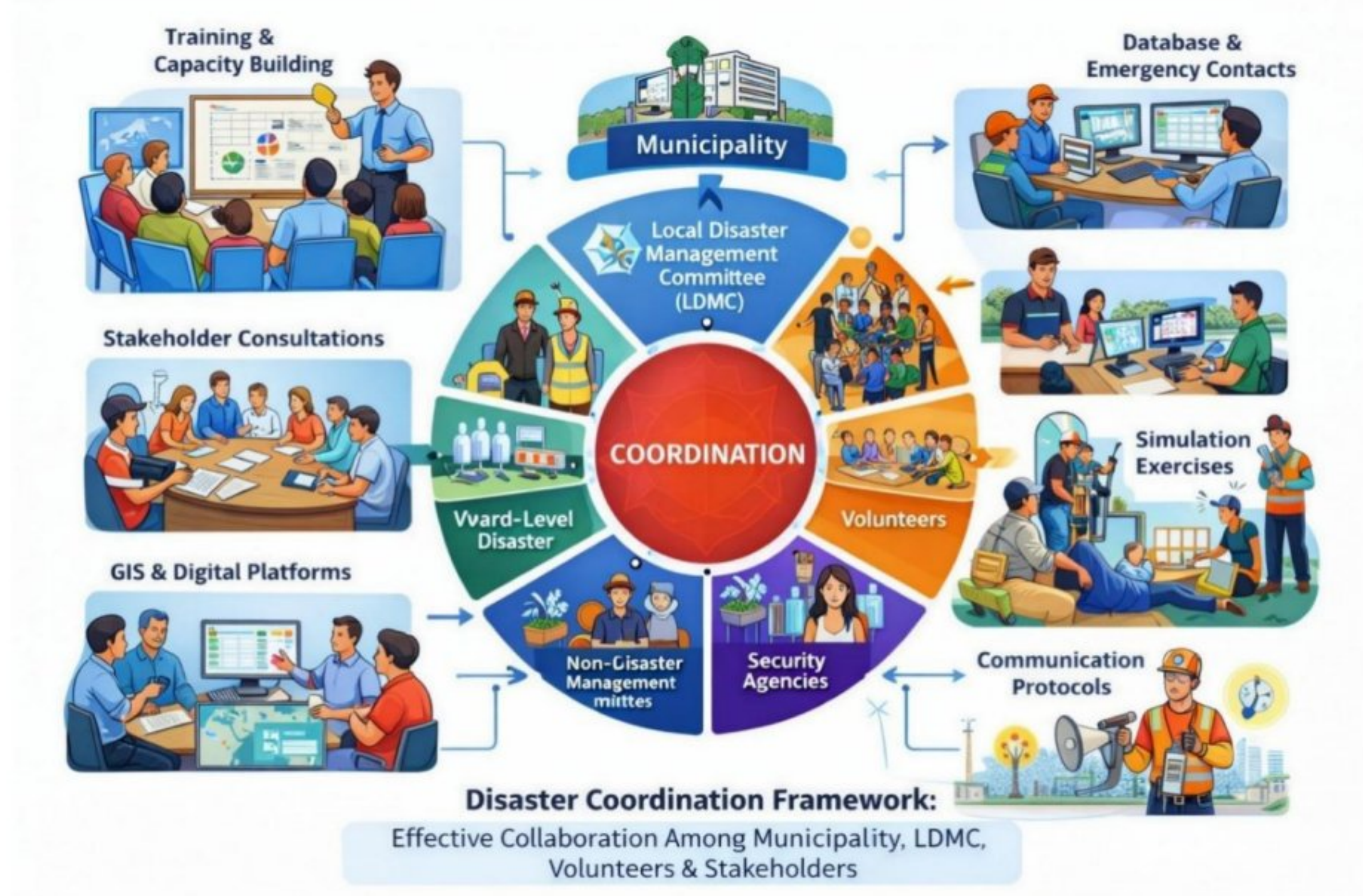
८.४ नगरपालिका, विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वयंसेवक र अन्य सरोकारवालाहरूबीच प्रभावकारी समन्वय सुनिश्चित गर्ने (उद्देश्य ४)

नगरपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, स्वयंसेवक, समुदायमा आधारित संघसंस्था र अन्य सरोकारवालाबीच संस्थागत समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गरी यो उद्देश्य हासिल गरिनेछ। विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, पुनर्स्थापना र न्यूनीकरण कार्यका क्रममा प्रत्येक सरोकारवालाको भूमिका र जिम्मेवारी परिभाषित गर्न स्पष्ट समन्वय संयन्त्रको स्थापना गरिनेछ।

नियमित समन्वय बैठकहरू, सरोकारवालाहरूको परामर्श, र सूचना-साझेदारी सत्रहरू सञ्चालन गरिनेछ ताकि प्रभावकारी संचार र संयुक्त निर्णय लिन सजिलो होस्। सरोकारवालाहरूको एक विस्तृत डेटाबेस, उपलब्ध संसाधनहरू, आपतकालीन सम्पर्कहरू, र प्रतिक्रिया क्षमताहरू विकास गरिनेछ र आपतकालिन समयमा द्रुत परिचालनलाई समर्थन गर्न कायम राखिनेछ।

सबै सम्बन्धित निकाय र स्वयंसेवकहरूको पूर्वतयारी र प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गर्न क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम, प्रशिक्षण कार्यशाला, र सिमुलेशन अभ्यासहरू आयोजना गरिनेछ। विपद्सम्बन्धी सूचनाको समयमै प्रसार र विपद्का घटनाका समयमा प्रभावकारी समन्वय सुनिश्चित गर्न सञ्चार प्रोटोकल र आपतकालीन रिपोर्टिङ संयन्त्रको स्थापना गरिनेछ।

नगरपालिकाले जीआईएस-आधारित विपद् सूचना प्रणाली र डिजिटल सञ्चार प्लेटफर्मको प्रयोगलाई पनि प्रबर्द्धन गर्नेछ जसले डाटा आदानप्रदान, अनुगमन र सरोकारवालाहरूबीच समन्वय सुधार गर्नेछ। यी उपायहरू मार्फत, एक सहयोगी र समन्वयित विपद् व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गरिनेछ, जसले नगरपालिका भित्र प्रकोप उत्थानशीलता र प्रभावकारी आपतकालीन प्रतिकार्यमा योगदान पुर्याउँछ।



चित्र 16 एजेन्सीहरूबीच समन्वय र सहकार्य

उन्नत सहयोग निम्न चरणहरू मार्फत प्राप्त गर्न सकिन्छ:

१. संस्थागत समन्वय

- निम्न पक्षका लागि स्पष्ट भूमिका र जिम्मेवारीहरू परिभाषित गर्दै औपचारिक समन्वय संयन्त्र स्थापना गर्नुहोस्:
 - नगरपालिका[सम्पादन गर्ने]
 - स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
 - वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू
 - सुरक्षा निकायहरू
 - स्वयंसेवकहरू र समुदायमा आधारित संगठनहरू
- तयारी, प्रतिक्रिया, रिकभरी, र न्यूनीकरणको लागि मानक अपरेटिंग प्रक्रियाहरू (एसओपी) विकास गर्नुहोस्।

२. नियमित बैठक र परामर्श

- सरोकारवालाहरूबीच त्रैमासिक समन्वय बैठक सञ्चालन गर्ने ।
- पूर्वतयारीको स्थिति समीक्षा गर्न र कमजोरीहरू पहिचान गर्न सरोकारवाला परामर्शहरू व्यवस्थित गर्नुहोस्।
- पारदर्शिता र संयुक्त निर्णय लिन सुनिश्चित गर्न सूचना साझेदारी सत्रहरू आयोजना गर्नुहोस्।

३. स्टैकहोल्डर डाटाबेस

- सिर्जना गर्नुहोस् र एक विस्तृत डाटाबेस कायम गर्नुहोस्:
 - स्टैकहोल्डर प्रोफाइलहरू
 - उपलब्ध स्रोत र क्षमता[सम्पादन गर्ने]
 - आपतकालिन सम्पर्कहरू
 - प्रतिक्रिया टोली र उपकरण सूची
- डाटाबेस वार्षिक रूपमा र प्रमुख प्रकोप घटनाहरू पछि अद्यावधिक गर्नुहोस्।

४. क्षमता अभिवृद्धि

- विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यसम्बन्धी तालिम कार्यशालाको आयोजना गर्ने ।
- समन्वय संयन्त्र परीक्षण गर्न सिमुलेशन अभ्यास र मक ड्रिलहरू सञ्चालन गर्नुहोस्।
- निकासी, प्राथमिक उपचार, र खोज र उद्धारमा स्वयंसेवक र सुरक्षा एजेन्सीहरूको लागि विशेष प्रशिक्षण प्रदान गर्नुहोस्।

५. संचार प्रोटोकल

- द्रुत सूचना प्रवाहको लागि आपतकालीन रिपोर्टिङ संयन्त्र स्थापना गर्नुहोस्।

- प्रकोप सतर्कता, चेतावनी, र अद्यावधिकहरूको लागि संचार प्रोटोकलहरू परिभाषित गर्नुहोस्।
- बहु-च्यानल संचार (रेडियो, एसएमएस, डिजिटल प्लेटफर्महरू, सामुदायिक बैठकहरू) प्रयोग गर्नुहोस्।

६. प्रविधि एकीकरण[सम्पादन गर्ने]

- जोखिम नक्साङ्कन र स्रोत ट्र्याकिङका लागि जीआईएसमा आधारित विपद् सूचना प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- वास्तविक समय समन्वय र अनुगमनको लागि डिजिटल संचार प्लेटफर्महरू प्रयोग गर्नुहोस्।
- निर्णय निर्माताहरूको लागि तयारी र प्रतिक्रिया स्थितिको कल्पना गर्न डेटा ड्यासबोर्डहरू सक्षम गर्नुहोस्।

७. परिणाम

- एक सहयोगी र राम्रो समन्वय गरिएको विपद् व्यवस्थापन प्रणाली जसले लचिलोपन बढाउँछ, द्रुत परिचालन सुनिश्चित गर्दछ, र नगरपालिका प्रशासनमा समुदायको विश्वासलाई बलियो बनाउँछ।

९. निष्कर्ष र अर्को चरणहरू

कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाको अद्यावधिक गरिएको विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजनाले लचिलोपन निर्माण गर्न र सबै बासिन्दाहरूको लागि सुरक्षा सुनिश्चित गर्न डिजाइन गरिएको एक व्यापक र अग्रगामी ढाँचाको प्रतिनिधित्व गर्दछ । विपद् व्यवस्थापनका लागि एकीकृत अवधारणा सिर्जना गर्न योजनाले वैज्ञानिक विश्लेषण, संस्थागत समन्वय र सामुदायिक सहभागितालाई एकीकृत गरेको छ । यो जोखिम पहिचान र मूल्यांकनको बलियो जगबाट सुरु हुन्छ, जहाँ हाइड्रोलोजिकल मोडलिङ, जीआईएसमा आधारित जोखिम नक्साङ्कन र रिमोट सेन्सिङ प्रविधिहरूलाई स्थानीय सर्वेक्षण र परामर्शसँग जोडेर बाढी, पहिरो र मनसुनसँग सम्बन्धित जोखिमहरूको विस्तृत बुझाइ सिर्जना गरिन्छ । यो प्रमाणमा आधारित मूल्यांकनले नगरपालिकालाई हस्तक्षेपलाई प्राथमिकता दिन र प्रभावकारी रूपमा स्रोतहरू विनियोजन गर्न सक्षम गर्दछ।

यस ज्ञानको आधारमा, योजनाले बलियो प्रतिक्रिया संयन्त्र स्थापना गर्दछ जुन आपतकालिन अवस्थाको लागि स्पष्ट परिचालन प्रक्रियाहरू परिभाषित गर्दछ। नगरपालिका आपतकालीन अपरेशन सेन्टर (एमईओसी) समन्वयको लागि केन्द्रीय हबको रूपमा कार्य गर्दछ, मानक अपरेटिंग प्रक्रियाहरू, निकासी मार्गहरू, र संचार प्रणालीहरूले सुसज्जित गर्दछ जसले संकटको समयमा द्रुत र संगठित कार्य सुनिश्चित गर्दछ। यी संयन्त्रहरू पूर्वतयारी र स्रोत योजनाद्वारा पूरक छन्, जसले सबै नौ वार्डहरूमा आवश्यक आपूर्ति, आपतकालीन आश्रयहरू, उद्धार उपकरणहरू, र प्रशिक्षित कर्मचारीहरू कायम राख्न ध्यान केन्द्रित गर्दछ। नियमित अभ्यास र सिमुलेशन अभ्यासहरूले तत्परतालाई सुदृढ पार्छ र सुधारको लागि क्षेत्रहरू पहिचान गर्न मद्दत गर्दछ।

संस्थागत समन्वय र सहकार्यमा जोड दिनु पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण छ। योजनाले नगरपालिका, नगर विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, सुरक्षा निकाय, स्वयंसेवक र नागरिक समाजका संस्थाहरूबीचको सम्बन्धलाई बलियो बनाउनेछ। भूमिकाहरू, जिम्मेवारीहरू, र संचार च्यानलहरू परिभाषित गरेर, यसले प्रयासको एकतालाई बढावा दिन्छ र दोहोरोपन कम गर्दछ। जीआईएसमा आधारित सूचना प्रणाली र डिजिटल संचार प्लेटफर्महरूको एकीकरणले पारदर्शिता, डाटा साझेदारी, र वास्तविक समय निर्णय लिने क्षमता बढाउँछ।

समग्रमा, यो अद्यावधिक योजनाले विपद् व्यवस्थापनलाई प्रतिक्रियात्मक प्रक्रियाबाट सक्रिय, सहभागितामूलक र प्रविधियुक्त प्रणालीमा रूपान्तरण गरेको छ। यसले यो सुनिश्चित गर्दछ कि कागेश्वरी मनोहरा नगरपालिकाले जोखिमहरूको पूर्वानुमान गर्न, कुशलतापूर्वक प्रतिक्रिया दिन र जीवन, जीविकोपार्जन र पूर्वाधारको रक्षा गर्दै द्रुत रूपमा रिकभर गर्न सक्दछ। यी समन्वयात्मक प्रयासहरू मार्फत नगरपालिका थप विपद् उत्थानशीलता, सामुदायिक सशक्तीकरण र दिगो विकासको भविष्यतर्फ अघि बढिरहेको छ र नेपालभर स्थानीय शासन र पूर्वतयारीका लागि नमूना स्थापित गर्दछ।